

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 13.11.2002
KOM(2002) 621 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Luonnos: Yhteinen työllisyysraportti 2002

{SEC(2002) 1204}

KOMISSIION TIEDONANTO

Luonnos: Yhteinen työllisyysraportti 2002

JOHDANTO

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen VIII osastossa määrätään koordinoitun työllisyysstrategian kehittämiseen liittyvistä periaatteista ja menettelyistä. Perustamissopimuksen 128 artiklassa esitetään strategian muotoiluun johtavat eri vaiheet, joihin sisältyvät vuosittain annettavat jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat, jäsenvaltioille annettavat suositukset sekä neuvoston ja komission yhteinen raportti Eurooppa-neuvostolle yhteisön työllisyystilanteesta ja suuntaviivojen täytäntöönpanosta. Jokainen jäsenvaltio antaa neuvostolle ja komissiolle vuosittain selvityksen tärkeimmistä työllisyyttä koskevien suuntaviivojen mukaisesti toteuttamistaan työllisyyspolitiikan toimenpiteistä. Edellä esitetyn toimielinkäsittelyn mukaisesti kehitetty Euroopan työllisyysstrategia on merkittävässä asemassa Lissabonin Eurooppa-neuvostossa ja sen jälkeisissä Eurooppa-neuvostoissa määritellyllä laajemmalla poliittisella asialistalla.

Tässä yhteisessä työllisyysraportissa luodaan katsaus työllisyystilanteeseen, tehdään poliittinen arvio jäsenvaltioiden edistymisestä työllisyyden suuntaviivojen¹ täytäntöönpanossa vuonna 2001 ja tuodaan esiin jäsenvaltioissa edelleen esiintyvät haasteet.

Raportissa tarkastellaan, miten koko EU:ssa on edistytty tärkeimpien sovittujen tavoitteiden ja suuntaviivojen toteutuksessa, ja siinä on lyhyt maakohtainen selvitys. Keskeiset yhteiset indikaattorit tukevat tarkastelua, ja ne esitetään tiivistettynä liitteissä.

Tarkempi analyysi kuhunkin suuntaviivaan liittyvistä hiljattaisista kehityskaskelista kussakin jäsenvaltiossa esitetään komission yksiköiden laatimassa asiakirjassa².

¹ Neuvoston päätös 2002/177/EY, tehty 18. helmikuuta 2002, jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista vuodeksi 2002, EYVL L 60, 1.3.2002.

² SEC(2002) 1204.

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	2
Tiivistelmä.....	5
1. Poliittinen ja taloudellinen tausta.....	9
2. Vuoden 2002 työllisyyden suuntaviivojen ja suositusten täytäntöönpano Euroopan unionissa: toteutuksen ja politiikan arviointi	14
2.1 Yleiset poliittiset puitteet: laaja-alaiset tavoitteet vuoden 2002 suuntaviivoissa.....	17
2.2 Vuoden 2001 suuntaviivojen neljän pilarin mukaisesti saavutetun edistyksen arviointi	26
2.2.1 Työllistettävyys	26
2.2.2 Yrittäjyys.....	34
2.2.3 Sopeutumiskyky	40
2.2.4 Yhtäläiset mahdollisuudet.....	43
3. Vuoden 2002 työllisyyden suuntaviivojen ja suositusten täytäntöönpano: tulosten ja toimien arviointi jäsenvaltioittain	50
BELGIA	50
TANSKA.....	53
SAKSA.....	56
KREIKKA	59
ESPANJA.....	62
RANSKA	65
IRLANTI.....	68
ITALIA.....	71
LUXEMBURG.....	75
ALANKOMAAT	78
ITÄVALTA.....	81
PORTUGALI	84
SUOMI.....	87
RUOTSI	90
YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA	93
4. Tulevat toimet	96
Liite 1: Katsaus vuotta 2001 koskeviin tulos- ja muihin tärkeimpiin indikaattoreihin.....	102

Liite 2: Katsaus ennaltaehkäisyä ja aktivointia koskeviin yhteisiin indikaattoreihin (vuodet 2000 ja 2001)	105
Liite 3: indikaattorit: lähteet ja määritelmät	109

TIIVISTELMÄ

Euroopan työllisyysstrategia on nyt viiden täytäntöönpanovuoden jälkeen risteyskohdassa. Strategia käynnistettiin vuonna 1997, jolloin etusijalle asetettiin työttömyyden torjunta. Tästä on vähitellen siirrytty tukemaan laajempia Lissabonin strategian sitoumuksia, joilla pyritään uusiin ja parempiin työpaikkoihin ja osallisuutta edistävään yhteiskuntaan. Sovittujen työllisyystavoitteiden saavuttamisesta ja työvoiman osallistumisasteen nostamisesta on tullut keskeisiä haasteita. Tästä ensimmäisestä kaudesta EU:n tasolla tehty mittava arviointi on tuonut esiin rohkaisevia tuloksia.

EU:n työllisyyskehitystä vuonna 2001 koskevassa tarkastelussa on otettava huomioon nopeasti heikennyt taloustilanne, jossa BKT:n kasvu puoliintui vuoteen 2000 verrattuna ja tulevaisuuteen liittyy voimakkaita epävarmuustekijöitä. Epäsuotuisista olosuhteista huolimatta kehitys sekä työllisyyden (+0,6 %) että työttömyyden (-0,6 %) osalta parani edelleen, vaikkakin hitaammin. Työllisyysstrategian viisivuotisarvioinnissa korostettiin EU:n työmarkkinoiden rakenteellisia parannuksia, mutta vakavia ongelmia esiintyy edelleen työttömyystasoissa, osallistumis- ja työllisyysasteissa, sukupuolieroissa, työllisyyden laadussa, tuottavuuden kasvussa ja alueiden välisissä eroissa. Näitä ongelmia on käsiteltävä kiireesti, jotta EU:n työmarkkinat voivat valmistautua tuleviin haasteisiin.

Kansallisten toimintasuunnitelmien yleinen selkeys ja johdonmukaisuus ovat parantuneet, mutta kansallisten tavoitteiden käyttö, raportointi toimenpiteiden vaikutuksista työmarkkinoihin, budjettitiedot, tiedot rakennerahastojen hyödyntämisestä työllisyysstrategian tukemiseen sekä tiedot tärkeimpien sidosryhmien osallistumisesta ovat vielä selvästi riittämättömiä.

Laaja-alaisiin tavoitteisiin vastaaminen on parantunut viime vuoteen verrattuna, etenkin kun tarkastellaan pyrkimyksiä *työllisyysasteen kohottamiseksi*. Lissabonin ja Tukholman yleisissä ja naisia koskevissa tavoitteissa edistyi rohkaisevasti, mutta vuodeksi 2010 asetetun kokonaistavoitteen saavuttaminen vaatii erityisponnistuksia niissä jäsenvaltioissa, joissa ei tähän mennessä ole edistytty riittävästi työllisyystilanteen kohentamisessa. Ikääntyvien työntekijöiden nykyisen työllisyysasteen ja 50 prosentin tavoitteen välillä on vielä laaja kuilu, mikä antaa aiheuta huoleen, ja ikääntymisongelman tasa-arvoulottuvuus olisi otettava paremmin huomioon. *Työn laatuun* liittyviä kysymyksiä on käsitelty hajanaisesti, ja niissä on keskitytty suureksi osaksi esimerkiksi työn joustavuuteen, työterveyteen ja työturvallisuuteen sekä koulutukseen, eikä muihin seikkoihin, kuten itse työpaikkojen laatuun ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun laatuun, ole kiinnitetty riittävästi huomiota. *Elinikäisen oppimisen strategioiden kehittämisessä on edistytty*: kaikilla jäsenvaltioilla on nyt perusta kattavia strategioita varten, vaikkakin niiden täysimittainen täytäntöönpano vie aikansa. Myös strategioiden johdonmukaistamisessa on nähtävissä edistystä, joskin hidasta, ja etenkin siirtymistä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen ja työmarkkinoiden sisällä ja niiden välillä ei ole käsitelty kattavasti. Yhä useammat jäsenvaltiot asettavat koulutukseen osallistumista ja koulutustasoa koskevia tavoitteita, ja useimmissa jäsenvaltioissa näkyvä henkilöresurssimenojen kasvu osoittaa voimistunutta sitoutumista asiaan siitä huolimatta, että investoinneille ei edelleenkään ole asetettu kansallisia tavoitteita. Kasvavat erot koulutukseen osallistuvien ryhmien – heikosti ja korkeasti koulutettujen sekä vanhempien ja nuorempien – välillä on vakava huolenaihe.

Useimmissa jäsenvaltioissa *työmarkkinaosapuolilla on ollut merkittävä osuus kansallisissa toimintasuunnitelmissa tänä vuonna*, vaikka työmarkkinaosapuolten omassa

työllisyysstrategian täytäntöönpanoprosessissa on yleisesti ottaen edistytty vain vähän. *Euroopan tasolla* käytävä vuoropuhelu on tuottanut merkittäviä aloitteita, kuten Laekenissa kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle osoitettu Euroopan tason työmarkkinaosapuolten yhteinen julistus, jossa tuotiin esiin tarve kehittää edelleen itsenäistä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, suunniteltu työmarkkinaosapuolten monivuotisen työohjelman toimittaminen sekä ammattitaitoa ja pätevyyttä koskevat työmarkkinaosapuolten toimintapuitteet, jotka toimitettiin Barcelonan Eurooppa-neuvostolle. Näistä huolimatta työmarkkinaosapuolten panosta strategiaan olisi kehitettävä vielä johdonmukaisemmaksi ja näkyvämmäksi.

Kansallisissa toimintasuunnitelmissa tulee nyt esiin parempi *toimintalinjojen yhdistelmä*, jossa on edellisvuosiin verrattuna annettu enemmän painoa yhtäläisiä mahdollisuuksia ja yrittäjyyttä koskeville pilareille. *Alueelliset erot* ovat edelleen vakava ongelma. Kansallisiin lähteisiin perustuvien *indikaattoreiden käyttö* on epätasaista, ja erityisen heikkoa se on seuraavilla aloilla: epäedullisemmassa asemassa olevat ryhmät, siirtyminen työelämään, hoivapalvelut (työn laatua mittaavat indikaattorit), työmarkkinoiden pullonkaulat ja liikkuvuus sekä aktiivisten toimien tehokkuus.

Työllistyvyyspilariin liittyen jäsenvaltiot ovat pyrkineet vahvistamaan ja parantamaan toimenpiteiden laatua ja kattavuutta. Useimmissa jäsenvaltioissa on nyt käytössä henkilökohtaisiin tarpeisiin räätälöity *ennaltaehkäisevä lähestymistapa*. *Työväilypalveluiden* perusteelliset uudistukset jatkuvat, ja selvänä suuntauksena on julkisten ja yksityisten palveluiden yhdistelmä. *Aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden* osalta tavoitteeksi asetettiin, että toimenpiteistä olisi oltava hyötyä 20 prosentille työttömistä, ja yleisesti tämä on ylitetty kirkkaasti. On viitteitä siitä, että *perustaidoille*, etenkin aikuisten lukutaidolle, ollaan antamassa enemmän painoa. Tärkeimmät *tietotekniikkaa hyödyntävään opetukseen (e-learning) liittyvät tavoitteet* on lähes saavutettu. *Pullonkaulojen ehkäisyyn ja torjumiseen* pitkällä aikavälillä on kiinnitetty enemmän huomiota. *Osallisuutta edistävää politiikkaa* ollaan ottamassa käyttöön, ja työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta koskevien kansallisten toimintasuunnitelmien yhteisvaikutusta pyritään lisäämään.

Toisaalta vain viisi jäsenvaltiota on onnistunut *ennaltaehkäisevän lähestymistavan* täytäntöönpanossa niin, että ajautuminen pitkäaikaistyöttömyyteen on merkittävästi vähentynyt. *Aktiivisten toimenpiteiden tehokkuudesta* olisi myös tiedotettava paremmin. *Koulun keskeyttävien määrä* laskee vain hyvin vähitellen, ja on epävarmaa, voidaanko yhteinen tavoite määrän puolittamisesta vuoteen 2010 mennessä saavuttaa. Vain muutamissa jäsenvaltioissa ollaan toteuttamassa kattavaa, työllisyyttä edistävää *verotus- ja etuusjärjestelmien uudistusta*, eikä näiden järjestelmien vuorovaikutukseen ole kiinnitetty riittävästi huomiota. *Aktiivista ikääntymistä koskevat kansalliset strategiat* enimmäkseen puuttuvat, ja ikääntyvien työntekijöiden työkykyä ja työnantajien kannustimia ikääntyvien työntekijöiden palkkaamiseen tai työssä pitämiseen on käsitelty puutteellisesti. *Sosiaalisen osallisuuden edistämisen* alalla kysyntäpuolen toimenpiteet, kuten syrjinnän vastaiset toimet, on yleisesti laiminlyöty, ja niitä jäsenvaltioita on edelleen erittäin vähän, jotka ovat asettaneet tähän liittyviä kansallisia erityistavoitteita. Asiaankuuluvien poliittisten toimenpiteiden arviointia on lisäksi haitannut se, että suurin osa jäsenvaltioista ei ole käyttänyt tällä alalla yhteisesti sovittuja työllisyysindikaattoreita.

Useimmissa kansallisissa toimintasuunnitelmissa on tuotu *yrittäjyyspilariin* liittyviä toimia enemmän esiin kuin edellisinä vuosina, vaikka työllisyyskasvu pienissä yrityksissä, palvelualalla ja itsenäisessä ammatinharjoittamisessa pienienkin vuonna 2001 yleisen talouskasvun hidastumisen vuoksi. Erityishuomiota on kiinnitetty toimenpiteisiin, joilla pyritään helpottamaan *yriyksen rekisteröitymistä*, kannustamaan *itsenäistä*

ammattiharjoittamista ja kehittämään *yrittäjyyskulttuuria* etenkin naisten keskuudessa. Uusia aloitteita toteutettiin uusien työpaikkojen luomiseksi *osaamisohjaisten palveluiden alalle* ja *ympäristöalalle*. Useat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tai julkaisseet uusia aloitteita *pimeän työn* torjumiseksi. Tästä myönteisestä kehityksestä huolimatta tarvitaan kohdennettua tukea, jotta yrittäjyydestä saataisiin kasvua ja työllisyyttä lisäävä tekijä. Sellaiset lisätoimet vaikuttaisivat olevan tarpeen, joilla edistettäisiin yritysten käynnistämistä, etenkin parantamalla rahoitusmahdollisuuksia. Työhön kohdistuvan verotaakan kasvava kehityssuunta on kääntynyt, mutta *työhön kohdistuva verotus on edelleen korkeaa*, myös matalapalkkaisilla työntekijöillä, eikä sosiaaliturvamaksujen työllisyysvaikutukseen ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Euroopan työllisyysstrategian alueellisen ulottuvuuden kehittäminen on tullut vahvistamisvaiheeseen. Kansallisten toimintasuunnitelmien lisäksi neljässä jäsenvaltiossa on laadittu alueelliset toimintasuunnitelmat. Alueelliset työllisyys sopimukset ovat edelleen tärkeitä joissakin jäsenvaltioissa, mutta paikallistason yhteistyökumppanuuteen perustuvan toimintamallin kehittämisessä on vielä paljon tekemistä.

Sopeutumiskykyä koskevan pilarin toimissa on useissa jäsenvaltioissa haettu parempaa tasapainoa työsuhteen *joustavuuden ja turvallisuuden* vaatimusten välille. Suuntaus työajan ja työn organisoimisen joustavuuden lisäämiseksi jatkuu, erilaisten järjestelyiden puitteissa työskentelevien työntekijöiden *yhtäläisen kohtelun* takaamiseksi ollaan toteuttamassa toimia, ja *työterveyden ja työturvallisuuden* alalla on edistytty. Joitakin *työn organisointiin* liittyviä kiinnostavia aloitteita kannattaisi levittää laajemminkin. Työmarkkinaosapuolten merkitys *elinikäisen oppimisen* edistämässä työpaikoilla on kasvamassa, mutta niiden toimet ovat edelleen verrattain tuntemattomia, mikä saattaa osittain johtua hajanaisesta raportoinnista. Jonkin verran edistystä on saavutettu tavoitteessa, jonka mukaan kaikkien työntekijöiden olisi voitava hankkia tietoyhteiskunnassa vaaditut taidot vuoden 2003 loppuun mennessä. Jotta edistystä voitaisiin arvioida tarkemmin, tarvitaan kuitenkin lisätietoja toimenpiteistä, joilla tavoitteeseen on pyritty.

Yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan pilarin osalta on edistytty selkeästi *naisten työllisyysastetavoitteiden* saavuttamisessa, vaikka edelleenkin on joitakin maita, jotka laahaavat perässä, ja lisätoimia tarvitaan naisten pitämiseksi kauemmin työmarkkinoilla. *Tasa-arvon valtavirtaistamisstrategian* täytäntöönpano on edistynyt muttei ole vielä täydellistä. *Sukupuolten palkkaerojen* vähentämiseksi on otettu käyttöön aloitteita, joissa käsitellään eroihin vaikuttavia tekijöitä, mutta ne ovat edelleen riittämättömiä, eivätkä työmarkkinaosapuolet ole sitoutuneet asian hoitamiseen riittävällä tavalla. *Työpaikkojen eriytyminen sukupuolittain* on edelleen esillä varsinkin niissä maissa, joissa eriytyminen on yleistä, mutta toimien tuloksia on vaikea arvioida lyhyellä aikavälillä. *Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista* on tehostettu, mutta riittäviä, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia *lastenhoitopalveluita* ei ole vielä tarjolla niin, että saavutettaisiin Barcelonan Eurooppa-neuvostossa asetetut tavoitteet. *Vanhempainlomajärjestelyt* ovat laajentuneet moniin jäsenvaltioihin, vaikkakin vain harvoissa kannustetaan erityisesti miehiä jäämään vanhempainlomalle.

Vuoden 2001 jäsenvaltioiden työllisyyskehityksen ja -politiikan arviointi vahvistaa vuosia 1997–2001 koskevan arvioinnin tärkeimmät tulokset ja tarjoaa vankan perustan tulevan Euroopan työllisyysstrategian suunnittelulle. Rakenteelliset työmarkkinauudistukset ovat tuottaneet tulosta tähän saakka, mutta työmarkkinoilla on edelleen suuria rakenteellisia heikkouksia, ja talouskasvun hidastuessa jäsenvaltioiden olisi tehostettava rakenneuudistuksia myös työmarkkinoilla, jotta tuettaisiin sekä työntekijöiden että yritysten sopeutumista

muutoksiin. Tehokkaan uuden työllisyysstrategian osatekijöistä vallitsee jo laaja yksimielisyys, esimerkiksi keskittyminen Lissabonin tavoitteisiin, vakaa strategia keskipitkällä aikavälillä, vähemmän mutta saavutettavaan tulokseen keskittyviä suuntaviivoja, sekä parempi koordinointi muiden asianmukaisten prosessien, etenkin talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen, kanssa.

Nykyiset heikkoudet huomioon ottaen tulevissa suuntaviivoissa olisi käsiteltävä kolmea keskeistä prioriteettia eli työllisyys- ja työvoima-asteen nostamista, työn laadun ja tuottavuuden lisäämistä sekä osallisuutta edistävien työmarkkinoiden edistämistä. Kaikilla näillä aloilla vaaditaan vielä paljon edistystä, jotta saavutetaan Lissabonin strategian yleistavoitteet.

1. POLIITTINEN JA TALOUDELLINEN TAUSTA

Euroopan työllisyysstrategia risteyskohdassa viiden vuoden jälkeen

Sen jälkeen kun Euroopan työllisyysstrategia käynnistettiin Luxemburgin työllisyyskokouksessa vuonna 1997, siihen on tehty muutoksia poliittisen ja taloudellisen tilanteen kehityksen mukaan. Strategian kolmen ensimmäisen täytäntöönpanovuoden väliarvioinnin seurauksena sitä vahvistettiin Lissabonin Eurooppa-neuvostossa vuonna 2000. Tällöin se sisällytettiin laajempaan poliittiseen suunnitelmaan, jonka tavoitteena on tehdä Euroopan unionista maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin tietoon perustuva talous, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua luomalla samalla uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämällä sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Lissabonissa asetettiin tavoitteeksi, että EU:n keskimääräinen kokonaistyöllisyysaste on saatava mahdollisimman lähelle 70:ää prosenttia ja naisilla yli 60:een prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. Siellä myös määriteltiin yleinen strategia, jonka tavoitteena on valmistella siirtymistä osaamistalouteen, nykyaikaistaa eurooppalaista yhteiskuntamallia ja tukea suotuisia kasvunäkymiä.

Joulukuussa 2000 kokoontuneessa *Nizzan* Eurooppa-neuvostossa otettiin esiin laatu sosiaalipoliittisen ohjelman ohjenuorana ja etenkin työn laatu työllisyysstrategian keskeisenä tavoitteena. Siellä korostettiin *laatu*käsitteen moniulotteisuutta ja laajempia työmarkkinayhteyksiä ja todettiin, että sitä olisi edistettävä kaikkia pilareita koskevissa toimissa.

Tukholman Eurooppa-neuvostossa vuonna 2001 vahvistettiin unionin ja jäsenvaltioiden sitoutuminen täystyöllisyyden tavoitteeseen ja asetettiin välitavoitteiksi 67 prosenttia (kaikki) ja 57 prosenttia (naiset) vuoteen 2005 mennessä sekä työllisyystavoitteeksi ikääntyville työntekijöille (55–64-vuotiaille) 50 prosenttia vuoteen 2010 mennessä. Vastauksena Tukholmassa esitettyihin kehotuksiin komissio ja neuvosto tarkastelivat yhdessä edellytyksiä työvoiman osallistumisasteen nostamiseksi EU:ssa ja tekivät ehdotuksia Barcelonassa kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle.³

Göteborgin Eurooppa-neuvostossa täydennettiin poliittista sitoumusta kestävän kehityksen strategialla ja lisättiin ympäristönäkökohdat Lissabonin strategiaan ja tunnustettiin näin ympäristön, talouskasvun ja työllisyyden välinen yhteys.

Barcelonassa maaliskuussa 2002 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa nostettiin teema "Aktiivisella politiikalla täystyöllisyyteen: uusia ja parempia työpaikkoja" niiden kolmen alueen joukkoon, jotka edellyttävät erityispainotusta. Siellä korostettiin, että täystyöllisyyden saavuttaminen EU:ssa on keskeistä Lissabonin strategiassa ja muodostaa talous- ja sosiaalipoliittikan tärkeimmän tavoitteen. Eurooppa-neuvosto kehottikin laatimaan vahvistetun työllisyysstrategian ja antoi ohjeita tulevaa työllisyysstrategiaa varten. Se otti myönteisesti vastaan ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskevan komission toimintasuunnitelman, jonka seurauksena annettiin neuvoston päätöslauselma⁴.

³ *Työvoimaosuuden nostaminen ja aktiivisen ikääntymisen edistäminen*, neuvoston asiakirja nro 6707, 8. maaliskuuta 2002; perustuu asiakirjaan KOM(2002) 9 lopullinen, 24.1.2002.

⁴ Neuvoston asiakirja nro 9614/02, 3.6.2002.

Tässä yhteisessä työllisyysraportissa tarkastellaan vuonna 2001 saavutettua edistystä. Tämä on merkittävä välietappi, koska kyseessä on Euroopan työllisyysstrategian viides toteutusvuosi. Komission yksiköt ja jäsenvaltiot ovat tehneet yhdessä arvioinnin strategian vaikutuksista vuosina 1997–2001⁵ valmistellakseen työllisyysstrategian tulevaa kehittämistä.

Heikkommat talousnäkymät vuonna 2001: testi työllisyysstrategialle

Vuonna 2000 koettiin voimakkain työllisyyskasvu kymmeneen vuoteen, ja jyrkkänä vastakohtana tälle vuoden 2001 ensimmäiselle puoliskolle oli ominaista taloudellinen epävarmuus, jota seurasi yleinen talouskasvun hidastuminen syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen.

Vuosien 2000 ja 2001 välillä *BKT:n kasvu putosi merkittävästi* 3,3 prosentista 1,6 prosenttiin ja *työvoiman tuottavuuden kasvu* 1,6 prosentista 0,3 prosenttiin. Vuoden 2001 ensimmäisen ja toisen vuosipuoliskon välillä työllisyyden kasvu hidastui 1,5 prosentista 1 prosenttiin. Talouskasvun hidastuminen on osoittautunut alunperin odotettua pitkäaikaisemmaksi. Talouden elpyminen ei ole saanut vauhtia eikä sitä odotetakaan ennen vuotta 2003, ja suuret irtisanomiset ovat lisääntyneet euroalueella. Julkinen talous on parantunut, kun useat jäsenvaltiot ovat saavuttaneet tai säilyttäneet vakaan budjettitilanteen. Nykyisessä heikon talouskasvun tilanteessa budjettikehykset ovat kuitenkin paineen alla ja uskottavuus horjuu, kun jotkin jäsenvaltiot eivät ole onnistuneet täyttämään vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia budjettisitoumuksia. Inflaatio nousi 2,1 prosentista (vuonna 2000) 3,4 prosenttiin (toukokuu 2001) ja laski vuoden loppuun mennessä 2 prosenttiin, josta sen odotetaan nousevan 2,2 prosenttiin vuonna 2002.

Hidastunut työllisyyskasvu

Työllisyyskasvua on arvioitava edellä esitetyn taloustilanteen heikkenemisen yhteydessä. Vaikka työllisyysaste nousi vain nimellisesti (63,3 %:sta vuonna 2000 63,9 %:iin vuonna 2001, joka tarkoittaa 2,06 miljoonan ihmisen lisäystä työllisyyslukuihin), EU:n tavoite on edelleen saavutettavissa, jos siihen paneudutaan kestävin erityistoimin. Kokonaistyöttömyysaste laski 0,6 prosenttiyksikköä vuoden 2001 lähtötasoon verrattuna mutta nousi hieman vuoden 2002 ensimmäisten kuukausien aikana (7,4 %:sta 7,6 %:iin). Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyysaste laskivat yleisesti vuonna 2001, ja eniten laskua oli naisten osalta.

Vuodesta 1997 lähtien *työllisyysasteen sukupuolierot ovat hitaasti pienentyneet* noin 2 prosenttiyksiköllä niin, että naisten työllisyysaste on 54,9 prosenttia, joka on EU:n tavoitteen tuntumassa. *Ikääntyvien työntekijöiden työllisyysaste* nousi 38,5 prosenttiin vuonna 2001 (37,7 % vuonna 2000), mutta *se on silti kaukana vuodeksi 2010 asetetusta 50 prosentin tavoitteesta*.

Euroopan työmarkkinoiden rakennemuutokset

EU:n työllisyyskehitys on parantunut huomattavasti viime vuosina: vuodesta 1997 lähtien on luotu yli 10 miljoonaa uutta työpaikkaa (joista 6 miljoonaa on mennyt naisille) ja työttömiä on 4 miljoonaa vähemmän, kun aktiiviväestön määrä samalla kasvoi edelleen 5 miljoonalla. Euroopan työllisyysstrategian arviointi vahvistaa, että parannukset ovat rakenteellisia, koska rakenteellinen työttömyys on laskenut, talouskasvu on työllisyyttä edistävää ja työmarkkinat

⁵ KOM(2002) 416, 17.7.2002.

reagoivat aikaisempaa herkemmin talouden ja yhteiskunnan muutoksiin.⁶ *Työmarkkinoiden rakenteellisten uudistusten toteuttaminen loi mahdollisuudet näille parannuksille.* Yleinen positiivinen kehitys 1990-luvulla osoittaa, että työllisyysasteen nouseminen ja työttömyysasteen laskeminen on kestävä ja rakenteellista. Pelkkä suhdanteiden parantuminen ei selitä näitä positiivisia tuloksia. Rakenteellisen työttömyyden lasku on kiihtynyt vuodesta 1997 lähtien, ja siihen on liittynyt voimakas uusien työpaikkojen luominen. Euroopan työllisyysstrategia loi edellytykset näiden parannusten kestävyydelle, koska siinä sitouduttiin hyödyntämään täysimääräisesti työvoimatarjontaa ja luomaan uusia ja parempia työpaikkoja. Työmarkkinaosapuolten panos parempaan työllisyyskehitykseen on myös ollut merkittävä, etenkin kun ne ovat pyrkineet työllisyyttä edistäviin palkkajärjestelyihin.

Jäljellä olevat rakenteelliset heikkoudet

Vaikka edistystä on tapahtunut, joitakin merkittäviä rakenteellisia heikkouksia esiintyy edelleen:

- Itsepintaisen korkeaa työttömyys- ja pitkäaikaistyöttömyysastetta on saatava alennettua, jotta voidaan saavuttaa osallisuutta edistävät työmarkkinat. Saavutetusta edistyksestä huolimatta heikossa asemassa olevien henkilöiden työllisyystilanne on edelleen huono, ja työmarkkinoita on kehitettävä osallisuutta paremmin edistäviksi. Tämä edellyttää paremmin kohdennettua politiikkaa, kysyntä- ja tarjontapuolet kattavaa lähestymistapaa sekä tiiviimpää yhteyttä sosiaalista osallisuutta edistävään laajempaan politiikkaan.
- EU:n työllisyystavoitteiden, etenkin ikääntyviä työntekijöitä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan kestävä sitoutumista. Työvoimaosuuden nostamista koskevan yhteisen raportin⁷ mukaan tavoitteet merkitsevät sitä, että työllisten kokonaismäärän olisi vuosina 2002–2010 lisääntyvä 15,4 miljoonalla, josta naisten osalta 9,6 miljoonalla ja ikääntyvien työntekijöiden osalta 7,4 miljoonalla.
- Erot Yhdysvaltojen ja EU:n tuottavuudessa kasvavat edelleen, mutta ero on paljon selvempi työvoiman tuottavuudessa työllistä kohti kuin työvoiman tuottavuudessa työtuntia kohti, jonka osalta ennustetaan jopa eron vähäistä pienenemistä.⁸ Komission hiljattaisessa tiedonannossa *Tuottavuus Euroopan talouksien ja yritysten kilpailukyvyyn avaimena*⁹ todettiin, että tuottavuuden kasvu riippuu fyysisen pääoman laadusta, työvoiman taitojen paranemisesta, teknisestä kehityksestä ja uusista tavoista yhdistää näitä panoksia. Työpaikan laadun ja tuottavuuden välistä positiivista yhteyttä olisi myös hyödynnettävä tämän eron kiinni kuromiseksi, mutta työn laatuun ei ole vielä kiinnitetty riittävästi huomiota. Selvää edistystä voidaan havaita ainoastaan koulutukseen osallistumisessa ja työllisyysasteiden sukupuolieroissa, kun taas muilla aloilla on edelleen paljon tehtävää.

⁶ *Katsaus Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisiin viiteen toteutusvuoteen*, KOM(2002) 416 – Työllisyys Euroopassa 2002.

⁷ *Työvoimaosuuden nostaminen ja aktiivisen ikääntymisen edistäminen*, neuvoston asiakirja nro 6707, 8. maaliskuuta 2002; perustuu asiakirjaan KOM(2002) 9 lopullinen, 24.1.2002.

⁸ Työvoiman tuottavuus (ostovoimakorjattu BKT) työllistä kohti USA:ssa oli 116,1 vuonna 1997 (EU-15 = 100) ja nousi 117,5:een vuonna 2000 (ennuste vuodeksi 2001: 117,7); tuottavuus (ostovoimakorjattu BKT) työtuntia kohti oli 102,6 vuonna 1997 ja 103,2 vuonna 2000 (ennuste vuodeksi 2001: 103,0).

⁹ KOM(2002) 262 lopullinen.

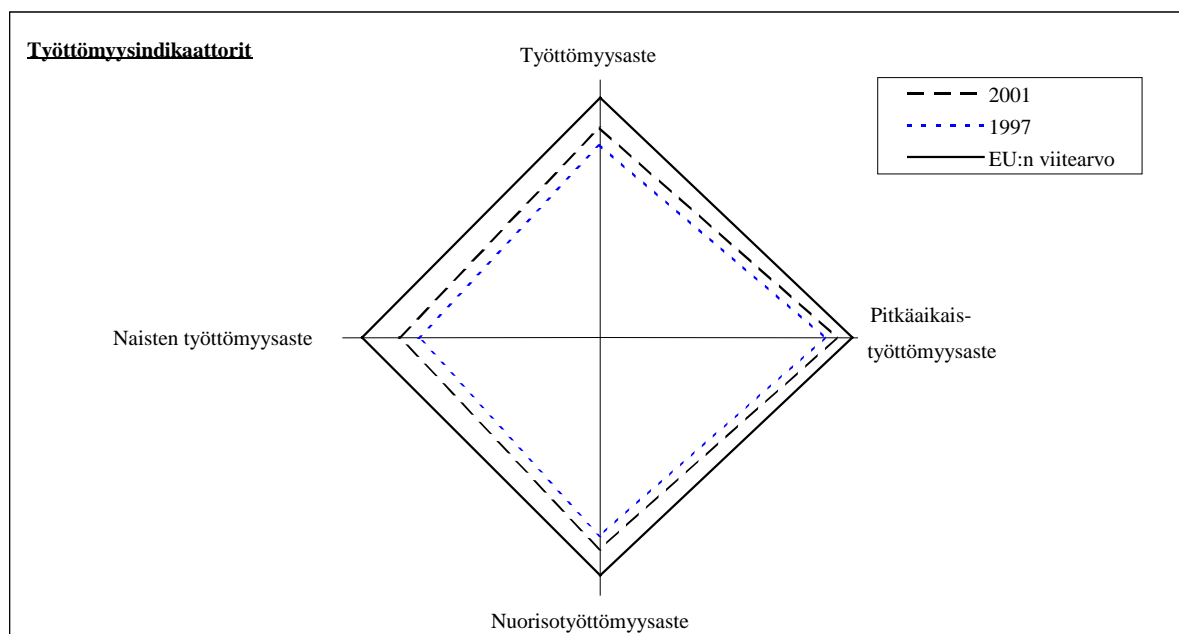
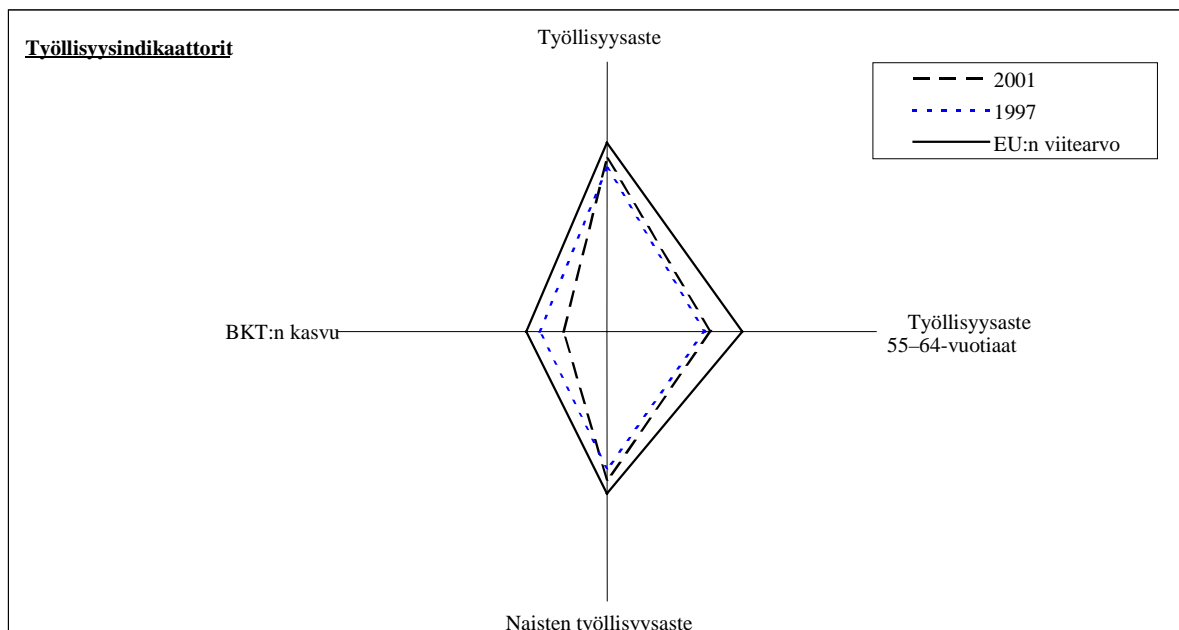
- Alueelliset erot sekä työllisyydessä että työttömyydessä ovat edelleen ongelmallisia jäsenvaltioissa.

On olennaisen tärkeää, että näihin heikkouksiin kohdistuvia uudistuksia toteutetaan tarmokkaasti tulevalla kaudella, jotta EU:n työmarkkinat pystyvät vastaamaan keskipitkän aikavälin haasteisiin kuten väestörakenteen muutoksiin, uusiin pullonkauloihin, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin rakenneuudistuksiin, globalisaatioon ja laajentumiseen.

Kaavio 1: Työllisyyden ja työttömyyden kehitys Euroopan unionissa 1997 ja 2001.

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo	
Työllisyysaste	63,9	60,5	70	(vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	38,5	36,3	50	(vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	54,9	50,6	60	(vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,6	2,5	3	(perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo	
Työttömyysaste	7,4	10,1	2,7	(3:n parhaan keskiarvo: L, NL, A)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	3,3	5,1	0,8	(4:n parhaan keskiarvo: L, NL, DK, A)
Nuorisotyöttömyysaste	7,1	9,2	3,1	(3:n parhaan keskiarvo: L, A, IRL)
Naisten työttömyysaste	8,7	11,7	3,0	(3:n parhaan keskiarvo: L, NL, IRL)

Luvussa 3 esitellään kuvan tiedot jäsenvaltioittain.

2. VUODEN 2002 TYÖLLISYYDEN SUUNTAVIIVOJEN JA SUOSITUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO EUROOPAN UNIONISSA: TOTEUTUKSEN JA POLITIIKAN ARVIOINTI

Vuoden 2002 työllisyyden suuntaviivat päätettiin säilyttää mahdollisimman vakaina ottaen huomioon aika, joka tarvitaan väliarvioinnin ja Lissabonin Eurooppa-neuvoston jälkeen vuoden 2001 työllisyyden suuntaviivoihin tehtyjen merkittävien muutosten toteuttamiseen, ja se, että työllisyysstrategiaa oli määrä tarkistaa vuodeksi 2003 ensimmäisten viiden vuoden kokemuksista tehdyn arvioinnin perusteella. Suuntaviivoihin sisällytettiin vain kaksi merkittävää uutta osaa: työllisyysastetavoitteita mukautettiin Tukholman Eurooppa-neuvostossa asetettujen tavoitteiden huomioon ottamiseksi ja käyttöön otettiin uusi laaja-alainen työpaikan laatua koskeva tavoite aiheen eri ulottuvuuksista käytyjen intensiivisten poliittisten keskustelujen perusteella, joiden seurauksena Laekenin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 2001 hyväksyttiin indikaattoriluettelo.

Vuoden 2002 kansalliset toimintasuunnitelmat

Työllisyyttä koskevissa vuoden 2002 kansallisissa toimintasuunnitelmissa on pyritty edelleen selkiyttämään jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan esittelyä ja tekemään siitä kattavampaa. Niissä on myös käsitelty tasapuolisemmin Euroopan työllisyysstrategian neljään pilariin kuuluvien toimintalinjojen yhdistelmää. Useimmat jäsenvaltiot ovat edelleen suhtautuneet vastahakoisesti suuntaviivoissa annettuun kehoitukseen kansallisten tavoitteiden asettamisesta. Vaikka jäsenvaltiot ovat kehittäneet monia työllisyystoimenpiteitä, niiden vaikutuksia ei ole yleensä arvioitu. Toimintalinjojen budjettivaikutukset (etenkin rakennerahastojen osuus) olisi myös esitettävä selvemmin. Toimitetut tiedot ovat yleisesti parantuneet, mutta vieläkin ei ole helppo saada tietoja siitä, missä määrin jäsenvaltiot ovat hyödyntäneet rakennerahastoja neljään pilariin kuuluvien toimien tukemiseksi. Tämä ongelma ei koske pelkästään määrällisiä tietoja vaan myös sitä, onko rahastoja hyödynnetty strategisesti lisäarvon saamiseksi (esimerkiksi uusien aktiivisten työmarkkinatoimien tutkimiseen perinteisten toimien ja menettelyjen lisäksi). Rakennerahastoasetuksen tarkistuksessa vuonna 1999 rahastoille annettua uutta tehtävää työllisyysstrategian tavoitteiden tukijana olisi hyödynnettävä paljon tehokkaammin. Koko prosessia tarkasteltaessa työmarkkinaosapuolet ovat kyllä yhä useammin mukana kansallisten toimintasuunnitelmien laatimisessa, mutta niiden asema täytäntöönpanossa ja seurannassa ei ole edelleenkään kovin näkyvä. Muiden mahdollisten sidosryhmien, kuten alue- ja paikallistason ja kansalaisyhteiskunnan edustajien, mukaan ottamisessa ei ole tapahtunut kehitystä.

Lissabonin strategian mukaisesti *osaamisyhteiskuntaan liittyvistä aiheista on tullut keskeisiä kaikissa pilareissa*. Työllistyvyyttä koskevassa pilarissa toteutettujen merkittävien toimien lisäksi asian saama lisähuomio käy selvästi ilmi vuoden 2002 työllisyyden suuntaviivojen yrittäjyyttä koskevassa pilarissa.

Rohkaiseva vaikkakin epätasainen reagointi suosituksiin

Jäljempänä olevasta taulukosta käy ilmi, että reaktiot vuoden 2002 työllisyyspolitiikan suosituksiin vaihtelevat maittain.

Useimmat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tai aikovat toteuttaa poliittisia aloitteita vastauksena suosituksiin, jotka koskevat ennaltaehkäisyä ja aktivointia, työvoiman tarjontaa, elinikäistä oppimista, työhön kohdistuvaa verotaakkaa, alueellista epätasapainoa sekä toimintalinjojen yhdistelmää.

Ikääntyviä työntekijöitä ja maahanmuuttajia koskevat suositukset eivät yleisesti ole saaneet aikaan riittäviä poliittisia muutoksia.

Reaktiot yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeviin suosituksiin vaihtelevat suuresti jäsenvaltioiden välillä. Useimmissa tapauksissa on tehty poliittisia päätöksiä, mutta niitä ei ole vielä pantu täytäntöön. Mitään politiikan muutoksia ei ole tehty Saksassa, Itävallassa ja Suomessa (palkkaerojen osalta), Kreikassa, Espanjassa ja Italiassa (valtavirtaistamisen osalta) eikä Luxemburgissa ja Portugalissa (alojen sukupuolittaisen eriytymisen osalta), tai muutokset ovat hyvin vähäisiä.

Myös työmarkkinaosapuolia koskeviin suosituksiin on yleisesti reagoitu heikosti. Etenkin Kreikan ja Portugalin on otettava käyttöön ja toteutettava muutoksia, ja Itävallan, Italian ja Espanjan olisi pyrittävä saamaan yhteistyö työmarkkinaosapuolten kanssa toimimaan.

Taulukko 1: Jäsenvaltioiden reaktiot vuoden 2002 suosituksiin aiheittain

	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
EHKÄISEVÄT/AKTIIVISET TOIMET															
Ennaltaehkäisy	+/-		+/-			+/-		+/-							+/-
Työnvälityspalveluiden uudistus				-	+/-			+/-							
Aktiivinen työmarkkinapolitiikka								+/-					+/-	+/-	
TYÖVOIMAN TARJONTA															
Vero-/etuusjärjestelmä (myös tasa-arvonäkökohdat)			-	+/-		+/-	+	+/-		+/-			+/-	+/-	
Naiset	-			+/-	+/-		+	+/-	+/-		+/-				
Ikääntyvät työntekijät			+/-	-		-			-	-	-		+/-		
Vammaiset										-					
Maahanmuuttajat		-													
ELINIKÄINEN OPPIMINEN	+			+	+	+	+	-	+		+/-	+			
TYÖHÖN KOHDISTUVA VEROTUS	+	+	+/-					+/-						+	
YHTÄLÄISET MAHDOLLISUUDET															
Tasa-arvon valtavirtaistaminen				-	-			-							
Lastenhoitopalvelujen parantaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen			+/-	+	+/-		+/-	+/-			+/-	+/-			+
Palkkaerot			-				+/-		+/-		-		-		+
Alojen eriytyminen sukupuolittain									-			-	+	+	+/-
ALUEELLINEN EPÄTASAPAINO			-				+/-	-					+/-		
TYÖMARKKINAOSAPUOLET															
Työn organisointi				+/-	-							+			+/-
Joustavuuden ja turvallisuuden tasapainottaminen	-		+/-	+/-	+/-	+/-		-							
TOIMINTALINJOJEN YHDISTELMÄ				+/-											

tyhjä = ei suositusta; + = merkittävä muutos; +/- = muutos otettu käyttöön, vaikutus ei vielä näkyvissä; - = vähäinen muutos tai ei muutosta.

2.1 Yleiset poliittiset puitteet: laaja-alaiset tavoitteet vuoden 2002 suuntaviivoissa

Vuoden 2002 suuntaviivoissa esitetyt laaja-alaiset tavoitteet asettavat yleiset poliittiset puitteet Euroopan työllisyysstrategian täytäntöönpanolle, ja niissä tulee esiin Lissabonin Eurooppa-neuvostossa asetettu kunnianhimoinen tavoite täystyöllisyyden saavuttamisesta osaamisyhteiskunnassa.

Pyrkiminen Lissabonin ja Tukholman tavoitteisiin

Laaja-alaisessa tavoitteessa A kehoitetaan jäsenvaltioita vahvistamaan työmahdollisuuksia ja tarjoamaan riittäviä kannustimia, jotta nostettaisiin työllisyysasteita Lissabonin ja Tukholman tavoitteiden mukaisesti. Kansallisista toimintasuunnitelmista käy ilmi, että edistymistä tapahtuu edelleen, talouskasvun hidastumisesta huolimatta. Jäsenvaltioiden suhteelliset tilanteet ovat edelleen erilaisia, mutta EU:n kokonaistyöllisyysaste on noin kolmen prosenttiyksikön päässä vuodeksi 2005 asetetusta 67 prosentin tavoitteesta ja naisten työllisyysaste noin kahden prosenttiyksikön päässä vuodeksi 2005 asetetusta 57 prosentin tavoitteesta. Ikääntyvien työntekijöiden työllisyysaste on noussut lähes prosenttiyksikön vuodesta 2000 mutta on edelleenkin yli 11 prosenttiyksikön päässä vuodeksi 2010 asetetusta 50 prosentin tavoitteesta.

Työllisyysasteita koskevia numerotietoja (ks. taulukko 2)

- *EU:n kokonaistyöllisyysaste nousi vuosina 2000–2001 63,9 prosenttiin (+0,6 prosenttiyksikköä), naisten osalta 54,9 prosenttiin (+0,9 prosenttiyksikköä) ja ikääntyneiden työntekijöiden osalta 38,5 prosenttiin (+0,8 prosenttiyksikköä).*
- *Jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja saavutettujen tasojen ja kehitysvauhdin osalta. Parhaiden suoriutuneita maita, joiden työllisyysaste oli yli 70 prosenttia, olivat – kuten edellisenäkin vuonna – Tanska, Alankomaat, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta. Alimmat työllisyysasteet olivat jälleen Kreikassa, Italiassa ja Espanjassa.*
- *Työllisyysasteet ovat nousseet kaikissa ikäryhmissä vuonna 2001: 0,4 prosenttiyksikköä 15–24-vuotiaiden ryhmässä ja 0,5 prosenttiyksikköä 25–54-vuotiaiden ryhmässä.*
- *Jäsenvaltioiden väliset erot ovat kapenemassa parhaassa työiässä olevien ryhmässä, mutta nuorten ja ikääntyvien työntekijöiden ryhmässä erot ovat ennallaan tai kasvamassa. Nuorten alhainen työllisyystaso osoittaa, että niiden nuorten osuus on kasvanut, jotka ovat jatkokoulutuksessa tai korkeakoulussa.*

Nykyisten ennusteiden perusteella Lissabonin tavoite 70 prosentin kokonaistyöllisyysasteesta on saavutettavissa vain, jos viimeaikaiset rakenteelliset parannukset Euroopan työmarkkinoiden toiminnassa ja naisten osallistumisasteen kasvu jatkuvat vuoteen 2010 asti ja niitä tarvittaessa tehostetaan. On välttämätöntä, että työllisyyskehitys parane ennen vuosikymmenen loppua merkittävästi niissä jäsenvaltioissa, joissa se on aiemmin ollut suhteellisen heikkoa, etenkin Kreikassa ja Italiassa (alhaisen työllisyystason maista), Belgiassa ja Ranskassa (keskitason maista) ja Itävallassa ja Saksassa (keskiarvon ylittävistä mutta 70 %:n tavoitteen alittavista maista).

Taulukko 2: Työllisyysasteet

	TYÖLLISYYSASTEET VUONNA 2001					KASVU (PROSENTTIYKSIKKÖÄ) VUOTEEN 1997 VERRATTUNA		
	Kaikki	Naiset	Ikääntyvät työntekijät (kaikki)	Ikääntyvät työntekijät (naiset)	Ikääntyvät työntekijät (miehet)	Kaikki	Naiset	Kaikki ikääntyvät työntekijät
A	68,4	60,1	28,6	17,9	40,0	0,6	1,5	0,1
B	59,9	50,5	24,1	14,3	34,4	3,0	4,0	2,0
D	65,8	58,8	37,7	29,5	46,1	2,1	3,5	0,4
DK	76,2	72,0	58,0	49,8	65,5	1,3	2,9	6,3
E	56,3	41,9	38,9	21,8	57,4	8,1	8,3	5,4
EU-15	63,9	54,9	38,5	28,8	48,6	3,4	4,3	2,2
FIN	68,1	65,4	45,7	44,8	46,7	4,8	5,1	10,0
F	63,1	56,1	31,0	26,7	35,4	3,6	3,7	1,9
EL	55,4	40,9	38,0	22,5	55,0	0,3	1,6	2,9
IRL	65,7	55,0	46,8	28,8	64,7	8,2	9,1	6,5
I	54,8	41,1	28,0	16,2	40,4	3,6	4,7	0,1
L	62,9	50,9	24,4	14,0	34,8	3,0	5,6	0,5
NL	74,1	65,2	39,6	28,0	51,1	6,1	7,8	7,8
P	68,9	61,1	50,3	40,6	61,6	4,9	5,0	3,0
S	70,9	69,4	64,9	62,2	67,7	3,6	3,8	4,7
UK	71,7	65,1	52,3	43,1	61,7	1,7	1,9	4,0

Lähde: Eurostat, Työvoimatutkimus (QLFD).

Jäsenvaltioiden sisäiset työllisyysasteiden erot ovat vähitellen katoamassa. Edelleen esiintyy kuitenkin merkittäviä sukupuolieroja siitä huolimatta, että naisten työllisyysasteet ovat kohoamassa nopeammin kuin kokonaistyöllisyysaste. Kun tarkastellaan muutoksia vuosina 1997–2001, tärkeimmät kasvulähteet vaihtelevat, mutta *naiset ovat edistäneet eniten kokonaiskasvua*. Naisten työllisyyden kasvuprosentti on ylittänyt yleisen kasvuprosentin kaikissa jäsenvaltioissa. *Ikääntyvien naisten työllisyysaste on kuitenkin erityinen huolenaihe (28,9 % eli 9,6 prosenttiyksikköä alempi kuin ikäryhmän kokonaisaste)*.

Vaikuttaa siltä, että jäsenvaltiot ovat omaksumassa strategisempaa lähestymistapaa työllisyysasteen nostamiseen liittyvään haasteeseen kartoittamalla työvoimareservejä ja kohdistamalla toimia ryhmiin, joissa on eniten potentiaalia. Asialle annettu prioriteettiasema tulee esiin uusissa institutionaalisissa järjestelyissä (esimerkiksi tasa-arvoviranomaisen alainen "Equal Studies Unit" Irlannissa, "Task Force Oudere Werkenden" Alankomaissa, "Cellule de consolidation de l'emploi" Belgiassa). Vain muutamassa jäsenvaltiossa ollaan toteuttamassa työllisyyttä edistäviä kattavia vero- ja etuusjärjestelmien uudistuksia.

Kansallisista toimintasuunnitelmista käy ilmi, että kaikki jäsenvaltiot pitävät ikääntyviä työntekijöitä tärkeimpänä potentiaalisena työvoimalähteenä, ja ne ovat toteuttamassa toimia, joilla pyritään ehkäisemään varhaista eläkkeellejääntä tai kannustamaan työmarkkinoilla pysymistä pidempään. Joissakin on myös suunniteltu järjestelyitä, joilla helpotetaan asteittaista siirtymistä pois työelämästä ja yhdistetään edellä mainitut lähestymistavat. Kriittiseen ikäryhmään kuuluvien naisten erityisen alhaisen työllisyystason käsittelyyn tarkoitettuja toimia ei kuitenkaan ole toteutettu, ja *aktiivista ikääntymistä koskevan politiikan tasa-arvoulottuvuus* on edelleen kehittämättä. Kaikkien ikääntyvien työntekijöiden osalta on varsin kyseenalaista, pystyykö EU saavuttamaan tavoitteen, kun otetaan huomioon alhainen työllisyysaste sekä heikohko työllisyysasteen kasvu, joka on vain hieman korkeampi kuin yleinen kasvu.

Taulukko 3: Työllisyystavoitteet kansallisissa toimintasuunnitelmissa 2002

JÄSENVALTIO	KANSALLISET TAVOITTEET (%)			HUOMIOITA
	YHTEENSÄ	NAISET	IKÄÄNTYVÄT TYÖNTEKIJÄT	
Itävalta				Ei asetettu tavoitteita.
Belgia	Flanderi: 67 (2004) ja 70 (2010)	Vallonia: naisten työllisyysasteen kasvattaminen vuoteen 2004 mennessä 30 % yleistä kasvuprosenttia enemmän.		
Tanska	75,7 (2010) ¹⁰			
Ranska	65,1 (2006)	59,1 (2006)	35 (2006)	.
Suomi	69 (2005) ja >70 (2010)	Yli 68 (2010)	53 (2005) ja 55 (2010)	
Saksa				Ei asetettu tavoitteita ¹¹ .
Kreikka				Ei asetettu tavoitteita.
Italia	58,5 (2005) ja 61,3 (2010)	46 (2005)	40 (2005)	
Irlanti				Ei asetettu tavoitteita.
Luxemburg				Ei asetettu tavoitteita.
Alankomaat		65 (2010)		Ikääntyvien työvoimaosuuden nostaminen 0,75 % vuodessa.
Portugali				Hallituksen tavoitteena on säilyttää vuonna 2002 kaikki vuonna 2001 saavutetut kolme työllisyysastetta. Lisäksi tavoitteena on vähentää työttömyysasteen sukupuolieroja 25 % (2003).
Espanja				Ei asetettu tavoitteita.
Ruotsi	80 (2004)			Tavoite vuodeksi 2004 ja 20–64-vuotiaiden ryhmälle.
Yhdistynyt kuningaskunta	>75 (2010)			Täydennetään muilla tavoitteilla ¹² .

Työn laatunäkökohdilla ei vielä riittävää prioriteettia

Laaja-alaisella tavoitteella B pyritään varmistamaan, että jäsenvaltioiden toimintalinjat johtavat työn laadun parantumiseen. Vaikka monilla asiaankuuluvilla aloilla onkin yleisesti edistytty, työn laatua käsitellään edelleen *hajanaisesti*, jolloin ei tule esiin käsitteen

¹⁰ Eurostatin mukaan kokonaistyöllisyysaste on jo 76,2 % vuonna 2001. Asetettu tavoite perustuu kansallisiin lukuihin ja tähtää 0,5 %:n nousuun vuodesta 2000 (75,3 % kansallisten tietojen mukaan) vuoteen 2010.

¹¹ Saksan hallitus hyväksyi kuitenkin 17. huhtikuuta 2002 kestävästä kehitystä koskevan kansallisen strategian ("Perspektiven für Deutschland. Unsere Strategie für eine nachhaltige Entwicklung"), jossa on asetettu työllisyystavoite (70 % vuoteen 2010 mennessä, s. 122).

¹² Varmistettava vuoteen 2004 mennessä:
 - erot työllisyysasteessa hävitetty yli 50-vuotiaiden, etnisten vähemmistöjen, vammaisten ja muiden heikommassa asemassa olevien osalta.
 Varmistettava vuoteen 2010 mennessä:
 - työllisten osuus aiempaa suurempi ottaen huomioon suhdannevaihtelut; ainakin kolme neljäsosaa työikäisistä työssä
 - yksinhuoltajien (joista 95 % naisia) työllisyysasteen nostaminen 70 %:iin.

moniulotteisuus, jota käsiteltiin kesäkuussa 2001 julkaistussa komission tiedonannossa¹³. Komission määrittelemät kymmenen laatusäkökohtaa, joita neuvosto käytti perustana määritellään asianmukaisia indikaattoreita, ovat epätasaisesti edustettuina jäsenvaltioiden toimintalinjoissa. Tätä uutta tavoitetta koskevissa toimissa keskitytään voimakkaasti erilaisten työsuhteiden keskinäisiin etuihin ja etenkin joustavuuden ja turvallisuuden välisen tasapainon käsittelyyn. Myös työterveyteen ja työturvallisuuteen, koulutukseen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyviä seikkoja on yleensä käsitelty kattavasti, mutta muita näkökohtia, kuten itse työpaikkojen laatua tai työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun laatua, ei ole vielä sisällytetty työn laatua koskevaan yleiseen lähestymistapaan.

Yksiselitteisen positiivisia suuntauksia voidaan havaita vain muutamalla alalla (lisääntyvä osallistuminen yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä pienenevät sukupuolierot työllisyydessä). Muilla aloilla on havaittavissa vakaantumista tai pysähtyneisyyttä, mikä johtuu osittain muuttuneista olosuhteista, esimerkiksi hiljattaisesta vähäisestä työvoiman tuottavuuden lisääntymisestä vuoden 2001 laskusuhdanteen seurauksena. Tietojen perusteella ei pystytä vielä tekemään tarkkaa ja kattavaa arviointia pidemmän aikavälin kehityksestä etenkin, kun joistakin indikaattoreista ei ole saatavilla aikasarjoja.

Taulukko 4: Tärkeimmät työn laatua koskevat tiedot

Työn laatu: näkökohdat ja indikaattorit	Tärkeimmät tiedot (perustuvat tuoreimpiin saatavilla oleviin tietoihin)
<p>Työn sisäinen laatu</p> <p>Indikaattorit: Siirtyminen ei-työllisyyden ja työllisyyden välillä sekä työelämän sisällä</p>	<p>Siirtyminen määräaikaisista vakituisiin työsopimuksiin ei ole automaattista: määräaikaisessa työsuhteessa vuonna 1997 olleista vain 34 %:lla oli vakituinen työsopimus vuonna 1997 ja 24 % joutui työttömiksi, kun taas 92 % vakituksessa työsuhteessa olleista säilytti vakituisen työsuhteensa. Vuonna 1997 ei-työllisistä vain 11 % työllistyi määräaikaisella tai osa-aikaisella työsopimuksella vuonna 1998. Työttömyyteen verrattuna määräaikainen työ vähentää työmarkkinoiden ulkopuolelle tai työttömyyteen siirtymisen todennäköisyyttä kahden vuoden jälkeen noin 2/3 ja lisää korkealaatuisempaan työhön siirtymisen todennäköisyyttä kahden vuoden sisällä yli kolminkertaisesti.</p>
<p>Ammattitaito, elinikäinen oppiminen ja urakehitys</p> <p>Indikaattori: Koulutukseen osallistuvien prosenttiosuus työikäisestä väestöstä</p>	<p>Osallistumisaste nousi merkittävästi 25–64-vuotiaiden ryhmässä (5,8 % vuonna 1997 ja 8,4 % vuonna 2001). Nousu oli suurempaa naisilla (9 %) kuin miehillä (8 %) ja erittäin pientä 55–64-vuotiaiden ryhmässä (3 %) ja heikosti koulutettujen ryhmässä (2 %). Parhaat luvut saavuttivat vuonna 2001 Yhdistynyt kuningaskunta, Ruotsi, Suomi, Tanska ja Alankomaat.</p>

¹³ Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: *Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka: investoiminen laatuun*, KOM(2001) 313 lopullinen. Työllisyyskomitean raportti neuvostolle: *Työn laatua koskevat indikaattorit*, neuvoston asiakirja 14263/01.

<p>Sukupuolten tasa-arvo</p> <p>Indikaattorit: Naisten tuntiansioiden (brutto) suhde miesten ansioihin; naisten ja miesten työllisyys- ja työttömyysasteen erot</p>	<p>Sukupuolten <u>palkkaerot</u> ovat edelleen suuret: 16,2 prosenttiyksikköä vuonna 1998 (23,7 yksityissektorilla). Suurimmat erot olivat Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Itävallassa, Alankomaissa, Saksassa ja Irlannissa.</p> <p>Naisten ja miesten <u>työllisyysasteen</u> suuret <u>erot</u> (18 prosenttiyksikköä vuonna 2001). Suurimmat erot olivat Kreikassa, Espanjassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Irlannissa.</p> <p>Naisten ja miesten <u>työttömyysasteen erot</u>: 2,3 prosenttiyksikköä vuonna 2001 ja maiden välillä merkittäviä eroja (suurimmat Kreikassa, Espanjassa, Italiassa ja Ranskassa).</p>
<p>Työterveys ja työturvallisuus</p> <p>Indikaattori: Työtaturmien määrä 100 000 työssäkäyvää kohti</p>	<p>Korkea esiintyvyyssaste: Vuonna 2001 koko EU:ssa sattui 4,87 miljoonaa työtaturmaa (yli kolmen päivän poissaolo). Määrä lisääntyi joissakin jäsenvaltioissa (Ruotsi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Belgia, Luxemburg, Portugali ja Espanja).</p>
<p>Joustavuus ja turvallisuus</p> <p>Indikaattori: Osa-aikaisessa tai määräaikaisessa työsuhhteessa olevien työntekijöiden prosenttiosuus</p>	<p><u>Osa-aikainen</u> työ: Vuonna 2001 EU:ssa keskimäärin 17,9 %, josta noin 80 % vapaaehtoisesti. Korkeimmat luvut: Alankomaat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Tanska. Alimmat luvut: Kreikka, Italia ja Espanja. Luvuissa merkittävät sukupuolierot: naisista 33 %, miehistä 6 %.</p> <p>Vuonna 2001 työntekijöistä 13,4 % <u>määräaikaisessa</u> työsuhhteessa. Korkeimmat luvut: Espanja ja Portugali.</p>
<p>Pääsy ja integroituminen työmarkkinoille</p> <p>Indikaattori: Siirtyminen työllisyyden, työttömyyden ja työvoimaan kuulumattomuuden välillä</p>	<p>Suhteellisen heikkoa kehitystä siirtymisessä työttömyydestä työllisyyteen: vuonna 1997 työttöminä olleista vain 30 % löysi työpaikan vuonna 1998. Parhaiten selviytyivät Tanska, Kreikka, Espanja, Portugali, Itävalta ja Yhdistynyt kuningaskunta.</p>
<p>Työn organisointi sekä työ- ja yksityiselämän välinen tasapaino</p> <p>Indikaattori: Lapsettomien ja 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien työllisyysasteiden ero</p>	<p>Vanhemmuudella on negatiivinen vaikutus naisten työllisyysasteeseen ja positiivinen vaikutus miesten työllisyysasteeseen. Vuonna 2001 0–6-vuotiaiden lasten äitien keskimääräinen työllisyysaste oli 12,4 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin lapsettomien naisten. Isien työllisyysaste taas oli 9,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin lapsettomien miesten.</p>
<p>Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työntekijöiden osallistuminen</p> <p>Indikaattori: Työriitoihin menetettyjen työpäivien määrä ja työehtosopimusten piiriin kuuluvien työntekijöiden prosenttiosuus</p>	<p>Työehtosopimusten piiriin kuuluvien työntekijöiden osuudet olivat vuonna 2000 korkeimmat (yli 90 %) Itävallassa, Belgiassa, Ranskassa ja Suomessa ja alhaisimmat Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Lakkopäivämenetykset vuonna 2000 olivat suurimmat Espanjassa, Ranskassa, Tanskassa ja Suomessa ja pienimmät Itävallassa, Alankomaissa, Luxemburgissa, Ruotsissa ja Saksassa.</p>
<p>Monimuotoisuus ja syrjimättömyys</p> <p>Indikaattori: 55–64-vuotiaiden työllisyysaste</p>	<p>55–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 38,5 % vuonna 2001. Alimmat luvut: Belgia, Luxemburg, Italia, Itävalta ja Ranska. Korkeimmat luvut: Tanska, Portugali, Yhdistynyt kuningaskunta ja Ruotsi.</p>

Yleinen työsuoritus Indikaattori: Työn tuottavuuden kasvu	Työn tuottavuuden keskimääräinen kasvu työtuntia kohti väheni: 1,6 % vuonna 2000 ja 0,3 % vuonna 2001. Kasvu oli negatiivista Belgiassa, Suomessa ja Ranskassa.
---	---

Elinikäistä oppimista koskevien strategioiden kehittyminen

Laaja-alaiseen tavoitteeseen C kuuluvien koulutuksen ja elinikäisen oppimisen alalla on saavutettu lupaavaa edistystä. *Yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen osallistuvan aikuisväestön osuus on vuodesta 1997 kohonnut vähitellen, ja kaikissa jäsenvaltioissa ollaan tekemässä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmistä integroidumpia niin, että ne kattavat koko elinajan. Elinikäisen oppimisen katsotaan parantavan työntekijöiden työllistyvyyttä ja työvoiman sopeutumiskykyä, mutta sitä pidetään myös poliittisena välineenä, jolla voidaan lisätä työvoiman tarjontaa ja työmarkkinoilla aliedustettuina olevien ryhmien osallistumista sekä torjua yhteiskunnallista syrjäytymistä. Elinikäinen oppiminen ei kuitenkaan vielä toteudu kaikkien osalta, ja on havaittavissa merkkejä siitä, että opiskelumahdollisuuksien hyödyntämisen erot ovat kasvamassa heikommin ja korkeammin koulutettujen sekä nuorempien ja vanhempien ryhmien välillä. Tämän vuoksi on ryhdyttävä toimiin, joilla laajennetaan pääsyä koulutukseen ja kohotetaan osallistumistasoja, ja erityishuomiota on kiinnitettävä aikuisiin, joiden opiskeluhaluus tai -mahdollisuudet ovat heikoimmat.*

Useimmille jäsenvaltioille osoitetut elinikäisen oppimisen strategian kehittämistä koskevat suositukset ovat johtaneet *yleisen kehityksen paranemiseen*, ja näkyvimmin ovat edistyneet jotkin jäsenvaltiot, joilla aiemmin oli heikoimmin kehitetyt kattavat lähestymistavat (ks. taulukko 5). Viime vuoden arvioinnissa puolella jäsenvaltioista oli kattava ja johdonmukainen strategia, kun tänä vuonna *kaikilla on perusta kattavaan strategiaan*, jossa käsitellään kaikkia oppimismuotoja oppivelvollisuuskoulusta työpaikoilla tapahtuvaan koulutukseen ja otetaan askel kohti epävirallisen oppimisen parempaa tunnustamista ja hyväksymistä. Elinikäisen oppimisen strategioiden johdonmukaisuuden parantamisessa on myös edistytty näkyvästi, vaikkakin hitaammin, koska se edellyttää järjestelmien ja käytäntöjen perusteellisempaa uudistamista. Monissa jäsenvaltioissa ollaan toteuttamassa institutionaalisia järjestelyitä asiaan liittyvien eri ministeriöiden yhteistyön parantamiseksi, mutta kysymystä siitä, miten parhaiten voitaisiin helpottaa siirtymistä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen ja työmarkkinoiden sisällä ja välillä, ei ole vielä käsitelty kattavalla tavalla. Myös elinikäisen oppimisen laatua ja sen merkitystä työmarkkinoiden kannalta on kehitettävä vielä.

Siitä huolimatta, että jäsenvaltiot eivät jälleenkään ole asettaneet tavoitteita henkilöpääomaan tehtäville investoinneille, *julkiset menot henkilöresursseihin ovat yleisesti kohonneet*, ja rahoitusvastuun jakautumisesta on yhä enemmän merkkejä, esimerkiksi yritykset kuluttavat enemmän täydennyskoulutukseen. Julkisten ja yksityisten investointien yleiseen lisäykseen on kuitenkin yhdistettävä resurssien uudelleenjako eri oppimismuotojen välillä, ja oppimiseen liittyviä vero- ja muita kannustimia on kehitettävä. Yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen tehtäviin investointeihin on lisäksi yhdistettävä yleissivistävien koulutusjärjestelmien ja ammatillisten koulutusohjelmien tehokkuuden arviointi ja tarvittaessa niiden parantamista koskevat toimenpiteet.

Nykyisten ja tulevien muutosten vauhti edellyttää lisätoimia hallituksilta, yrityksiltä, yksityishenkilöiltä, työmarkkinaosapuolilta ja komissiolta, jotta voidaan nostaa henkilöresursseihin tehtävien investointien laatua ja määrää sekä muuttaa kulttuuria niin, että edistetään jatkuvia investointeja ihmisiin koko eliniän ajan.

Taulukko 5: Jäsenvaltioiden tilanne elinikäisen oppimisen strategioiden kehittämisessä

OMINAISUUDET	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
STRATEGIAN KATTAVUUS															
Pakollinen yleissivistävä koulutus	P	A	A	P	P	A	P	A	P	A	P	P	A	A	A
Virallinen aikuiskoulutus (yleissivistävä/ammattillinen)	P	A	A	P	P	P	A	P	P	A	P	P	A	A	A
Työssä tapahtuva tai muu epävirallinen/tunnustettu aiempi oppiminen	P	A	A	P	P	A	P	P	P	A	P	P	A	A	A
Keskittyminen heikommassa asemassa oleviin ryhmiin	P	A	P	A	P	P	P	I	P	P	P	P	A	A	P
Yleiset investoinnit/rahoitusjärjestelmät	P	A	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	A	A	P
STRATEGIAN JOHDONMUKAISUUS															
Järjestelmän kehittäminen (poliittiset tarpeet, suunnittelu, tavoitteet, toteutus, seuranta)	P	A	P	P	A	A	P	I+	P	A	P	P+	A	A	P+
Yhteistyökumppanuus (työmarkkinaosapuolet, viranomaiset, koulutuksen tarjoajat, kansalaisyhteiskunta)	P+	A	A	I+	P	P	A	P	P	A	P	P+	A	A	A
Laaja-alaiset näkökohdat (neuvonta-/ohjauspalvelut, yleissivistävä/ammattillinen liikkuvuus)	P	A	P	P	P	A	P	P	P	P	I+	P	A	A	A

Huom:

A riittävä (adequate): tietylle kriteerille on annettu riittävä prioriteettiasema sekä jäsenvaltion strategiassa että konkreettisissa toiminnoissa.

P osittainen (partial): kriteeriin on kiinnitetty jonkin verran huomiota sekä strategiassa että toiminnoissa tai siihen on kiinnitetty riittävästi huomiota jommassakummassa.

I riittämätön (insufficient): kriteeriä ei ole otettu huomioon strategiassa eikä toiminnoissa tai siihen on kiinnitetty jonkin verran huomiota jommassakummassa.

Lihavoitu teksti harmaalla pohjalla merkitsee muutosta viime vuoteen nähden.

+ merkitsee parannusta viime vuoteen nähden.

Työmarkkinaosapuolten vahvempi asema kansallisella ja yhteisön tasolla

Laaja-alaisessa tavoitteessa D korostetaan työmarkkinaosapuolten kanssa tehtävän kattavan yhteistyön merkitystä. Vuoden 2002 kansallisista toimintasuunnitelmista käy ilmi, että *useimmissa jäsenvaltioissa työmarkkinaosapuolet ovat tiiviimmin mukana kansallisissa toimintasuunnitelmissa*. Voimakkainta yhteistyö on edelleen Irlannissa, Belgiassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Suomessa ja hieman heikompaa Alankomaissa, Kreikassa ja Saksassa. Muissa jäsenvaltioissa, kuten Tanskassa ja Ruotsissa, työmarkkinaosapuolilla on edelleen tärkeä rooli erityisesti niille osoitettujen suuntaviivojen täytäntöönpanossa. Vaikka hallituksen ja ammattiliittojen välillä esiintyi etenkin Italiassa, Itävallassa ja Espanjassa *kitkaa, joka häytti kansallisten toimintasuunnitelmien puitteissa tehtävää yhteistyötä, suuntaviivoissa käsitellyistä monista merkittävistä aiheista on kuitenkin tehty kahden- tai kolmenvälisiä sopimuksia*. Espanjassa suhteet ovat kuitenkin kohentuneet äskettäin. Työmarkkinaosapuolet osallistuivat eniten työn laadun, elinikäisen oppimisen, ikääntyvien työmarkkinaosuuden nostamisen ja sukupuolten tasa-arvon edistämisen käsittelyyn. Tasa-arvolle on kuitenkin annettava tärkeämpi poliittinen asema, ja konkreettisia toimia on tehostettava.

Euroopan tasolla *vahvistunut työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu* on johtanut useisiin aloitteisiin, joilla on edistetty Euroopan työllisyysstrategiaa useilla aloilla. Tällaisia ovat esimerkiksi Euroopan työmarkkinasuhteiden tulevaisuutta käsittelevä raportti, itsenäisen vuoropuhelun kehittämisen tarvetta korostava Euroopan tason työmarkkinaosapuolten yhteinen julistus Laekenissa kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle, syyskuu 2002 suunniteltu monivuotinen työmarkkinaosapuolten työohjelma, ammattitaidon ja pätevyyden kehittämistä koskevat, Barcelonan Eurooppa-neuvostolle toimitetut työmarkkinaosapuolten toimintapuitteet sekä Euroopan tason työmarkkinaosapuolten allekirjoittama sopimus etätyöstä.

Tasapainoisempi toimintalinjojen yhdistelmä, mutta alueelliset erot vakava ongelma

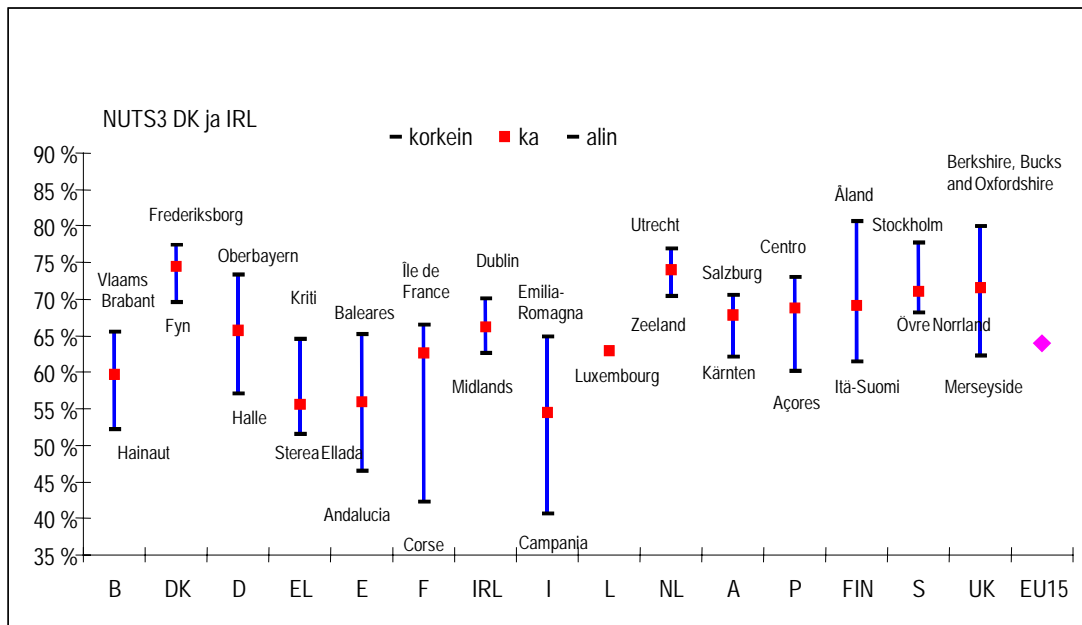
Laaja-alaisessa tavoitteessa E kehoitetaan jäsenvaltioita kiinnittämään huomiota kaikkien neljän pilarin osalta suuntaviivojen yhtenäisyyteen ja yhtäläiseen arvoon sekä ottamaan riittävällä tavalla huomioon alueellinen ulottuvuus. *Yhtäläisiä mahdollisuuksia ja yrittäjyyttä koskevaan pilariin on kiinnitetty enemmän huomiota* kuin edellisinä vuosina, ja tämä on korjannut tasapainoa jonkin verran, vaikka työllistyvyyttä koskeva pilari painottuikin edelleen eniten. *Sopeutumiskykyä koskevan pilarin osalta työmarkkinaosapuolten toimia on yleensä aliarvioitu*. Toimintalinjojen yhdistelmän painotuksen tasapainottaminen on ollut erityisen näkyvää Espanjassa, Itävallassa, Luxemburgissa ja Irlannissa.

Alueelliset erot ovat selvimpiä Belgiassa, Saksassa, Espanjassa, Italiassa ja Suomessa. Erot ovat yleensä selvempiä työttömyyden (vaihtelukertoimella mitattuna¹⁴) kuin työllisyyden osalta. Tilanne heikkeni työttömyyden osalta (Saksa, Kreikka, Italia, Alankomaat, Itävalta ja Yhdistynyt kuningaskunta) useammassa jäsenvaltiossa kuin työllisyyden osalta (Saksa, Itävalta ja Suomi). Saksa ja Itävalta ovat ainoat jäsenvaltiot, joissa erot kasvoivat sekä työllisyyden että työttömyyden osalta (vaikkakin Itävallassa hyvin vähän). Aiheelle annettu prioriteettiasema vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain. Kaikissa kuitenkin kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota työllisyyspolitiikan alueelliseen ulottuvuuteen ja tarpeeseen

¹⁴ Vaihtelukerros saadaan jakamalla standardipoikkeama painotetulla keskiarvolla (maan työllisyys-/työttömyysasteen painotettu keskiarvo).

suunnitella toimintalinjat ja välineet niin, että helpotetaan niiden joustavaa mukauttamista alueellisiin ja toisinaan myös paikallisiin erityistarpeisiin.

Kaavio 2: Työllisyysasteet NUTS2-alueilla vuonna 2001 (%-osuus 15–64-vuotiaista)

Lähde: Työvoimatutkimus, NUTS2-taso, Eurostat. Tanskan ja Irlannin NUTS3-tiedot kansallisesta työvoimatutkimuksesta¹⁵.

Seuranta kehittynyt mutta kansallisia lähteitä parannettava

Laaja-alaisessa tavoitteessa F korostetaan, että olisi vahvistettava yhteisten indikaattoreiden kehittämistä, jotta voidaan arvioida toimien edistymistä kaikissa neljässä pilarissa. Useimmissa jäsenvaltioissa on tapahtunut huomattavaa edistystä kansallisissa toimintasuunnitelmissa esitettävien yhteisten indikaattoreiden kehittämisessä ja käyttämisessä, etenkin *ennaltaehkäisyä ja aktivointia koskevissa indikaattoreissa*.

Tilanne on epätydyttävä useiden kansallisiin lähteisiin perustuvien indikaattoreiden osalta, joita tarvitaan työn laadun edistymisen seuraamiseksi. Näin ollen ei ole olemassa *heikommassa asemassa olevia ryhmiä* (etnisiä vähemmistöjä, siirtotyöläisiä ja vammaisia) koskevia yhteisiä indikaattoreita, ja vain kolme jäsenvaltiota on toimittanut indikaattoreita *siirtymisestä* ei-työllisyyden ja työllisyyden välillä. Lisää tietoa on saatu *lastenhoitopalveluista* ja joitakin tietoja *muiden huollettavien hoivapalveluista*, vaikka nämä puuttuvatkin monelta jäsenvaltiolta ja useimmissa tapauksissa ovat vain osittain sovittujen indikaattoreiden mukaisia.

Useimmat jäsenvaltiot eivät ole myöskään toimittaneet tietoja, joiden avulla voitaisiin arvioida työmarkkinoiden *pullonkauloja* tai *aktiivisten työmarkkinatoimien vaikutuksia* eli sitä, ovatko ne edistäneet tehokasta integroitumista työmarkkinoille.

¹⁵ Irlannin tiedot: Central Statistics Office Ireland. Employment from Quarterly National Household Survey. Työkäisiä koskevat tiedot: Population and Migration Estimates April 2001. Tanskan tiedot: Arbejdsministeriet. Danmarks Statistik, työvoimatutkimus 2001. Työllisyysaste: 16–66-vuotiaiden työllisten osuus työkäisestä väestöstä. Ranskaa koskevissa tiedoissa ei oteta huomioon Ranskan merentakaisia departementteja.

2.2 Vuoden 2001 suuntaviivojen neljän pilarin mukaisesti saavutetun edistyksen arviointi

2.2.1 Työllistettävyys

Hiljattainen työttömyyden kasvu ja laajat yritysten uudelleenjärjestelyt sekä esiin tulevat pullonkaulat korostavat työllistettävyuden käsitteen merkitystä. Euroopan työllisyysstrategiaa käynnistettäessä työllistettävyyttä pidettiin lähinnä keinona auttaa työttömät takaisin työelämään, mutta vähitellen siitä on kehittynyt laajempi lähestymistapa, joka kattaa koko eliniän ja on keskeisessä asemassa helpotettaessa sopeutumista muutoksiin. Työllisyysasteen nostaminen Lissabonissa ja Tukholmassa asetettuihin kunnianhimoisiin tavoitteisiin edellyttää toimia työttömyyden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi mutta myös käyttämättömän potentiaalın aktivoimiseksi, jotta osallistuminen työmarkkinoille lisääntyisi. Erityisen tärkeitä tässä yhteydessä ovat toimet, joilla estetään varhaista koulunkäynnin lopettamista, parannetaan pääsyä osallisuutta edistäville työmarkkinoille, vahvistetaan työntekijöiden kykyä pysyä aktiivisina, uudistetaan vero- ja etuusjärjestelmiä työllisyyttä suosiviksi ja edistetään jatkuvaa taitojen päivittämistä ja pullonkaulojen torjumista.

Jäsenvaltiot keskittyivät vuonna 2001 tähän pilariin kuuluvien toimenpiteiden *tehokkuuden vahvistamiseen ja parantamiseen* laajempaa lähestymistapaa käyttäen.

Työttömyyttä koskevia numerotietoja

- Työttömyys väheni vuonna 2001 sekä nuorten että aikuisten keskuudessa. Kokonaistyöttömyysaste putosi 7,9 %:sta (2000) 7,4 %:iin (2001) ja naisten osalta 9,7 %:sta 8,7 %:iin. Nuorisotyöttömyys putosi 7,4 %:sta 7,1 %:iin¹⁶. Vuoden 2002 neljän ensimmäisen kuukauden aikana kokonaistyöttömyysaste kipusi kuitenkin 7,6%:iin.
- Pitkäaikaistyöttömyysaste laski enemmän kuin kokonaistyöttömyysaste: 3,7 %:sta (vuonna 2000) 3,3 %:iin (vuonna 2001). Naisten osalta se laski 0,5 prosenttiyksikköä 4,4 %:sta 3,9 %:iin. Jäsenvaltioiden välillä on suuret erot: Itävallassa, Tanskassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa luku on alle 1 % ja Kreikassa, Espanjassa ja Italiassa yli 5 %.
- Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä laski 46 %:sta (2000) 42 %:iin (2001).
- Siirtyminen pitkäaikaistyöttömyyteen vaihtelee huomattavasti: Ruotsin 2,1 %:sta Belgian 36,2 %:iin nuorten osalta ja Itävallan 0,6 %:sta Alankomaiden 23 %:iin aikuisten osalta. Naiset joutuvat pitkäaikaistyöttömiksi yleisemmin kuin miehet kaikissa muissa jäsenvaltioissa kuin Tanskassa, Suomessa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Siirtyminen työttömyyden torjunnassa passiivisista työmarkkinatoimenpiteistä aktiivisiin ja hoitavasta lähestymistavasta ehkäisevään on ollut keskeisenä periaatteena työllisyysstrategian käynnistämisestä lähtien. Luxemburgin työllisyyskokouksessa asetettiin kaksi tavoitetta: a) vuoteen 2002 mennessä on tarjottava kaikille työttömille uusi mahdollisuus ennen kuin työttömyys on kestänyt nuorilla 6 kuukautta ja aikuisilla 12 kuukautta ja b) aktiivisia toimenpiteitä on sovellettava vähintään 20 prosenttiin työttömistä. Nämä tavoitteet on saavutettu sekalaisella menestyksellä.

¹⁶ Nuorisotyöttömyysaste: 15–24-vuotiaiden työttömien kokonaismäärän osuus kaikista samaan ikäryhmään kuuluvista.

Aktiivisempaa työmarkkinapolitiikkaa

Aktiivisia toimenpiteitä koskeva 20 prosentin tavoite ylitettiin jo vuonna 2000 kaikissa jäsenvaltioissa Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta, ja kolmen parhaiten menestyneen jäsenvaltion keskiarvo oli 51 prosenttia vuonna 2001. *Aktiivisten toimenpiteiden osuus on edelleen kasvamassa.* Tämä on tulosta rekisteröityjen työttömien lukumäärän vähenemisestä ja aktiivisista toimenpiteistä hyötyvien lukumäärän lisääntymisestä. Lisäksi aktiivisiin toimenpiteisiin käytettyjen menojen osuus on lisääntynyt suhteessa kaikkiin työmarkkinapolitiikan menoihin, mikä osoittaa aktivoinnin jatkuvaa korostamista.

Koulutus on yleisin tapa integroida työttömät työmarkkinoille. Aktiivisten toimenpiteiden lisääntymisestä yli puolet johtuu lisääntyneistä koulutusaloitteista, joilla pyritään estämään ammattitaitopulaa. Työnantajien kanssa tehtävää yhteistyötä toimenpiteiden suunnittelussa on vahvistettu, joten toimenpiteistä on vähitellen tulossa paremmin kysyntään vastaavia.

Aktiivisia toimenpiteitä koskevia numerotietoja

- *Kaikki jäsenvaltiot Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta ylittivät 20 %:n tavoitteen. Eniten aktiivisia toimenpiteitä on Ruotsissa (60 %), Belgiassa (50 %) ja Irlannissa (38 %).*
- *Vuoteen 2000 verrattuna **aktiivisten toimenpiteiden osuus** lisääntyi Itävallassa, Belgiassa, Tanskassa, Espanjassa, Irlannissa, Italiassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Ruotsissa, pysyi muuttumattomana Saksassa ja väheni Suomessa ja Alankomaissa.*
- ***Kaikkiin aktiivisiin toimenpiteisiin** yhteensä osallistuneiden lukumäärä vuoteen 2000 verrattuna lisääntyi 7 %. Itävallassa, Belgiassa, Tanskassa, Saksassa, Espanjassa, Irlannissa, Italiassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Ruotsissa lisäys oli 8 %. Vähentymistä tapahtui Suomessa ja Alankomaissa.*
- *Vuosina 1999–2000 kaikista työmarkkinapolitiikan menoista aktiivisiin toimenpiteisiin käytetty osuus lisääntyi useimmissa jäsenvaltioissa (Tanskaa ja Portugalia lukuun ottamatta). Suurimmat osuudet ovat Irlannissa, Ruotsissa ja Tanskassa ja alhaisimmat Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Portugalissa ja Itävallassa. Aktiivisiin toimenpiteisiin käytetyt työmarkkinapolitiikan menot suhteessa BKT:hen kuitenkin laskivat hieman vuonna 2000 ja olivat keskimäärin 0,9 % EU:ssa. Kolmessa maassa osuus oli yli 1 % BKT:stä (Tanskassa, Ruotsissa ja Belgiassa). Osuudet olivat pienimmät Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Kreikassa ja Portugalissa.*
- *Koulutustoimenpiteet edustavat noin puolta kaikista toteutetuista toimenpiteistä, ja yleisesti **koulutustoimenpiteisiin** osallistuneiden määrä nousi 4 %. Belgiassa, Tanskassa, Saksassa, Espanjassa, Luxemburgissa, Itävallassa ja Portugalissa nousu oli noin 6 %. Laskua tapahtui Irlannissa, Suomessa ja Ruotsissa.*
- *Niistä seitsemästä jäsenvaltiosta (Itävalta, Belgia, Tanska, Suomi, Ruotsi, Espanja, Saksa), jotka toimittivat tietoja **aktiivisista toimista sukupuolen mukaan eriteltyinä**, viidessä (Itävalta, Belgia, Tanska, Suomi, Ruotsi) naisiin kohdistettiin enemmän aktiivisia toimenpiteitä kuin miehiin.*

Ennaltaehkäisyä on vielä korostettava

Ennaltaehkäisyä koskevan tavoitteen saavuttamisen osalta tilanne ei ole näin tyydyttävä. Edistystä mittaavat sovitut indikaattorit koskevat varhaisvaiheen toimien täytäntöönpanoa (missä määrin työttömille on laadittu henkilökohtaiset toimintasuunnitelmat ennen 6 kuukauden (nuoret) ja 12 kuukauden (aikuiset) työttömyysjakson täyttymistä) ja tulosten saavuttamista (missä määrin ajautuminen pitkäaikaistyöttömyyteen on pysäytetty). Useimmissa jäsenvaltioissa on otettu käyttöön ennaltaehkäisevä lähestymistapa, mutta se ei ole kaikissa tapauksissa tehonnut, koska työttömyysriskissä olevia ei ole katettu riittävällä tavalla (ks. liite 2: Toimenpideindikaattori), tai koska noudattamatta jättämisen aste on korkea (ks. liite 2). Tällä perusteella voidaan katsoa, että vain viisi jäsenvaltiota – Itävalta, Ruotsi,

Suomi, Yhdistynyt kuningaskunta ja Alankomaat (nuorten työttömien osalta) – ovat päässeet täysin tavoitteeseen. Hiljattainen työttömyyden kasvu korostaa vielä ennaltaehkäisevän politiikan merkitystä.

Ennaltaehkäiseviä toimia koskevia numerotietoja

- *Itävallassa, Ruotsissa, Suomessa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Alankomaissa (nuorten muttei aikuisten osalta) on päästy tyydyttäviin tuloksiin varhaisvaiheen toimissa ja pitkäaikaistyöttömyyteen ajautumisen vähentämisessä.*
- *Italiassa ja Kreikassa ollaan edelleen mukauttamassa rakenteita, jotta toimia voidaan toteuttaa ajoissa ja tarjota järjestelmällisesti henkilökohtaisia toimintasuunnitelmia.*
- *Tanskassa, Irlannissa, Espanjassa ja Ranskassa on onnistuttu hidastamaan ajautumista pitkäaikaistyöttömyyteen (koska niiden työmarkkinat ovat riittävän vahvat, jotta suurin osa työttömistä voi löytää työtä omasta aloitteestaan ensimmäisten työttömyyskuukausien aikana), mutta suureen osaan työttömistä ei vielä sovelleta varhaisvaiheen toimia.*
- *Saksassa, Luxemburgissa, Portugalissa ja Belgiassa on onnistuttu lisäämään niiden työttömien määrää, joihin kohdistetaan ennaltaehkäiseviä toimia, mutta tällä ei ole merkittävästi hidastettu ajautumista pitkäaikaistyöttömyyteen.*

Tehokkuuttakin on korostettava

Aktiivisten toimenpiteiden toimivuudesta ei yleisesti ottaen tiedetä tarpeeksi, kun ajatellaan kestäväää integroitumista pysyvään työpaikkaan, ja niiden suhteellista tehokkuutta, ja laatuakökohtiin on kiinnitettävä enemmän huomiota, etenkin seuraamalla kestäväää integroitumista pysyvään työpaikkaan. Samat seitsemän maata kuin viime vuonnakin (Itävalta, Tanska, Saksa, Espanja, Suomi, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta) toimittivat lukuja joko palaamisesta työttömyyteen tai siirtymisestä työllisyyteen aktiivisten toimenpiteiden jälkeen. Näiden mukaan työttömyyteen palautumisen aste vaihtelee 19 prosentista 45 prosenttiin (3 kk:n jälkeen) ja 29 prosentista 61 prosenttiin (6 kk:n jälkeen). Toimenpiteiden soveltamisen jälkeen työllisyyteen siirtymisen aste vaihtelee 50 prosentista (6 kk:n jälkeen) 67 prosenttiin (vuoden jälkeen). Käytettävissä olevat arviotiedot¹⁷ osoittavat, että koulutuksen yhdistäminen muihin toimenpiteisiin, kuten työharjoitteluun, lisää onnistumista. Kokemukset ovat lisäksi osoittaneet, että vaikka eri ympäristöt johtavat eroihin toimenpiteiden tehokkuudessa, *henkilökohtaisesti mitoitettut aktiiviset toimenpiteet* ovat keskeisen tärkeitä. Aktiivisissa toimenpiteissä on *keskityttävä tuloksiin eikä niinkään osallistuvien määrään parhaimpina pidetyissä toimenpiteissä*, ja huomioon olisi otettava sekä henkilökohtaiset ominaisuudet että työmarkkinaolosuhteet.

Nykyisessä ennaltaehkäisyä koskevassa indikaattorissa ei oteta huomioon eroja käytettyjen lähestymistapojen laadussa. Työllisyysstrategian vaikutusten arviointi osoitti, että "uuden mahdollisuuden" käsite on ymmärretty hyvin eri tavoin eri jäsenvaltioissa ja että siihen liittyvät toimet ovat vaihdelleet haastattelusta erityiseen aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan ja eri laajuisiin ja laatuisiin henkilökohtaisiin toimintasuunnitelmiin. Ennaltaehkäisyä on usein pidetty työnhakijoiden varhaisena aktivointina eikä tarpeiden varhaisena kartoituksena, jotta estettäisiin pitkäaikaistyöttömyyteen ajautuminen, ja tämän vuoksi on *vaikea tehdä selvää eroa ennaltaehkäisevien ja aktiivisten toimenpiteiden välille*. Maiden välisiä vertailuja on vaikea tehdä myös siksi, että työttömyyden keskeytymistä aktiivisiin toimenpiteisiin osallistumista varten on käsitelty eri tavalla.

¹⁷ Tiedot saatu etenkin vuonna 2002 tehdystä Euroopan työllisyysstrategian arvioinnista: http://europa.eu.int/comm/employment_social/empl&esf/ees.

Vaikka voimakas keskittyminen määrällisiin tavoitteisiin sekä aktiivisten että ehkäisevien toimenpiteiden seurannassa onkin tehokkaasti suunnannut prioriteetteja suuntaviivojen mukaisiksi, se on myös – tahtomattaan – vaikuttanut siihen, että *tehokkuus ja toimivuus ovat jääneet suhteellisen vähälle huomiolle*. Euroopan työllisyysstrategian arvioinnissa todettiin, että olennaisen tärkeää on *tehdä oikeaan aikaan oikealle henkilölle oikea tarjous, joka perustuu tarpeiden varhaiseen kartoitukseen*.

Työnvälityspalveluiden keskeinen asema

Toimivuus riippuu suuresti kansallisista ja taloudellisista olosuhteista ja etenkin työnvälityspalveluiden tehokkuudesta. Vaikutusten arvioinnissa vahvistui, että aktivoiva ja ehkäisevä strategia on käynnistänyt *julkisten työnvälityspalveluiden kattavan uudistuksen*. Sellainen kumppanuuteen perustuva lähestymistapa yleistyy yhä, jossa julkiset työnvälityspalvelut ovat keskeinen integroiva toimija laajemmassa yksityisten ja julkisten tahojen järjestelmässä. Vuonna 2001 useissa jäsenvaltioissa (Italiassa, Itävallassa, Saksassa, Belgiassa, Tanskassa ja Alankomaissa) oli havaittavissa selvä suuntaus kohti *julkisten ja yksityisten työnvälityspalveluiden yhteisiä markkinoita*. Useissa jäsenvaltioissa (Italiassa, Itävallassa, Saksassa ja Belgiassa) on edelleen höllennetty sääntöjä, jotka koskevat yksityisiä työnvälityspalveluita, myös vuokratyövoiman välitystoimistoja. Toisissa taas (Saksassa, Tanskassa ja Alankomaissa) on otettu käyttöön menettelyitä, joiden kautta yksityiset työnvälityspalvelut voivat osallistua julkisten palveluiden ohjelmien toteuttamiseen, ja joissakin (Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Suomessa ja Alankomaissa) on investoitu *yrittäjille suunnattujen palvelujen lisäämiseen ja parantamiseen*. Lähes kaikissa jäsenvaltioissa käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa, jolla on merkittävästi *laajennettu sähköisiä itsepalvelutoimintoja*, ja monissa jäsenvaltioissa (Ranskassa, Espanjassa, Kreikassa ja Italiassa) jatketaan alue- tai paikallistason palveluiden vahvistamista. Aktiivisen työmarkkinapolitiikan täytäntöönpanoa varten tarvittavien institutionaalisten rakenteiden uudistamista ja työnvälityspalveluiden monimutkaisen tarjoamisen menetelmän uudelleensuunnittelua on kuitenkin vielä jatkettava.

Veronalennukset ja vero- ja etuusjärjestelmien vuorovaikutuksen parantaminen

Vuonna 2001 useimmissa jäsenvaltioissa alennettiin edelleen ansiotuloon kohdistuvaa verotusta (henkilökohtainen tulovero sekä työnantajien sosiaaliturvamaksut) etenkin *palkka-asteikon alapäässä* olevien osalta, vaikkakaan veronalennuksia ei ole aina kohdennettu matalapalkkaiseen työhön. Joissakin jäsenvaltioissa on toteutettu verouudistuksia ottamalla käyttöön varovaisia yleisiä veronalennuksia. Pieni vaikkakin kasvava osa jäsenvaltioista (Belgia, Ranska, Alankomaat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Tanska) on ryhtynyt käsittelemään *vero- ja etuusjärjestelmien vuorovaikutusta*. Etuuksien nopea lakkauttaminen, kun henkilö alkaa saada ansiotuloa, *tunnustetaan nyt yleisesti* työnhakua estäväksi tärkeäksi tekijäksi, ja jäsenvaltiot toteuttivat *monenlaisia toimenpiteitä* tämän asian käsittelemiseksi. Työttömyysetuuksien osalta kuitenkin tarvitaan kelpoisuuskriteerien tehokkaampaa täytäntöönpanoa sekä parempaa vuorovaikutusta aktiivisen työmarkkinapolitiikan kanssa, ja etuusjärjestelmien hallintoon on kiinnitettävä enemmän huomiota. Näin *vähennettäisiin työhön hakeutumisen esteitä* mutta säilytettäisiin riittävänasteinen sosiaaliturva työttömille.

Työnteon kannustimia on parannettu ottamalla enemmän käyttöön työssäkäyntiä edellyttäviä etuuksia. Useat jäsenvaltiot (Yhdistynyt kuningaskunta, Irlanti, Suomi, Ranska, Belgia, Italia ja Alankomaat) ovat laajentamassa ansiotulojen verohyvitysjärjestelmien käyttöä. Jotkin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet kohdennettuja toimenpiteitä, jotka liittyvät *vähimmäispalkkojen ja lapsietuuksien rakenteen muutoksiin* (Yhdistynyt kuningaskunta, Irlanti, Itävalta ja Ruotsi) tai yhdistävät etuuksia osa-aikaiseen työskentelyyn ja koulutukseen (Ruotsi, Tanska, Portugali

ja Itävalta). Jäsenvaltioissa ei ole kuitenkaan käsitelty *vero- ja etuusjärjestelmien uudistusten mahdollisia tasa-arvovaikutuksia*.

Kattava lähestymistapa aktiiviseen ikääntymiseen

Tukholmassa sovitun ikääntyvien työntekijöiden työllisyysastetta koskevan tavoitteen (50 % vuoteen 2010 mennessä) lisäksi Barcelonan Eurooppa-neuvostossa kehoitettiin nostamaan vähitellen noin viidellä vuodella keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisen ikää vuoteen 2010 mennessä.

Ikääntyviä työntekijöitä koskevia numerotietoja

- 55–64-vuotiaiden työllisyysaste vuonna 2001 oli 38,5 %, kun se 45–54-vuotiailla oli 74,7 %, 25–54-vuotiailla 77,1 % ja 15–24-vuotiailla 40,7 %.
- *Lakisäateistä eläkeikää on nostettu Suomessa, Tanskassa ja Ruotsissa, ja naisten eläkeikä on nostettu miesten kanssa samaan Belgiassa, Saksassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Portugalissa. Keskimääräinen työmarkkinoilta poistumisen ikä EU:ssa on kuitenkin edelleen alhainen lukuun ottamatta muutamia maita, kuten Suomea, joissa se on noussut.*
- 55–64-vuotiaiden koulutukseen osallistumisen aste vuonna 2001 oli 3 %, kun työikäisen aikuisväestön vastaava osuus oli 8,4 %. Ikääntyvien työntekijöiden koulutukseen osallistumisen asteet olivat korkeimmat Ruotsissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Tanskassa ja Suomessa, joissa se oli keskimäärin 10,9 %.

Kaikki jäsenvaltiot ovat kiinnittäneet enemmän huomiota ikääntyviä työntekijöitä koskevan kysymyksen hoitamiseen vuonna 2001, ja ovat panneet täytäntöön erilaisia toimintalinjoja.

Vain harvoissa jäsenvaltioissa (Suomessa, Tanskassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Ruotsissa) on kehitetty kaikenkattavia kansallisia aktiivisen ikääntymisen strategioita. Useimmissa on edistetty ikääntyvien työntekijöiden ja/tai työttömien koulutusta ja uusien taitojen hankkimista. Monissa jäsenvaltioissa edistetään joustavampia työskentelyjärjestelyitä ja työympäristön parantamista, esimerkiksi työterveyteen liittyviä aloitteita. Joissakin on toteutettu työnantajille suunnattuja tiedotuskampanjoita, joilla kannustetaan positiivisempaan asenteeseen ikääntyviä työntekijöitä kohtaan, mutta tämäntyyppiset toimet vaativat jatkuvia toimia pitkällä aikavälillä.

On myös pyritty ehkäisemään varhaista työmarkkinoilta poistumista tai tarjoamaan taloudellisia tai muita kannustimia, jotta työntekijät pysyisivät työmarkkinoilla pidempään, mutta joustavien työmuotojen edistämiseen ja osa-aikaeläkkeen ja -työn yhdistämiseen on kiinnitetty vain vähän huomiota. Yleisesti ottaen jäsenvaltioissa on keskitytty etuuksia koskevan lainsäädännön uudistamiseen ja kiinnitetty vähemmän huomiota työolojen parantamiseen tai tehokkaiden kannustimien tarjoamiseen työnantajille, jotta nämä pyrkisivät pitämään ikääntyvät työntekijät työssä tai palkkaamaan heitä. Yleisenä suuntauksena on kohdistaa toimia muihinkin kuin 55–64-vuotiaisiin ja keskittyä ikääntyviin työntekijöihin eikä työttömiin (poikkeuksina Yhdistynyt kuningaskunta, Tanska, Kreikka, Itävalta ja Belgia).

Ikääntyvien työntekijöiden edelleen matala työllisyysaste sekä joissakin jäsenvaltioissa edelleen yleinen *varhaiseläkejärjestelmien käyttö* antavat aiheita huoleen. Vaarana ovat myös sosiaaliturvajärjestelmien eri sektoreiden, kuten eläke- ja työkyvyttömyysetuuksien, välillä aiheutuvat *korvausvaikutukset*.

Ikääntyviä työntekijöitä koskeva EU:n työllisyystavoite ei ole nykyisen työllisyyskehityksen perusteella saavutettavissa, elleivät jäsenvaltiot kehitä ja toteuta aktiivista ikääntymistä koskevia kattavia strategioita. Komission raportissa *Työvoimaosuuden nostaminen ja*

*aktiivisen ikääntymisen edistäminen*¹⁸ esitettiin kattavan lähestymistavan osatekijöitä elinkaariajattelun perusteella. Neljän tavoitteen puitteissa (enemmän ja parempilaatuisia työpaikkoja, työn tekeminen kannattavaksi, ammattitaitoinen ja sopeutumiskykyinen työvoima sekä työnteosta todellinen vaihtoehto kaikille) esitettiin viisi prioriteettitoimea: pidetään työntekijöitä pidempään työmarkkinoilla, uudistetaan vero- ja etuusjärjestelmiä, poistetaan palkkaan ja työmarkkinoille pääsyyn liittyvät sukupuolierot, nostetaan hoivavelvoitteisten henkilöiden osallistumisastetta sekä vähennetään koulun keskeyttäneiden määrää. Näihin liittyviä toimintalinjoja kehitettäessä ja toteutettaessa on otettava paremmin huomioon myös aktiiviseen ikääntymiseen liittyvät tasa-arvonäkökohdat. Työmarkkinaosapuolten aktiivinen tuki ja osallistuminen on olennaisen tärkeää onnistumisen kannalta.

Rohkaisevaa edistystä elinikäisen oppimisen alalla

Elinikäistä oppimista koskevia numerotietoja

- Koulutustason kohoaminen on hidastunut: aikuisväestön (25–64-vuotiaiden) osuus, jolla on vähintään ylempään keskiasteen tutkinto, nousi vain 0,2 % vuonna 2001 (63,8 %:iin) verrattuna 1,2 %:n nousuun vuonna 2000. Naisten osuus on yleensä noussut nopeammin kuin miesten, ja sukupuolten välinen ero on kaventunut vain vähän yli 5 prosenttiyksikköön.
- Aikuisväestön osallistuminen koulutukseen on edelleen vähäistä, osuus on pysynyt 8,4 %:ssa. Osallistumisprosentti vaihtelee huomasti eri ikäryhmien ja koulutustasojen välillä: 25–34-vuotiaat osallistuvat lähes viisi kertaa todennäköisemmin koulutukseen kuin 55–64-vuotiaat ja korkeasti koulutetut osallistuvat yli kuusi kertaa todennäköisemmin kuin heikosti koulutetut. Naisten osallistumisaste (9 %) on korkeampi kuin miesten (7,9 %).
- Varhain koulunkäyntinsä päättäneiden osuus¹⁹ (18–24-vuotiaina koulunkäynnin lopettavat, joilla on enintään alempi keskiasteen tutkinto) laski vain marginaalisesti 19,7 %:sta (2000) 19,4 %:iin (2001). Osuus on jatkuvasti korkea etenkin Portugalissa (yli 45 %) sekä Espanjassa ja Italiassa (yli 25 %). Miesten keskiarvo EU:ssa on merkittävästi korkeampi kuin naisten (21,9 % verrattuna 16,8 %:iin).
- Tietotekniikkaa hyödyntävä oppiminen: Internet-yhteyksien osuus kaikilla koulutustasoilla oli EU:ssa keskimäärin 93 % vuonna 2002 verrattuna 89 %:iin vuonna 2001. Samalla kaudella osuus keskiasteilla kohosi 96 %:sta 98 %:iin ja ala-asteilla 84 %:sta 90 %:iin. Opiskelijoiden lukumäärä Internet-yhteyksin varustettua tietokonetta kohti laski 15:stä (2000) 10:een (2002). Vuonna 2002 74 % ala-asteen ja 65 % keskiasteen opettajista, jotka eivät opeta tietotekniikkaa, käytti tietokonetta säännöllisesti luokkahuoneessa, mutta 40 % ala-asteen opettajista ja 47 % keskiasteen opettajista ei ole saanut mitään tietotekniikkakoulutusta.

Pullonkaulat ja ammattitaitopula ovat korostaneet ammattitaidon kehittämisen merkitystä koko eliniän ajan ja kannustaneet jäsenvaltioita vahvistamaan elinikäisen oppimisen politiikkaansa. *Perustaitoihin* on kiinnitetty yhä enemmän huomiota, ja *adultisten lukutaidon* kehittäminen on nostettu etusijalle joissakin jäsenvaltioissa. Työmarkkinaosapuolilla on kasvava ja laajempi merkitys elinikäisen oppimisen alalla kaikissa jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioissa on toteutettu monia toimia, joilla edistetään *koulutustarjonnan ja työmarkkinoiden kysynnän vastaavuutta* esimerkiksi tekemällä yleissivistävästä peruskoulutuksesta enemmän työmarkkinoille suuntautunutta, laajentamalla ja uudistamalla oppisopimuskoulutusjärjestelmiä ja – joissakin jäsenvaltioissa – käyttämällä taitotarpeita

¹⁸ KOM(2002) 9 lopullinen, 24.1.2002.

¹⁹ EU:n keskiarvossa ei ole otettu huomioon Yhdistynyttä kuningaskuntaa vertailukelpoisten tietojen puutteen vuoksi. Irlannin osalta on käytetty vuoden 1997 tietoja. Ruotsin tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2000 ja 2001 välillä tutkimusotoksen rakenteeseen tehtyjen muutosten vuoksi. Ranskan tiedot on kerätty vain, jos koulutus on ollut käynnissä kyselypäivänä.

paremmin ennakoivia menetelmiä. Koulutus on kuitenkin *edelleen tarjontakeskeistä*, ja järjestelmien reagoivuutta onkin lisättävä ja liikkuvuuskyky on otettava paremmin huomioon.

Useimmissa jäsenvaltioissa elinikäistä oppimista koskevassa politiikassa on nähtävissä *voimakkaampi alueellinen ulottuvuus* (jota on edistetty aluekehitysstrategialla, oppimiskumppanuuksilla ja joissakin tapauksissa alueviranomaisille myönnettyillä suuremmilla määrärahoilla), ja monissa maissa paikallisia oppimiskeskustoja on laajennettu, jotta oppimismahdollisuudet tuotaisiin lähemmäs kansalaisia. Useimmat jäsenvaltiot ovat tehostaneet tiedotus-, neuvonta- ja ohjauspalveluita ja ovat kehittämässä sekä yrityksille että yksityishenkilöille suunnattuja taloudellisia kannustimia koulutuksen edistämiseksi. Edelleen alhainen koulutukseen osallistumisen taso ja hidastunut väestön taitotason nousu korostavat kuitenkin jatkuvien toimien merkitystä. *Kaksi kolmasosaa jäsenvaltioista on asettanut koulutukseen osallistumista ja koulutustasoa koskevat kansalliset tavoitteet.* Yleisesti kuitenkin keskitytään enemmän nuorempiin ikäryhmiin, mutta vaikka tämä on tärkeää, huomiota olisi kiinnitettävä myös vanhempien ikäryhmien, heikommin koulutettujen, heikommassa asemassa olevien ryhmien, pk-yritysten työntekijöiden ja epätyypillisissä työsuhteissa olevien saavuttamiseen paremmin. Lisähuomiota on kiinnitettävä myös *oppimista arvostavan laajemman kulttuurin edistämiseen.*

Vaikka elinikäistä oppimista koskevissa kansallisissa strategioissa onkin saavutettu konkreettista edistystä, lisähuomiota on kiinnitettävä *työpaikalla tapahtuvaan ja muuhun epäviralliseen oppimiseen, heikommassa asemassa oleviin ryhmiin, seurantajärjestelmiin ja neuvontapalveluiden parempaan koordinointiin.*

Koulunsa keskeyttäneiden osuus on laskenut vähitellen, mutta edistymisvauhti asettaa kyseenalaiseksi, onko mahdollista saavuttaa tavoitteeksi asetettu osuuden puolittaminen vuoteen 2010 mennessä. Tuen tehostamisen lisäksi tarvitaan henkilökohtaisesti räätälöityjä toimintatapoja ja toimien aloittamista varhaisemmassa vaiheessa. Ongelma on erityisen vaikea miesten keskuudessa, ja sen ratkaisemiseksi on arvioitava perusteellisesti nykytilanne ja toimenpiteiden tehokkuus.

Jäsenvaltiot ovat tehostaneet toimiaan yleisesti tietotekniikkataitojen ja erityisesti tietotekniikkaa hyödyntävän oppimisen kehittämiseksi. Erityistoimiin on ryhdytty ensisijaisten kohderyhmien, esimerkiksi ikääntyvien työntekijöiden ja työttömien, varustamiseksi perustietotekniikkataidoilla, jotta *ehkäistäisiin tietoteknisen osaamisen erojen kehittyminen.* Tietotekniikan tehtävä oppimisen ja opettamisen tärkeänä tukijana on vahvistumassa. Tietotekniikkaa ei käytetä pelkästään oppimismahdollisuuksien lisäämiseen vaan myös oppimisprosessin laadun parantamiseen. Suurin osa jäsenvaltioista on lähes saavuttanut *yhteisen tietotekniikkaa hyödyntävän oppimisen tavoitteen*, jonka mukaan kaikilla oppilaitoksilla pitäisi olla internet-yhteys, vaikkakin edistyminen ala-asteilla on hieman hitaampaa. Internet-yhteyksin varustettujen tietokoneiden määrä suhteessa opiskelijoiden määrään paranee koko ajan, mutta opettajien tietotekniikkakoulutus aiheuttaa huolta, koska lähes puolet kaikista keskiasteen opettajista ei ole saanut vielä mitään koulutusta, vaikka tietokoneiden käyttö opetuksessa lisääntyy koko ajan. Elinikäisen oppimisen ja etenkin tietokoneita hyödyntävän oppimisen tasa-arvonäkökohtiin on kiinnitetty yleisesti vain vähän huomiota.

Enemmän huomiota pullonkaulojen ehkäisyyn

Ammatillista liikkuvuutta koskevia numerotietoja

- Vuosina 1997–2001 koko EU:ssa ammatillisen rakenteen muutos (joka ilmaisee ammatillista liikkuvuutta) kasvoi 1,9 %:sta 2,9 %:iin²⁰. Muutosta tapahtui eniten Tanskassa, Kreikassa, Italiassa, Itävallassa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

Alueellista liikkuvuutta koskevia numerotietoja

- Vuonna 2001 EU:n sisällä asuinpaikkaa (myös samassa kaupungissa) vaihtaneesta väestöstä 15,2 % teki sen työhön liittyvistä syistä²¹. Keskiarvon yläpuolella olivat Itävalta (18,3 %), Saksa (19,3 %), Ranska (21,1 %) ja Kreikka (17,1 %) ja merkittävästi alapuolella Belgia (9,3 %), Irlanti (10,9 %), Alankomaat (8,5 %) ja Portugali (8,9 %).
- Vuosina 1997–2001 alueiden välillä (samassa tai toisessa jäsenvaltiossa) asuinpaikkaa vaihtaneiden ihmisten osuus koko EU:ssa kasvoi 1,2 %:sta 1,4 %:iin. Suurinta kasvu oli Ranskassa ja Itävallassa, ja suurin lasku esiintyi Italiassa (1,1 %:sta 0,6 %:iin) ja Belgiassa (1,2 %:sta 0,1 %:iin). Kasvu oli hieman suurempaa miesten (0,2 %) kuin naisten (0,1 %) osalta.

Siitä huolimatta, että taloustilanteen muutokset ovat heikentäneet lyhyen aikavälin painetta työmarkkinoilla, jäsenvaltiot ovat kiinnittäneet aiempaa enemmän huomiota pullonkaulojen torjumiseen. Tietoisina siitä, että talouskasvusta tulee yhä riippuvaisempaa työvoiman tarjonnan aktiivista hallinnasta, ja väestörakenteellisten muutosten kannustamina useimmat jäsenvaltiot ovat korostaneet *seurantajärjestelmien kehittämistä*, jotta työmarkkinoiden kehitystä voitaisiin kartoittaa ja analysoida paremmin ja voitaisiin välttää tulevat pullonkaulat. Ne ovat myös korostaneet *tarvetta aktiivisen työmarkkinapolitiikan ja koulutuspolitiikan tehostamiseen* (etenkin heikommassa asemassa olevien ryhmien osalta).

Kaikissa jäsenvaltioissa *työntekijöille ja työttömille annettava yleissivistävä ja ammatillinen koulutus* on tärkeässä asemassa politiikassa, jolla pyritään vähentämään pullonkauloja tietyillä aloilla (etenkin tietotekniikka-, terveydenhuolto- ja opetusalalla) ja tietyissä ammateissa (korkeasti koulutettu tekninen henkilöstö). Jäsenvaltiot, jotka odottavat pullonkaulojen jatkuvan ja jopa pahenevan tulevina vuosina, pyrkivät kehittämään *ennakoivia koulutusohjelmia*, jotka usein liittyvät elinikäistä oppimista koskevan kattavan strategian kehittämiseen. Myös se on tunnustettu, että pullonkaulojen purkaminen edellyttää muutakin kuin rekrytointi- ja koulutustoimia: tarvitaan toimenpiteitä, joilla lisätään julkisen sektorin kiinnostavuutta ja vähennetään poissaoloja. Kuitenkin vain yhdessä maassa (Tanskassa) on katsottu, että vähentämällä alojen eriytymistä sukupuolittain voitaisiin edistää pullonkauloja koskevan ongelman ratkaisua.

Alueellista liikkuvuutta koskevat toimet ovat saaneet tänä vuonna tärkeän aseman. Joissakin toimissa käsitellään *alueiden välistä liikkuvuutta* kansallisilla työmarkkinoilla, ja jäsenvaltiot tukevat tätä erilaisin kannustimin (esimerkiksi Saksassa, Ranskassa, Espanjassa, Italiassa ja Belgiassa). Useissa jäsenvaltioissa on pidetty *työvoiman maahanmuuttoa* osittaisena ratkaisuna työvoimapulaan ja näin tunnustettu yhtenäisempien eurooppalaisten työmarkkinoiden merkitys. Monissa jäsenvaltioissa on pyritty parantamaan työnvälityspalveluiden kykyä löytää sopivat työpaikat sopiville työnhakijoille. Useimmissa

²⁰ Prosenttimäärä on saatu laskemalla yhteen jäsenvaltioiden ammatillisessa rakenteessa tapahtuneiden kaikkien muutosten absoluuttiset arvot, esim. 3 % enemmän toimistotyöntekijöitä, 2 % vähemmän kouluttamattomia työntekijöitä. Ruotsia koskevia tietoja on saatu vain vuosilta 1998–2000 ja Suomea koskevia vuosilta 1998–2001.

²¹ Perustuu Eurobarometrin 54.2 tuloksiin, helmikuu 2001.

jäsenvaltioissa kehitetään avoimia työpaikkoja ja ansioluetteloita sisältäviä sähköisiä tietokantoja, jotka on kytketty Eures-järjestelmään.

Osallisuutta edistävä politiikka yhtenäisempää, mutta kysyntäpuolten toimia vahvistettava

Aiempien vuosien tapaan *suurin osa jäsenvaltioista pitää työmarkkinoille integroitumista parhaana tapana estää sosiaalista syrjäytymistä*. Yhä yleisemmin ollaan kuitenkin tunnustamassa, että tämä ei ole välitön vaihtoehto kaikille heikommassa asemassa oleville ihmisille, ja tämän vuoksi on korostettu useammanlaisia *täydentäviä toimia, joilla edistetään sosiaalista osallisuutta* (esim. asunto- ja terveydenhuoltopolitiikka sekä kaupunki- ja maaseutualueiden elvyttäminen). *Sosiaalisen osallisuuden edistämistä koskevan prosessin vaikutus on selvä* tällaisen kattavamman lähestymistavan kehittämisessä, ja puolet jäsenvaltioista viittaa nimenomaisesti sosiaalisen osallisuuden edistämistä koskevaan kansalliseen toimintasuunnitelmaansa tässä yhteydessä.

Erot koko väestön työllisyys- ja työttömyysasteiden ja erityisryhmien (joissa on yliedustus heikommassa asemassa olevia kuten vammaisia, etnisiä vähemmistöjä tai maahanmuuttajia) työllisyys- ja työttömyysasteiden välillä ovat edelleen suuret siitä huolimatta, että useimmissa jäsenvaltioissa on tehostettu aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä. Tässä tulee selvästi esiin se, että työllistyvyyden parantamisen ja sosiaalista osallisuutta koskevien laajempien tarpeiden huomioon ottamisen lisäksi on käsiteltävä markkinoiden kysyntäpuolta, jotta voitaisiin torjua heikommassa asemassa olevien ryhmien syrjintää. Tämän suuntaisia toimia ollaan toteuttamassa, koska jotkin jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet aloitteista, joissa *yhdistyvät heikommassa asemassa olevien ryhmien työllistämistoimet ja rekrytoinnin tehostunut kannustaminen* (yleinen tietoisuuden lisääminen ja syrjinnän torjuminen). Näitä toimia on laajennettava ja jatkettava. Perustamissopimuksen 13 artiklaan perustuvien syrjinnän vastaisten direktiivien siirtäminen osaksi kansallista lainsäädäntöä tukee näitä pyrkimyksiä.

Toimenpiteitä, joilla pyritään integroimaan heikommassa asemassa olevia ihmisiä työmarkkinoille ja torjumaan syrjintää, on erittäin vaikea arvioida, koska ryhmät on määritelty niin eri tavoin eikä tilastotietoja ole.

2.2.2 Yrittäjyys

Yrittäjyyden edellytysten kohentaminen on keskeistä pyrittäessä edistämään kestävästä kasvusta ja työpaikkojen luomisesta. Yrittäjyyttä koskevan pilarin perustarkoituksena on luoda edellytykset uusien työpaikkojen luomiselle. Sillä pyritään helpottamaan sellaisen toimintaympäristön luomista, joka suosii yritysten perustamista ja kasvua, ja hyödyntämään tehokkaasti osaamisyhteiskunnan ja palvelualan työllisyyspotentiaalia. Siinä korostetaan työllisyyttä edistävää verotusta, joka yhdessä yritysten perustamiseen ja varhaiseen kehitysvaiheeseen myönnettävän rahoituksen parantamisen kanssa on keskeistä yrittäjyystävällisen toimintaympäristön edistämiseksi. Pilarin tavoitteena on myös kannustaa työllisyystoimia alue- ja paikallistasolla.

Kohdennettuja toimia tarvitaan, jotta yrittäjyydestä tulisi avaintekijä kasvun ja työllisyyden kannalta

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi toteutetut toimet eivät ole riittäviä. Huomio on keskittynyt yritysten rekisteröintimenettelyiden monimutkaisuuteen ja niissä tapahtuviin viivästyksiin. Toimissa keskitytään *rekisteröintimenettelyjen yksinkertaistamiseen* pääasiassa

tietotekniikan avulla, ja joissakin jäsenvaltioissa on asetettu määrällisiä tavoitteita²², esimerkiksi yrityksen perustamiseen kuluvan ajan ja kustannusten puolittaminen (Espanjassa ja Portugalissa) tai hallinnollisen taakan vähentäminen 25 prosentilla kuluvan vaalikauden loppuun mennessä (Belgiassa ja Portugalissa). *Yrityksiä koskevan lainsäädännön vaikutusten* arviointi on tehty vain nykyisen lainsäädännön osalta, eikä uuden lainsäädännön ennakoarviointia ole käsitelty useimmissa jäsenvaltioissa (Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Ruotsia, Luxemburgia ja Tanskaa lukuun ottamatta). Yleistyvien yhden palvelupisteen paikkojen lisäksi edistystä on tapahtunut yritysten käynnistämisen helpottamista koskevilla lainsäädäntötoimilla, vaikka joissakin jäsenvaltioissa onkin parantamisen varaa. Yrittäjyydelle keskeiseen rahoituksen saantiin ja etenkin riskipääoman saantiin yrityksen käynnistämisen- ja alkuvaiheessa ei ole kiinnitetty juurikaan huomiota.

Itsenäisen ammatinharjoittamisen merkitys työpaikkojen luomisessa tunnustetaan kaikissa jäsenvaltioissa, ja Ruotsissa on jopa asetettu itsenäisten ammatinharjoittajien määrää koskeva tavoite. *Itsenäisen ammatinharjoittamisen potentiaalin hyödyntämiseksi tarvitaan kohdennettumpaa tukea* kannustamalla nykyisiä työntekijöitä tai työttömiä ryhtymään itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi. Itsenäisten ammatinharjoittajien osuus kaikista työllisistä laski 14,9 prosentista (vuonna 1997) 14 prosenttiin vuonna 2001, ja lasku oli suurempaa miesten kuin naisten ryhmässä. Kehitys saattaa olla tulosta vähittäisestä rakennemuutoksesta, kun alat, joilla on perinteisesti ollut suhteellisen paljon itsenäisiä ammatinharjoittajia, tekevät tilaa uusille aloille, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen ei ole tyypillistä. Useissa jäsenvaltioissa kulttuuriset syyt ja yrityksen perustamiseen liittyvät vaikeudet vaikuttavat estävän ihmisiä ryhtymästä itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi. Itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja pienyrityksiin kohdistuva verotus vaikuttaisi olevan laskemassa, ja potentiaalisten itsenäisten ammatinharjoittajien verotaakan vähentämiseksi on toteutettu toimia. Lisäksi useissa jäsenvaltioissa on keskitetysti ja kestävästi pyritty edistämään naisten yrittäjyyttä.

Yrittäjyyskoulutuksessa saavutettua positiivista kehitystä olisi vahvistettava. Potentiaalisten ja nykyisten yrittäjien koulutuksen alalla on toteutettu monia aloitteita useimmissa jäsenvaltioissa. *Yrittäjyyden edistäminen koulutusjärjestelmässä* on tärkeä edistysaskel pyrittäessä poistamaan itsenäiseen ammatinharjoittamiseen liittyviä kulttuuri- ja asennevaikeuksia, mutta toimia on tehostettava ja jäsennettävä, ja opettajien koulutusta korostettava. Jäsenvaltiot tarjoavat koulutusjärjestelmien ulkopuolella ja vaihtelevassa määrin myös niiden sisällä erilaisia koulutusmahdollisuuksia nykyisille ja potentiaalisille itsenäisille ammatinharjoittajille. Koulutusta antavat erilaiset laitokset, yritysten tukiorganisaatiot ja ammatilliset organisaatiot, mutta koulutus on kohdennettava paremmin käyttäjien tarpeita vastaavaksi etenkin rahoituslähteiden osalta, ja naisten ja nuorten koulutusmahdollisuuksiin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota.

Vaikka palvelualan työllisyyskasvu on hidastunut, *sen mahdollisuudet on hyödynnettävä täysimääräisesti korostaen erityisesti osaamispohjaisia palveluita.* Palvelualan työllisyys kasvoi edelleen vuonna 2001 mutta hitaammin: kasvu oli 1 prosentti EU:n tasolla, mikä on alle yleisen työllisyyskasvun (1,2 %). Useimmissa jäsenvaltioissa naisten kasvuaste oli korkeampi kuin miesten. Palvelualan työllisyysaste nousi vuosina 1997–2001 lähes 4 prosenttiyksikköä, niin että se oli 44,4 prosenttia vuonna 2001. Aste oli hieman korkeampi naisilla (45,6 %) kuin miehillä (43 %). Vain muutamat jäsenvaltiot ovat antaneet tarkan selvityksen siitä, mitä ne ovat tehneet palveluiden tarjonnan esteiden poistamiseksi (Tanska, Saksa), mutta useimmissa on keskitytty investoimaan osaamispohjaisiin palveluihin. Tämä ei koske pelkästään käynnistämisenvaiheessa annettua tukea vaan myös toiminnassa oleville

²² Vrt. KOM(2002) 610.

yrietyksille annettavaa tukea, jotta ne kehittäisivät toimintaansa ja jotta kannustettaisiin innovaatioita ja luotaisiin uusia työpaikkoja. Useissa jäsenvaltioissa toteutetuilla aloitteilla on pyritty luomaan työpaikkoja osaamis pohjaisten palveluiden ja ympäristöalalle. Joissakin jäsenvaltioissa (Itävallassa, Belgiassa, Tanskassa, Saksassa) on tehostettu toimia ympäristöalan työllisyyden lisäämiseksi.

Pimeän työn torjunnassa on edistytty jonkin verran, mutta toimia on tehostettava ja seuranta ja raportointia parannettava. Jäsenvaltiot käsittelevät pimeää työtä yleisten työmarkkinauudistusten puitteissa, ja ne keskittyvät seuraaviin toimiin: uusien työpaikkojen ilmoittamista koskevien menettelyiden yksinkertaistaminen, tehostetut tarkastus- ja valvontakampanjat, työn kannustimien ja seuraamusten yhdistäminen (myös toimet vero- ja sosiaaliturvapetosten torjumiseksi), työvoimavaltaisten palveluiden alv-asteen laskeminen kilpailun tasapuolistamiseksi verrattuna harmaan talouden tarjoamiin samoihin palveluihin sekä lainsäädännön kehittäminen pimeän tai laittomien maahanmuuttajien tekemän työn valvomiseksi. Useimmissa jäsenvaltioissa (Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Portugalissa, Italiassa, Saksassa, Ranskassa, Itävallassa, Belgiassa, Espanjassa, Alankomaissa ja Kreikassa) on toteutettu tai suunniteltu näitä aloja koskevia *uusia aloitteita*. Lisätoimia tarvitaan, ja ne on toteutettava koordinoitusti tiiviissä yhteistyössä kaikkien asiaan kuuluvien tahojen ja työmarkkinaosapuolten kanssa.

Veronalennuksista huolimatta työn verotus on korkea

Verotusta EU:ssa koskevia numerotietoja

- *Yleinen veroaste EU:ssa – kaikki verotulot suhteessa BKT:hen – nousi 41,5 %:sta (vuonna 1996) 41,9 %:iin (vuonna 1999) ja laski vuonna 2001 hieman alle vuoden 1996 tason (41,3 %).*
- *Työhön kohdistuva mukautettu laskennallinen veroaste²³, joka liittyy palkkojen kokonaisverotaakan kehitykseen EU:ssa, oli huipussaan vuonna 1998 lähes 37,8 %, josta se on laskenut yhden prosenttiyksikön eli noin 36,8 %:iin vuonna 2001.*
- *Matalapalkkaisen työvoiman verotaakan keventyminen vaikuttaisi olevan merkittävämpi. Veroaste aleni EU:ssa keskimäärin 3 prosenttiyksikköä vuosina 1997–2001 ja oli 37,8% vuonna 2001. Ilmiö esiintyi kaikissa jäsenvaltioissa, joskin vaihtelevassa määrin.*

Yleisen verotusympäristön olisi kannustettava yrittäjyyttä ja riskinottoa. Yleinen verotaakka kasvoi vuosina 1996–1999, jonka jälkeen suuntaus kääntyi vastakkaiseksi useissa jäsenvaltioissa. Monissa jäsenvaltioissa (Ruotsissa, Tanskassa, Belgiassa, Suomessa, Ranskassa ja Itävallassa) veroaste on kuitenkin edelleen korkea, yli 45 prosenttia BKT:stä.

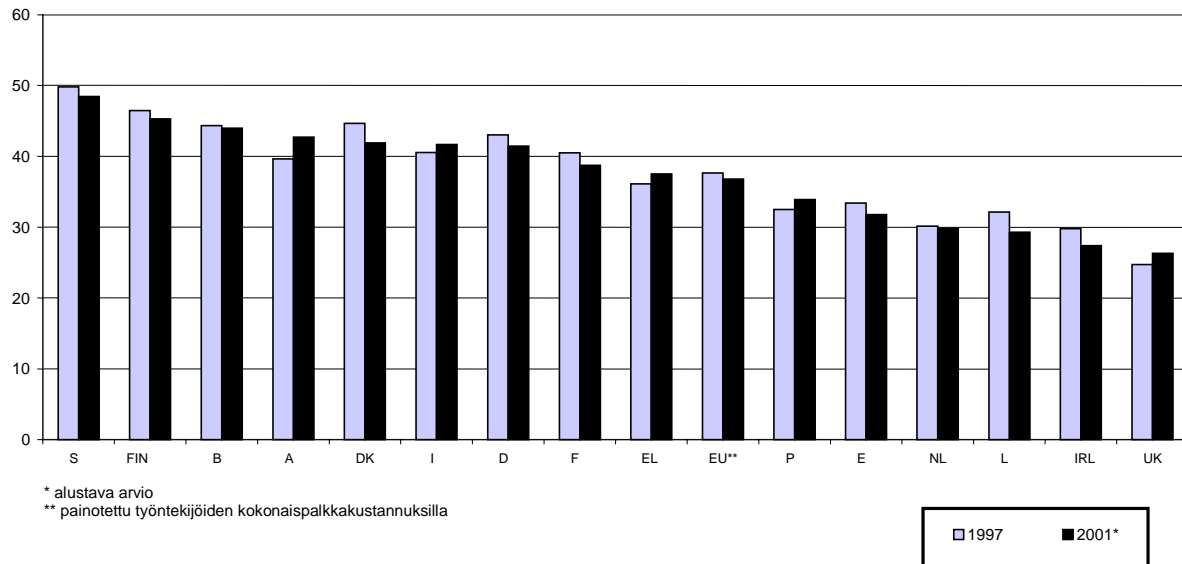
Kaikissa jäsenvaltioissa on havaittu positiivista kehitystä työhön kohdistuvan verotuksen keventämisessä. Useimmat jäsenvaltiot ovat sitoutuneet työhön kohdistuvan verotuksen keventämistä koskevaan tavoitteeseen, vaikkakaan ne eivät ole asettaneet sitä koskevia kansallisia tavoitteita. Työhön kohdistuva verotus, työhön kohdistuvalla mukautetulla laskennallisella veroasteella²⁴ mitattuna, laski EU:ssa yhdellä prosenttiyksiköllä vuosina

²³ Mukautettu laskennallinen veroaste on työtuloon kohdistuvien välittömien ja välillisten verojen (henkilökohtainen tulovero ja ennakonpidätykset) sekä työntekijöiden ja työnantajien sosiaaliturvamaksujen prosenttiosuus kokonaistyövoimakustannuksista, ennakonpidätykset mukaan lukien. Se on taaksepäin suuntautuva empiirinen tapa mitata todellista ansiotulojen verotusta, ja se nojautuu näin ollen koottuihin tietoihin verotuloista ja ansiotuloista.

²⁴ Laskennallista veroastetta koskevat luvut on saatu kansallisen tilinpidon ja jäsenvaltioiden toimittamien lisäarviointien perusteella (lähde: komission yksiköt, PO TAXUD). Työvoimakustannusten verokiilalla

1996–2001 ja oli 36,8 prosenttia vuonna 2001. Tämä johtui pääasiassa alennuksista sosiaaliturvamaksuissa. Työhön kohdistuvan verotuksen aleneminen on näkyvintä matalapalkkaisilla (noin 3 prosenttiyksikköä), kun mittana käytetään työhön kohdistuvaa verokiilaa ja tarkastelun kohteeksi otetaan yksineläjä, joka ansaitsee 67 prosenttia tuotannollisessa työssä olevien keskimääräisestä ansiosta.

Kaavio 3: Työhön kohdistuva mukautettu laskennallinen veroaste

Lähde: Eurostat, verotusjärjestelmien rakenne EU:ssa, päivitetty komission yksiköissä, PO TAXUD.

Tilanne jäsenvaltioissa on hyvin epätasainen, ja työhön kohdistuvan verokiilan muodostumisessa on tapahtunut suuria muutoksia viime vuosina. Suurimmat alennukset kokonaisverokiilaan tapahtuivat Irlannissa ja Italiassa, ja seuraavina tulivat Yhdistynyt kuningaskunta, Suomi ja Ranska. Vuosina 1997–2001 useimmat jäsenvaltiot ovat pienentäneet matala- tai keskipalkkaisten verokiilaa.

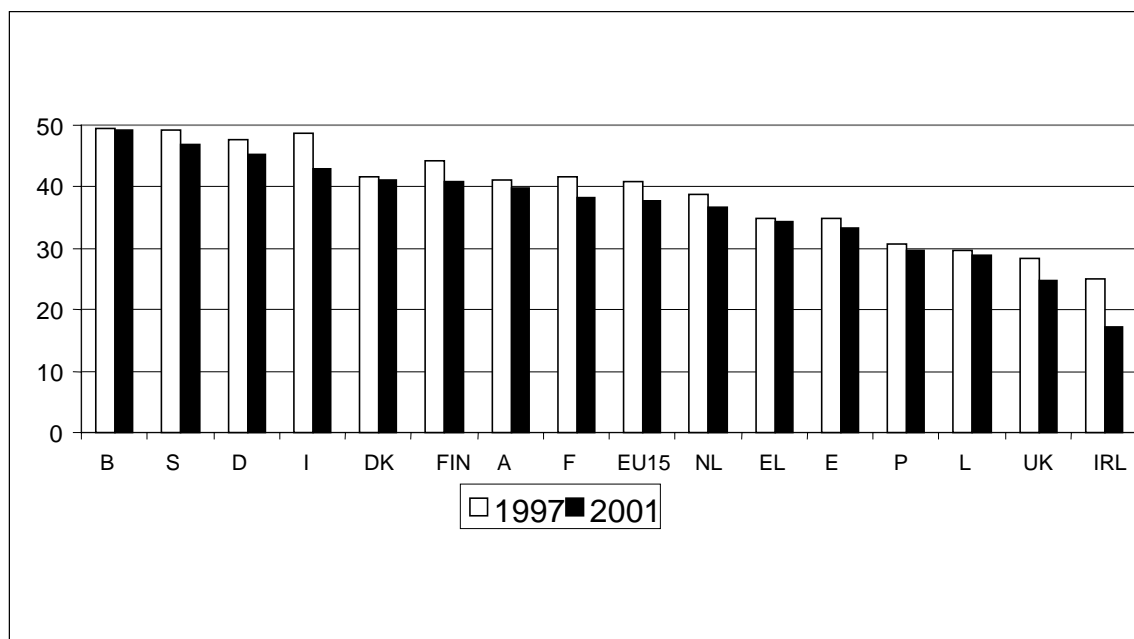
Useimmissa jäsenvaltioissa (Ranskassa, Alankomaissa, Irlannissa, Tanskassa, Suomessa, Ruotsissa, Saksassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Luxemburgissa ja Belgiassa) tehtiin merkittäviä alennuksia henkilökohtaiseen tuloveroon ja sosiaaliturvamaksuihin vuosina 2001–2002 osana uudistuksia työhön kohdistuvan verotaakan pienentämiseksi. Merkittävässä osassa ovat olleet alennukset lakisääteisiin tuloveroasteisiin. Monet jäsenvaltiot ovat samalla kohottaneet verovapauden vähimmäisrajaa. Useimmissa jäsenvaltioissa etusijalle on asetettu alennukset matalapalkkaisille, ja käyttöön on otettu esimerkiksi erityisiä verohelpotuksia tai työvoimakustannuksiin kohdistuvia verovähennyksiä (Belgiassa, Ranskassa, Suomessa, Ruotsissa, Irlannissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Alankomaissa²⁵). Nämä välineet toimivat niin, että verovähennykset ovat yleensä suurimmat matalapalkkaisten työntekijöiden

tarkoitetaan työnantajalle aiheutuvien palkkakustannusten ja työntekijän saaman nettopalkan välistä eroa; vertailukohtana on yksineläjä, joka ansaitsee 67 % tuotannollisessa työssä olevien keskimääräisestä ansiosta (lähde: OECD yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa). Tiedot perustuvat veroindekseihin, jotka on muodostettu kuvitteellisten kotitalouksien perusteella.

²⁵ Alankomaat muodostaa poikkeuksen sääntöön, jonka mukaan verohelpotukset pienenevät tulojen kasvaessa.

osalta ja pienenevät tulojen kasvaessa. Käyttöön on otettu myös sosiaaliturvamaksujen (pääasiassa työnantajamaksujen) kohdennettuja alennuksia, jotka koskevat etenkin matalapalkkaisia työntekijöitä, uusien työntekijöiden ja pitkäaikaistyöttömien palkkaamista, ikääntyvien työntekijöiden pitämistä työssä sekä varhain koulunsa keskeyttäviä (Belgia, Kreikka, Espanja, Ranska, Irlanti, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Ruotsi, Tanska ja Portugali).

Kaavio 4: Sellaisen yksineläjän veroaste, joka ansaitsee 67 prosenttia tuotannollisessa työssä olevien keskimääräisestä ansiosta

Lähde: OECD, "Tuloverot – ansiovero, työntekijöiden ja työnantajien sosiaaliturvamaksut ja lapsietuudet", laskettu komission yksikössä vuosia 1996–2001 koskevan OECD:n tietokannan perusteella.

Kun otetaan huomioon, että työhön kohdistuva verotaakka on noussut jatkuvasti 1970-luvun alusta lähtien useimmissa jäsenvaltioissa, suuntauksen hiljattainen kääntyminen on merkittävä saavutus. Myönteisestä kehityksestä huolimatta työn verotus on edelleen korkea monissa jäsenvaltioissa, etenkin verrattuna Yhdysvaltoihin ja Japaniin. Tämän vuoksi on tehostettava toimia, joilla pyritään alentamaan matalapalkkaisiin kohdistuvaa verotaakkaa ja tasapainottamaan erilaisten verotoimien yhdistelmää ottaen huomioon työmarkkinoiden erityispiirteet.

Henkilöresursseihin tehtävien investointien lisäämiseksi olisi vahvistettava verokannustimia. Jäsenvaltioissa toteutettujen verouudistusten tarkoituksena on edistää työllisyyttä mutta myös poistaa koulutuksen taloudellisia esteitä sekä yrityksiltä että työntekijöiltä. Yhä useammat jäsenvaltiot kannustavat koulutusta ja edistävät investointeja osaamispääomaan yrityksille annettavien verokannustimien (Espanja, Itävalta, Alankomaat, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta). Joissakin jäsenvaltioissa kannustetaan työntekijöitä tai yrityksiä koulutukseen muilla kuin verotoimilla, jaetaan ympäristöverotuloja työntekijöiden taitojen kehittämiseen tai toteutetaan yksilökeskeisiä innovatiivisia rahoitusmekanismeja, kuten "ammattitaitosäästötiliin" liittyvä ammattitaitobonus (Ruotsi) tai verohelpotukset (Yhdistynyt kuningaskunta). Koska työntekijöiden alueellinen liikkuvuus ja alttius vaihtaa työnantajaa on lisääntymässä, yrityksillä ei ole kannustinta toteuttaa koulutusinvestointeja.

Verotuksen painopisteen siirtämisessä työtulon verotuksesta vaihtoehtoisiin verolähteisiin on edistytty vain vähän. Joissakin jäsenvaltioissa (Tanskassa, Saksassa, Alankomaissa, Ruotsissa

ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) on otettu käyttöön tai korotettu ympäristöveroja, etenkin energiaveroja. Tässä päällimmäisenä syynä on ollut saavuttaa ympäristötavoitteet eikä niinkään korvata työtuloihin kohdistuvan verotuksen alentumista. Monissa jäsenvaltioissa (Belgiassa, Espanjassa, Ranskassa, Italiassa, Luxemburgissa, Alankomaissa, Portugalissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) on jatkettu verotoimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan työvoimavaltaisiin palveluihin kohdistuvaa (välillistä) verotaakkaa alennetuilla alv-asteilla. Nämä toimet aloitettiin vuonna 2000, ja niitä oli tarkoitus jatkaa kolmen vuoden ajan, mutta kautta on pidennetty vuodelta vuoteen 2003, jotta komissio voisi arvioida niiden tehoa kansallisten raporttien perusteella ja päättää, laajennetaanko kokeilua muihinkin jäsenvaltioihin vai lakkautetaanko se.

Euroopan työllisyysstrategian alueellisen ulottuvuuden kehittäminen on vakiintunut

Paikalliset työllisyysstrategiat on laadittava paikallisten erityisolosuhteiden ja -tilanteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat jatkaneet aiemmin aloitettujen toimenpiteiden ja poliittisten muutosten toteuttamista, ja vain muutamat ovat ottaneet käyttöön uusia paikallisia ja alueellisia työllisyystoimenpiteitä. Työllisyyspolitiikan hajauttaminen on yleistymässä, useissa tapauksissa Euroopan työllisyysstrategian ja rakennerahastojen vaikutuksesta. Vaikuttaisi olevan yleisesti hyväksyttyä, että paikallisten työllisyystoimien kehittämiseen tarvitaan strategisempaa lähestymistapaa, ja tämä tulee yhä enemmän esiin kansallisissa toimintasuunnitelmissa. Tällainen lähestymistapa edellyttää alueellisen työllisyyspolitiikan suurempaa johdonmukaisuutta sekä tarkempaa suunnittelua ja arviointia.

Alueellisia toimintasuunnitelmia on kehitetty pidemmälle ja toteutettu neljässä jäsenvaltiossa (Belgiassa, Portugalissa, Espanjassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa). Suomessa sisällytetään vuodesta 2002 lähtien alueelliset suunnitelmat kansallisiin toimintasuunnitelmiin, ja ministeriöt ja asiasta vastaavat aluetason elimet neuvottelevat alueita koskevat vuosittaiset tavoitteet ja resurssit. Alueelliset työllisyys sopimukset ovat joissakin jäsenvaltioissa (Italiassa, Portugalissa, Itävallassa) edelleen tärkeä väline työllisyyspolitiikan panemiseksi täytäntöön paikallisella tai alueellisella tasolla.

Yhteistyökumppanuuteen perustuvaa lähestymistapaa on vahvistettava. Paikallis- ja alueviranomaisten osallistuminen kansallisia toimintasuunnitelmia koskevaan prosessiin rajoittuu useimmissa jäsenvaltioissa täytäntöönpanovaiheeseen. Kansalliset toimintasuunnitelmat valmistellaan pääosin keskushallinnossa, kylläkin kuullen muita tahoja mutta harvoin yhteistyössä niiden kanssa. Jäsenvaltioissa on kasvavaa kiinnostusta alueellisten integroitujen strategioiden asemaan ja yhteistyökumppanuuteen osana aktiivista työmarkkinapolitiikkaa. Paikallistason strategiset yhteistyökumppanuudet mainitaan usein, mutta niitä harvoin kuvataan tarkemmin, ja ne liittyvät usein rakennerahastojen ohjelmiin. Käynnissä oleva julkisten työnvälityspalveluiden hajauttamisprosessi merkitsee joustavuuden ja itsenäisyyden lisääntymistä paikallistasolla, sikäli että paikallistasolla voidaan yhä useammin valita keskus- tai aluetasolla päätetyistä toimenpiteistä tai välineistä sellaiset, jotka vastaavat paikallisiin tarpeisiin. Työmarkkinaosapuolten asemaa työpaikkojen luomisessa paikallistasolla ei ole käsitelty yksityiskohtaisesti, ja muut potentiaaliset toimijat on mainittu vielä lyhyemmin, pääasiassa *osuus- ja yhteisötalouden* alalla.

2.2.3 Sopeutumiskyky

Euroopan työllisyysstrategian tähän pilariin kuuluvissa toimissa keskitytään hallitusten ja työmarkkinaosapuolten yhteisiin toimiin, joilla pyritään yhteistyökumppanuuden kautta parantamaan työllisyyden tasoa ja laatua mukauttamalla työn organisointia ja panemalla täytäntöön elinikäisen oppimisen strategia yrityksissä. Toimilla pyritään lisäämään työmarkkinoiden ja niiden toimijoiden kykyä mukautua rakennemuutoksiin, etenkin tekemällä yrityksistä sopeutumiskykyisiä, vähentämällä työllistymisen esteitä ja takaamalla joustavuuden ja turvallisuuden tasapaino. Vuoden 2002 suuntaviivoissa laajennetaan vuoden 2001 suuntaviivojen soveltamisalaa (työterveys- ja työturvalliskysymykset sekä tietoteknistä osaamista koskeva tavoite vuoteen 2003 mennessä) ja painotetaan erityisesti työn laadun parantamista työn organisoinnin nykyaikaistamisen yhteydessä.

Joustavuuden ja turvallisuuden parempi tasapaino

Joustavuus ja turvallisuus: synergian parantaminen

Joustavuuden ja turvallisuuden käsitteet kehittyvät yhteiskunnan muutosten mukaisesti, ja niin myös niiden välisen tasapainon käsitettä – joka on keskeinen sopeutumiskykyä koskevassa pilarissa – on tarkasteltava seikkaperäisemmin.

- *Joustavuus* eli yritysten kyky mukautua markkinoiden vaatimuksiin voi saada monia muotoja suhteessa työllisyyteen. *Ulkoinen joustavuus* (kyky palkata ja irtisanoa työntekijöitä, myös määräaikaista tai vuokratyöntekijöitä) on välitön ratkaisu, jonka avulla yritykset voivat mukautua odottamattomiin olosuhteisiin ja muuttuviin suuntauksiin, kuten kysynnän muutoksiin tai muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin, ja mukauttaa tuotantoaan nopeasti. *Sisäinen joustavuus* merkitsee olemassa olevan työvoiman uudelleenorganisointia (työaika, työskentelymenetelmät, koulutus, liikkuvuus) ja on pidemmän aikavälin ratkaisu muutoksenhallintaan ja ammattitaidon kehittämiseen. Se myös tuo selkeitä etuja tuottavuuden ja sopeutumiskyvyn kannalta. Nämä joustavuuden muodot täydentävät toisiaan, ja molemmilla on omat etunsa ja haittansa yksittäisten ihmisten, yritysten ja yhteiskunnan kannalta.
- *Turvallisuus* koskee staattisesti tarkasteltuna työsuhteen pysyvyyttä ja turvaverkon olemassaoloa, jos työntekijä menettää työnsä. *Dynaamisemmin* tarkasteltuna turvallisuuteen kuuluu myös erilaisten työsopimusten ja -järjestelyjen tasavertainen kohtelu sekä työllistyvyyden hankkiminen ja säilyttäminen, jotta helpotetaan muutosta ja liikkuvuutta työpaikkojen sisällä ja välillä. Tältä kannalta tarkasteltuna koulutuksen saanti ja urakehitys ovat turvallisuuden keskeisiä tekijöitä.

Joustavuus ja turvallisuus voidaan suunnitella niin, että *ne vahvistavat toisiaan*. Oikeanlainen tasapaino edistää innovaation ja muutoksen hyväksyntää sekä työmarkkinoiden monipuolisuutta. Tasapaino on tärkeä osa työn laatua ja hyödyttää sekä työnantajia että työntekijöitä.

Vuonna 2001 osa-aikaisten ja määräaikaisten työsopimusten määrä lisääntyi hieman (ks. laatikko jäljempänä) ja työaikajärjestelyjen joustavuus lisääntyi yhä pitkäaikaisen suuntauksen mukaisesti. Saksassa, Kreikassa, Itävallassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Belgiassa on toteutettu useissa työehtosopimuksissa *työaikakäytäviä ja pidennettyjä kausia keskimääräisen työajan laskemiseksi*. *Ylityön vähentämiseksi* on toteutettu lainsäädäntöön ja työehtosopimukseen perustuvia toimia Luxemburgissa, Belgiassa, Saksassa, Kreikassa ja Itävallassa. Ranskassa ja Belgiassa käynnistetty työajan lyhennys on toteutettu, mutta sitä on mukautettu eri tarpeiden mukaisesti asianmukaisin sopimuksin, jolloin tuloksena on usein lisääntynyt joustavuus.

Useissa jäsenvaltioissa on pyritty muuttamaan erilaisten sopimus- ja työaikajärjestelyjen tasapainoa, jotta voitaisiin vastata työmarkkinoiden erityistarpeisiin. Esimerkiksi Espanjassa pyritään vähentämään määräaikaisten sopimusten määrää, kun taas Kreikassa pyritään lisäämään osa-aikatyön houkuttelevuutta ja Ruotsissa kannustamaan kokopäivätyöhön. Nämä

pyrkimykset saattavat vähitellen johtaa yhdenmukaisempiin työskentelyjärjestelyihin EU:n jäsenvaltioissa.

Työn joustavuus

- **Osa-aikatyö lisääntyi hieman mutta vakaasti** vuosina 1997–2001. Osa-aikaisten työntekijöiden osuus kaikista työntekijöistä nousi 17,7 %:sta 17,9 %:iin. Jäsenvaltioissa, joissa osa-aikatyö on yleistä, kuten Tanskassa ja Ruotsissa, se on vähentynyt ajan myötä. Vähiten osa-aikatyötä tehdään Portugalissa ja Kreikassa, joissa sen osuus on 4,8–3,5 %.
- **Määräaikaisten työsopimusten** osuus nousi 12,2 %:sta (1997) 13,2 %:iin (2001). Yleisintä määräaikainen työ on Espanjassa (yli 31 %), jossa suuntaus on ollut laskeva viime vuosina. Alhaisimmat osuudet ovat Irlannissa (voimakas lasku) ja Luxemburgissa (hienoisesti nouseva suuntaus).
- Osa-aikaista työtä tekee **vapaaehtoisesti** noin 80 % niistä, joille kysymys esitettiin, mutta määräaikaista työtä tehdään suurimmaksi osaksi **vastentahtoisesti** (myös 80 %).

Joustavuuden lisääntymistä koskevan suuntauksen tasapainottamiseksi monissa jäsenvaltioissa (Italiassa, Kreikassa, Portugalissa, Luxemburgissa, Espanjassa, Saksassa, Belgiassa) on toteutettu merkittäviä toimia *yhtäläisen kohtelun varmistamiseksi*. Toimet perustuvat suurelta osin osa-aikaista työtä ja määräaikaisia työsuhteita koskeviin EU:n direktiiveihin. Irlannissa, Saksassa, Ruotsissa, Luxemburgissa ja Tanskassa *osa-aikaisten työntekijöiden* oikeuksia on parannettu. Portugalissa, Kreikassa, Alankomaissa ja Espanjassa on pyritty saamaan osa-aikaisesta työstä houkuttelevampi vaihtoehto, ja Ranskassa vastentahtoinen osa-aikatyön tekeminen on vähentynyt työajan lyhentämisen myötä. Esimerkiksi Kreikassa, Portugalissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Suomessa, Italiassa, Ruotsissa, Saksassa ja Espanjassa on toteutettu *määräaikaisiin sopimuksiin* liittyviä toimia työolojen parantamiseksi ja/tai lyhytaikaisten sopimusten vähentämiseksi. Ranskassa ja Saksassa on otettu käyttöön määräaikaisia sopimuksia koskevia rajoituksia epävarmojen työsuhteiden vähentämiseksi.

Kaikki jäsenvaltiot ilmoittivat sekä lainsäädännön että työehtosopimusten kautta sovitusta parannuksista *työterveyteen ja työturvallisuuteen*, ja niitä pidetään keskeisinä työn laatua parantavina tekijöinä. Monissa tapauksissa uudistuksilla vahvistetaan ehkäiseviä toimia, parannetaan toimien kattavuutta ja levitetään hyviä toimintatapoja. Työmarkkinaosapuolten osallistuminen on lisääntynyt (etenkin Suomessa, Italiassa, Ranskassa, Ruotsissa, Espanjassa, Itävallassa ja Portugalissa), mikä näkyy niiden panoksessa toimenpiteiden valmisteluun ja toteutukseen. Irlannissa suunnitellaan voimassa olevan lainsäädännön perinpohjaista tarkistusta, ja Tanskassa keskitytään uusien riskien määrittelyyn. Alankomaissa on tehty sopimuksia toimialojen tasolla ja täksi vuodeksi on suunnitteilla uusia, joilla pyritään ehkäisemään altistumista merkittäville riskeille. *Työtapaturmien* suhteellisen suuri määrä (vuosina 1994–1999) osoittaa, että ehkäiseviä toimia tarvitaan lisää varsinkin Ruotsissa, Tanskassa, Espanjassa, Belgiassa, Kreikassa ja Irlannissa.

Euroopan tason työmarkkinaosapuolet ovat tehneet kaksi alakohtaista sopimusta (kauppa, televiestintä) ja yhden merkittävän alojen välisen sopimuksen *etätyöstä*. Näiden sopimusten täytäntöönpano kansallisella tasolla luo sosiaalisesti vastuulliset puitteet tämäntyyppisen työn käsittelyä varten. Työmarkkinaosapuolet ovat käsitelleet etätyötä Itävallassa, Italiassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Portugalissa.

Työn organisoinnin nykyaikaistamista koskevat aloitteet ansaitsevat laajemman levityksen

Työn organisoinnin nykyaikaistaminen ulottuu sopimusjärjestelyjä tai työajan joustavuutta laajemmalle. Se kattaa monenlaisia työpaikkaan liittyviä aloitteita, jotka edistävät resurssien ja kykyjen mahdollisimman tehokasta hyödyntämistä. Nykyaikaisella työn organisoinnilla voi olla tärkeä asema työn laadun, tuottavuuden ja yritysten kilpailukyvyyn edistäjänä, ja yleisemmin ottaen se voi helpottaa suuresti ihmisten ja organisaatioiden sopeutumista muutokseen.

Jäsenvaltioissa on toteutettu lukuisia kiinnostavia aloitteita, joilla kannustetaan innovaatiota ja hyvien toimintatapojen levittämistä. Suomessa noudatetaan holistista lähestymistapaa työelämän kehittämisohjelmien ja kansallisten tuottavuusohjelmien kautta. Muita huomattavia aloitteita, joissa on usein mukana paikallisia toimijoita tai työmarkkinaosapuolia, toteutetaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa (esim. CBI-hankkeet), Portugalissa ja Espanjassa (hallituksen aloitteet, joilla edistetään hyvien toimintatapojen täytäntöönpanoa ja levitystä), Irlannissa (National Centre for Partnership and Performance) ja Saksassa (Betriebsverfassungsgesetz ja Insti-ohjelma).

Näistä aloitteista huolimatta onnistuneiden organisaatioinnovaatioiden levittäminen on ollut heikkoa EU:ssa. Tämä voi johtua monista toisiaan vahvistavista tekijöistä, joita ovat esimerkiksi vähäinen tietämys innovatiivisista käytännöistä ja niiden eduista, näyttöön perustuvien menetelmien sekä organisaation oppivuutta ja innovaatiota tukemaan pystyvien resurssien heikko saatavuus samoin kuin koulutusjärjestelmien epäonnistuminen sellaisten tietojen ja taitojen tarjoamisessa, jotka ovat tärkeitä uusissa työn organisointimuodoissa.

Enemmän huomiota työntekijöiden koulutukseen

Lähes kaikissa jäsenvaltioissa on tehty sopimuksia ammatillisesta koulutuksesta alojen välisellä tai alakohtaisella tasolla, ja erittäin usein työehtosopimuksissa asetetaan puitteet täydennyskoulutustoimille. Yhä useammissa jäsenvaltioissa ollaan kokeilemassa erilaisia taloudellisia kannustimia ammattitaidon kehittämiseen, esimerkiksi henkilökohtaisia koulutustilejä, koulutusseteleitä, koulutusmaksuja ja verouudistuksia. Edelleen jatketaan aloitteita, jotka yhdistävät työajan koulutukseen (esim. työaikatilit, koulutusvapaat ja vuorottelujärjestelyt), ja epävirallisen oppimisen hyväksymisjärjestelmiä ollaan kehittämässä. On joitakin merkkejä siitä, että työvoiman kehittämisessä oltaisiin siirtymässä kohti pidemmän aikavälin strategisempaa lähestymistapaa ja että elinikäisen oppimisen edistämiseksi suosittaisiin yhtenäisempiä toimenpidepaketteja. Yleisesti kuitenkin työpaikan oppimiskulttuurin edistämiseen on kiinnitetty vain vähän huomiota. Työntekijöiden oikeus henkilökohtaisiin koulutussuunnitelmiin on yleistymässä (Belgiassa, Tanskassa, Alankomaissa, Suomessa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa), ja muutamissa maissa (Portugalissa, Suomessa) on otettu käyttöön oikeus koulutustuntien vähimmäismäärään vuodessa. Tällaisten järjestelyiden tuloksia on kuitenkin vielä liian varhaista arvioida, mutta niistä olisi tehtävä konkreettinen seuranta, jotta niiden edut voitaisiin maksimoida.

Muutamit maat ovat antaneet tietoja sopimusten kattamien työntekijöiden määrästä (Belgia, Saksa, Irlanti, Espanja ja Yhdistynyt kuningaskunta). Jatkossa olisi toimitettava järjestelmällisemmin tiedot elinikäiseen oppimiseen liittyvien sopimusten kattavuudesta ja budjetista. EU:n tason työmarkkinaosapuolten hiljattain hyväksymät ammattitaitoa koskevat toimintapuitteet voivat ehkä ratkaista joitakin esitetyistä raportointipuitteista.

Jotkin jäsenvaltiot ilmoittivat yritysten lisääntyneistä investoinneista ammatilliseen täydennyskoulutukseen (esim. Irlanti, Belgia ja Yhdistynyt kuningaskunta), ja tämä on vahvistunut yleiseksi suuntaukseksi Euroopan tason tietojen perusteella²⁶. Jotkin jäsenvaltiot toivat esiin myös julkisten investointien lisääntymisen, ja yleisesti ottaen *investoinneissa on nähtävissä nouseva suuntaus* ja kustannukset jaetaan yleisemmin kaikkien asiaan liittyvien toimijoiden välillä. Euroopan sosiaalirahasto on usein merkittävässä asemassa täydennyskoulutuksen tukijana.

Tavoitetta kaikkien työntekijöiden tietotekniikkataidoista ei voida saavuttaa toimia kaksinkertaistamatta

Vaikka yhä useammat työntekijät käyttävät tietokoneita työssään, *jäsenvaltioissa on edelleen kiinnitetty vain vähän huomiota tavoitteeseen, jonka mukaan kaikille työntekijöille olisi tarjottava mahdollisuus hankkia tietoyhteiskunnassa tarvittavat taidot vuoteen 2003 mennessä*. Monissa jäsenvaltioissa vaikuttaa siltä, että tavoite on sisällytetty laajempiin toimiin, joilla pyritään tarjoamaan tietoyhteiskunnassa tarvittavat taidot kaikille kansalaisille (Belgiassa, Suomessa, Luxemburgissa, Ruotsissa). Jotkin jäsenvaltiot (Yhdistynyt kuningaskunta, Portugali, Kreikka ja Irlanti) raportoivat työntekijöihin suunnatuista erityisaloitteista.

Euroopan tason tiedot²⁷ osoittavat, että tavoitteessa on saavutettu jonkinasteista edistystä, koska vuonna 2001 *hieman yli 29 prosenttia koko työvoimasta oli saanut tietotekniikkaan liittyvää peruskoulutusta* (vuonna 2000 osuus oli hieman alle 23 %). Koulutus on kuitenkin suureksi osaksi keskittynyt johtotason ja toimistohenkilöstöön, kun taas ehdoton enemmistö ruumiillista työtä tekevistä ei ole saanut tietotekniikkataitoihin liittyvää koulutusta. Myöskään pien- ja mikroyrityksissä työskentelevillä ei ole juurikaan mahdollisuuksia saada koulutusta. *Toimia on tehostettava kiireesti, jos kaikille työntekijöille tarjottavia koulutusmahdollisuuksia koskeva tavoite halutaan saavuttaa vuoden 2003 loppuun mennessä*.

2.2.4 Yhtäläiset mahdollisuudet

Työvoimaosuuden kohottamiseksi ja Lissabonissa ja Tukholmassa vuodeksi 2010 asetettujen työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi hallituksia ja työmarkkinaosapuolia kehoitetaan vahvistamaan naisten ja miesten tasa-arvoa työmarkkinoilla. Tähän pyritään ottamalla tasa-arvonäkökohdat huomioon kaikissa pilareissa, vähentämällä työttömyys- ja työllisyysasteiden sukupuolieroja, torjumalla alojen eriytymistä sukupuolittain ja sukupuolten välisiä palkkaeroja sekä edistämällä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista, myös lastenhoitopalveluiden tarjontaa.

Alalla saavutettua kehitystä tarkasteltaessa olisi otettava huomioon työvoimaosuuden nostamista koskeva komission ja neuvoston yhteinen raportti²⁸, jossa kehoitetaan toteuttamaan tehokkaampia aloitteita sukupuolierojen vähentämiseksi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Toimenpiteissä olisi käsiteltävä sukupuolten palkkaerojen torjumista sekä työmarkkinoille pääsyn helpottamista esimerkiksi tarkistamalla naisten ja miesten

²⁶ Ammatillista täydennyskoulutusta koskevan kyselytutkimuksen tiedot (CVTS 1 & 2 viitevuodet 1993 ja 1999) osoittavat, että yritykset investoivat enemmän ammatilliseen täydennyskoulutukseen, mutta tasot ovat kuitenkin yleisesti alhaiset (vaihtelu Portugalin 1 %:sta Tanskan 3 %:iin kaikkien yritysten työvoimakustannuksista).

²⁷ Eurobarometri-kysely tietotekniikasta ja työllisyydestä, 2000 ja 2001.

²⁸ *Työvoimaosuuden nostaminen ja aktiivisen ikääntymisen edistäminen*, komission ja neuvoston yhteinen raportti.

työmarkkinavalintoja koskevia rajoituksia, työpaikkojen luokittelua sekä palkanmuodostusprosessia.

Sukupuolten välisiä eroja koskevia numerotietoja: erot vähenemässä mutta hitaasti

- Vuonna 2001 naisten **työllisyysaste** kohosi kaikissa jäsenvaltioissa (Belgiaa ja Kreikkaa lukuun ottamatta) ja sukupuolten välinen ero työllisyysasteessa kaventui hieman. Naisten työllisyysaste EU:ssa (54,9 %) on kuitenkin edelleen 18 prosenttiyksikköä miesten astetta (73 %) alempi. Pienimmät työllisyysasteiden erot ovat Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa ja suurimmat Kreikassa, Espanjassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Irlannissa, joissa ne ovat yli 20 prosenttiyksikköä.
- Useimmissa jäsenvaltioissa naisten **työttömyysaste** on korkeampi kuin miesten (Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Ruotsia ja Irlantia lukuun ottamatta). Vuonna 2001 työttömyysasteiden sukupuoliero laski 2,3 prosenttiyksikköä. Suurimmat erot ovat Kreikassa, Espanjassa, Italiassa ja Ranskassa.
- Naisten keskimääräiset **bruttotuntiansiot** (vähintään 15 tuntia viikossa työskentelevät) olivat vuonna 1998 83,8 prosenttia miesten ansioista (16,2 prosenttiyksikön palkkaero)²⁹. Palkkaerot olivat yksityissektorilla (23,7 prosenttiyksikköä) suuremmat kuin julkisella sektorilla (10,7 prosenttiyksikköä). Pienimmät erot olivat vuonna 1998 Portugalissa, Italiassa ja Belgiassa ja suurimmat Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Itävallassa, Alankomaissa, Saksassa ja Irlannissa.
- Alojen ja ammattien **eriytyminen** sukupuolittain on säilynyt samanlaisena viime vuodesta (17,7 % alat ja 25,2 % ammatit)³⁰. Aloittain eriytyminen on suurinta Suomessa, Ruotsissa, Portugalissa, Irlannissa ja Itävallassa (indeksi yli 20 %). Ammateittain eriytyminen on suurinta Suomessa, Ruotsissa, Itävallassa ja Tanskassa (indeksit 27–30 %).
- Vanhemmuus vaikuttaa eri tavalla naisten ja miesten työmarkkinaosallistumiseen. Vuoden 2001 tiedot³¹ osoittavat, että 0–6-vuotias lapsi alentaa naisten työllisyysastetta keskimäärin 12 prosenttiyksikköä, kun taas vastaavassa tilanteessa olevien miesten työllisyysaste nousee 9 prosenttiyksikköä. **Vanhemmuuden negatiivinen vaikutus** naisten työllisyyteen on erityisen voimakasta Saksassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja Espanjassa (yli 20 prosenttiyksikköä)³².

Työllisyystavoitteiden saavuttamisessa edistystä, mutta ikääntyviä naisia koskevia toimia tehostettava

Siitä huolimatta, että naisten työllisyysaste nousi vuonna 2001 ja joissakin jäsenvaltioissa (Itävallassa, Tanskassa, Alankomaissa, Suomessa, Portugalissa, Ruotsissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) naisten 60 prosentin työllisyystavoite vuodeksi 2010 on jo ylitetty, naisten työllisyysaste koko EU:ssa on edelleen 5,1 prosenttiyksikköä tavoitteen alapuolella ja 2,1 prosenttiyksikköä vuodeksi 2005 asetetun 57 prosentin välitavoitteen alapuolella. Naisten työllisyysasteen nouseminen on keskeistä myös sen kannalta, että saadaan nostettua kokonaistyöllisyysaste 70 prosenttiin ja ikääntyvien työntekijöiden työllisyysaste yli 50 prosenttiin vuoteen 2010 mennessä (ks. myös kohta 2.1).

²⁹ Viime vuonna sukupuolten palkkaeroja koskeva indikaattori perustui nettoansioihin. Koska nettoansioiden vertailu maiden välillä on vaikeaa verotusjärjestelmien erilaisuuden vuoksi, tämän vuoden indikaattori perustuu bruttoansioihin. Tämän vuoksi tilannetta ei voi verrata edellisvuotiseen. Tietoja ei ole saatu Suomesta, Luxemburgista eikä Ruotsista.

³⁰ Alojen ja ammattien eriytymistä sukupuolittain mitataan seuraavasti: keskimääräistä kansallista naisten ja miesten työllisyysastetta sovelletaan kuhunkin alaan/ammattiin. Erot lasketaan yhteen, ja tulokseksi saadaan sukupuolten epätasapaino yhteensä. Luku esitetään osuutena kokonaistyöllisyydestä.

³¹ Tietoja ei ole saatu Tanskasta, Suomesta, Irlannista eikä Ruotsista.

³² Vanhemmuuden vaikutusta työllisyyteen seurataan vertaamalla 20–50-vuotiaiden lapsettomien miesten ja naisten sekä 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien työllisyysastetta.

Jäsenvaltioissa toteutetut toimet vaihtelevat, mutta yleensä on yhdistetty toimia, joilla pyritään vähentämään naisten työttömyyttä ja kannustamaan naisten osallistumista työmarkkinoille. Erilaiset aloitteet koskevat esimerkiksi työmarkkinoille palaavien naisten kouluttamista (Irlanti, Itävalta, Alankomaat ja Luxemburg), aktiiviseen ikääntymiseen liittyvää politiikkaa (Ruotsi), vero-, etuus- ja eläkejärjestelmien uudistamista (Belgia, Irlanti, Ruotsi ja Alankomaat), yrittäjyyden kannustamista (Kreikka, Ruotsi ja Luxemburg) sekä lasten ja muiden huollettavien parempia hoivapalveluita (esim. Irlanti, Kreikka, Italia, Luxemburg ja Yhdistynyt kuningaskunta). Esimerkkejä annettiin myös joistakin erityistoimista, jotka koskevat esimerkiksi työnantajan maksujen vähentämistä, jos tämä palkkaa naisen vakituiseen työhön (Espanja), kampanjoita (Itävalta) ja tasa-arvon parantamista yrityksissä (Ranska).

Viisi maata (Belgia, Suomi, Ranska, Italia ja Alankomaat) on asettanut kansalliset tavoitteet naisten työllisyysasteen nostamiseksi³³ (ks. taulukko 3 kohdassa 2.1). Belgiassa (Vallonia), Italiassa ja Suomessa on asetettu työllisyystavoitteet ensimmäistä kertaa. Tavoitteet ovat saavutettavissa, *mutta keskitetympiä ja kohdennettumpia strategioita tarvitaan niissä maissa, joissa naisten työllisyysaste on alhainen*, eli Italiassa, Espanjassa ja Kreikassa. Erityishuomiota on kiinnitettävä lisäksi toimiin, joilla pyritään pitämään naiset pidempään työmarkkinoilla.

Tasa-arvon valtavirtaistaminen: poliittisista puheista käytännön toimiin, mutta täytäntöönpano ei vielä riittävää

Tasa-arvon valtavirtaistamisstrategian toteuttamisessa on edistytty, mutta *täytäntöönpano on vielä puutteellista* useimmissa jäsenvaltioissa, joissa keskitytään vain yhteen näkökohtaan tai aiheeseen eikä edistetä kattavaa lähestymistapaa³⁴. Itävalta, Belgia, Ranska ja Saksa, joilla ei ole pitkiä perinteitä valtavirtaistamisstrategian toteuttamisessa, ovat käynnistäneet kiinnostavia ja integroituja aloitteita, jotka koskevat koordinoitimenetelmiä, koulutusta ja muita välineitä. Irlanti, Suomi, Ruotsi, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta ovat hieman laajentaneet käynnissä olevia aloitteitaan. Joitakin pieniä mutta myönteisiä muutoksia on nähtävissä Espanjassa ja Kreikassa, vaikkakin useimmat aloitteet ovat erillisiä ja niiden toteutus on vielä hyvin varhaisessa vaiheessa. Italiassa ja myös Luxemburgissa on kiinnitetty tasa-arvon valtavirtaistamiseen vain vähän huomiota. Yleisesti kuitenkin valtavirtaistamisaloitteiden tehokkuutta ja niiden täysimittaista sisällyttämistä päätöksentekoprosessiin on vaikea arvioida lyhyellä aikavälillä.

Jäsenvaltiot ovat käsitelleet tasa-arvon valtavirtaistamista hyvin eri tavoin ensimmäiseen kolmeen pilariin kuuluvilla aloilla. Uutta kehitystä on nähtävissä toimissa, jotka liittyvät ehkäisy- ja aktivointipolitiikkaan (Ruotsi ja Alankomaat), vero- ja etuusjärjestelmien uudistamiseen (Saksa, Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta), julkisten työnvälityspalveluiden uudistukseen (Itävalta, Tanska, Italia ja Saksa), yrittäjyyteen (Irlanti, Espanja, Suomi, Saksa, Belgia, Luxemburg, Ruotsi ja Kreikka) ja työaikajärjestelyihin (Saksa, Irlanti, Tanska ja Alankomaat), mutta muita tärkeitä politiikan aloja, kuten *aktiivista ikääntymistä, pullonkaulojen torjuntaa sekä tietokonepohjaisen ja elinikäisen oppimisen kehittämistä*, on tuskin lainkaan käsitelty.

³³ Yhdistyneessä kuningaskunnassa on lisäksi asetettu tavoite yksinhuoltajien (joista 95 % on naisia) työllisyysasteen nostamiseksi. Portugalissa pyritään säilyttämään vuoden 2001 työllisyysaste vuonna 2002.

³⁴ Tasa-arvonäkökohtien onnistunut sisällyttäminen työllisyyspolitiikkaan riippuu koordinoitujen toimenpiteiden täytäntöönpanosta. Toimien olisi katettava toimielinten välinen yhteistyö (myös tasa-arvoelimet), uusien ehdotusten tasa-arvovaikutusten arviointi, asiaankuuluvien indikaattoreiden ja tilastojen toimittaminen sekä tietoisuuden lisääminen tiedotuksen, koulutuksen ja kyselyiden kautta.

Sukupuolten palkkaerojen vähentämiseksi tarvitaan päättäväisempiä toimia

Sukupuolten palkkaerot EU:ssa ovat edelleen suuret (16,2 %), ja eri ikäryhmien ja koulutustasojen välillä on merkittäviä palkkaeroja. Sukupuolten palkkaerot ovat suurimmat ikääntyvien työntekijöiden (30,6 %) ja korkeasti koulutettujen osalta (20,8 %). Yleisesti ollaan tiedostamassa, että *sukupuolten palkkaerot eivät vähene automaattisesti naisten osallistumisasteen kasvaessa*, koska erot liittyvät sukupuolten rakenteelliseen eriarvoisuuteen työmarkkinoilla. Tuloksia on lisäksi arvioitava keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ja suhteessa alojen sukupuolittaiseen eriytymiseen.

Joitakin aloitteita on käynnistetty, mutta niissä on ollut enemmänkin kyse tutkimuksesta ja analysoinnista eikä niinkään konkreettisista ja kohdennetuista toimenpiteistä. Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Tanskassa ja Ruotsissa on muutettu edelleen lainsäädäntöä tai pantu uudet säännökset täytäntöön avoimuuden parantamiseksi. Suosituttuja menetelmiä palkkaerojen käsittelyssä ovat myös tiedotuskampanjat (Tanska, Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta). Työmarkkinaosapuolet ovat ryhtyneet käsittelemään aihetta joissakin maissa (Tanska, Irlanti ja Espanja), mutta useimmissa jäsenvaltioissa *sukupuolten palkkaerojen vähentäminen ei ole työmarkkinaosapuolten ensisijaisena tavoitteena*.

Alojen sukupuolittaista eriytymistä käsitellään, mutta tulokset eivät näy lyhyellä aikavälillä

Maissa, joissa naisten työllisyysaste on korkea, on yleensä erittäin voimakkaasti sukupuolittain eriytyneet työmarkkinat, kun taas maissa, joissa naisten työllisyysaste on alhainen, tilanne on vastakkainen. Yksi Lissabonin päätavoitteista on nostaa naisten työllisyysastetta, mutta eriytyminen sukupuolittain säilyy työmarkkinoiden rakenteellisena ongelmana. Eriytyminen vaikuttaa kielteisesti työmarkkinoiden toimivuuteen, koska se estää monia sopivia ja ammattitaitoisia työntekijöitä työskentelemästä aloilla ja ammateissa, joissa he voisivat olla tuottavampia. Eriytymistä vähentämällä voitaisiin käsitellä muita ongelmia työmarkkinoilla, kuten pullonkauloja ja sukupuolten palkkaeroja. Eriytymistä edistävät monet tekijät, esimerkiksi koulutusvalinnat, stereotypiat, tietyn alan houkuttelevuus naisten tai miesten kannalta, myös mahdollisuudet sovittaa yhteen työ- ja perhe-elämä. Näihin tekijöihin ja sitä kautta vaikuttaminen työmarkkinoiden sukupuolittaiseen eriytymiseen vie aikansa.

Maissa, joissa työmarkkinat ovat voimakkaasti eriytyneet sukupuolittain, pannaan edelleen täytäntöön ja myös vahvistetaan integroituja toimenpiteitä, joilla eriytymistä pyritään vähentämään (Tanska ja Ruotsi). Tuloksia saadaan kuitenkin todennäköisesti vasta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Suomen strategiana on pyrkiä vaikuttamaan naisten ja miesten koulutusvalintoihin, työpaikkakulttuuriin ja julkisten työnvälityspalveluiden käytäntöihin. Tanskassa raportoitiin viime vuonna toimista, joilla pyritään torjumaan eriytymistä, ja toimien tulokset osoittavat, että julkisissa työnvälityspalveluissa toteutetuilla tasa-arvohankkeilla voidaan merkittävästi vähentää työmarkkinoiden eriytymistä sukupuolittain ja ehkäistä pullonkauloja. Sikäli on tapahtunut positiivista kehitystä, että nyt on monia kiinnostavia esimerkkejä *uusista toimenpiteistä naisten osuuden lisäämiseksi päätöksentekoprosessissa*, esimerkiksi rekrytointitavoitteilla, positiivisilla erityistoimilla ja muilla toimilla, joilla pyritään varmistamaan tasaveroinen pääsy vastuulliseen asemaan (Saksa, Alankomaat, Ranska, Italia, Tanska, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta).

Lastenhoitopalveluiden tarjonta on parantunut mutta vielä kaukana Barcelonan tavoitteista

Jäsenvaltiot sopivat Barcelonan Eurooppa-neuvostossa lastenhoitopalveluiden tarjontaa koskevista tavoitteista. Lastenhoitopalveluita olisi tarjottava vuoteen 2010 mennessä

vähintään 90 prosentille kolmevuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista ja vähintään 33 prosentille alle kolmevuotiaista lapsista. Yhä useammat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön uusia toimenpiteitä, määrällisiä tavoitteita ja lastenhoitopalveluiden parantamisen määräaikoja, mutta hyviä ja kohtuuhintaisia palveluita *ei ole vielä riittävästi kysyntään vastaamiseksi tai Barcelonan tavoitteiden saavuttamiseksi* (ks. taulukko 6). Lisäksi aloitteiden vaikutusta on vaikea arvioida, koska saatavilla *ei ole riittäviä ja/tai vertailukelpoisia tietoja*. *Muiden huollettavien hoidon* parantamiseen on edelleen viime vuoden tavoin kiinnitetty erittäin vähän huomiota.

Taulukko 6: Lasten- ja vanhustenhoitopalvelut – vuoden 2002 kansallisiin toimintasuunnitelmiin sisältyvät tiedot ja tavoitteet

JÄSEN- VALTIO	LASTENHOITO- INDIKAATTORI ³⁵	VANHUSTENHOITO- INDIKAATTORI ³⁶	UUODEN 2002 KANSALLISISSA TOIMINTASUUNNITELMISSA ASETETUT TAVOITTEET
Itävalta	<u>Päivähoidossa olevat lapset (2000/2001):</u> 0–1-vuotiaat: 0,3 % 1–2-vuotiaat: 6,1 % 2–3-vuotiaat: 16,3 % 3–4-vuotiaat: 57,9 % 4–5-vuotiaat: 86,4 % 5–6-vuotiaat: 90,1%	-	-
Belgia	<u>Alle 3-vuotiaat (2001):</u> flaamink. yhteisö: 31,4 % ranskank. yhteisö: 23,8 %	<u>Erityislaitoksissa elävät yli 75-vuotiaat (2001):</u> ranskank. yhteisö: 14,7 % Brysselin alue: 15,9 %	<u>Vuoden 2001 alueelliset tavoitteet vahvistettu:</u> Flanderissa + 2 500 paikkaa vuodessa 2001–2004, Brysselissä kaksinkertaistetaan paikat vuoteen 2002 mennessä Saksankielisissä yhteisöissä kaksinkertaistetaan lastenhoitopaikat vuoteen 2004 mennessä.
Tanska	<u>Päivähoito (2001):</u> 0–2-vuotiaat: 68 % 3–5-vuotiaat: 93 % 6–9-vuotiaat: 79 %	-	-
Suomi	<u>Julkisen päivähoidon kattavuus (2001):</u> 0–5-vuotiaat: 42,7 % 6-vuotiaat: 63,8 % 7-vuotiaat (koulun jälkeen): 10,1 %	-	-
Ranska	-	-	+ 32 000 paikkaa vuoteen 2004 mennessä; + 10 000 paikkaa koulun jälkeen 3–16-vuotiaille.
Saksa	<u>Päivähoitopaikkoja (1998):</u> 0–3-vuotiaat: 7 % 3–6,5-vuotiaat: 89,5 % 6–10-vuotiaat (koulun jälkeen): 12,6 %	-	Toimintasuunnitelmassa ei tavoitteita ³⁷ .

³⁵ Muualla kuin omassa perheessä hoidossa olevien lasten osuus kaikista saman ikäryhmän lapsista. Erittely: ennen vapaaehtoista esikoulua (päivän aikana); on vapaaehtoisessa tai vastaavassa esikoulussa (muina kuin kouluaikoina); on pakollisessa ala-asteen koulutuksessa (muina kuin kouluaikoina).

³⁶ Huollettavien yli 75-vuotiaiden naisten ja miesten (jotka eivät pysty huolehtimaan itsestään päivittäin) osuus kaikista yli 75-vuotiaista naisista ja miehistä. Erittely: elää erityislaitoksessa; saa kotona apua (muualta kuin perheeltä); perheen hoitama.

³⁷ Saksan hallitus hyväksyi kuitenkin 17. huhtikuuta 2002 kansallisen kestävästä kehityksestä koskevan strategian (Perspektiven für Deutschland. Unsere Strategie für eine nachhaltige Entwicklung), jossa asetettiin tavoitteeksi, että läntisissä osavaltioissa vuoteen 2010 mennessä 30 prosentille lapsista on

Kreikka	<u>Päiväkotien lukumäärä (2002):</u> 0–6-vuotiaille: 4 392 <u>Katettujen lasten lukumäärä:</u> 162 008	<u>Vanhainkotien lukumäärä (2002):</u> 714	Lapsia ja vanhuksia koskevat tarkat tavoitteet.
Italia	<u>Hoidossa olevat lapset (1998):</u> 0–2-vuotiaat: 6,3 % 3–5-vuotiaat: 4,5 % 6–10-vuotiaat (koulun jälkeen): 4 % 11–13-vuotiaat (koulun jälkeen): 1,2 % <u>Hoidossa vähintään muutaman kerran viikossa olevat lapset (1998):</u> 0–2-vuotiaat: 57,5 % 3–5-vuotiaat: 54,8 % 6–10-vuotiaat (koulun jälkeen): 49,7 % 11–13-vuotiaat (koulun jälkeen): 37,2 %	<u>Vanhainkodeissa elävät yli 65-vuotiaat (1999):</u> 1,34 %	-
Irlanti	-	-	<u>Vuoden 2001 tavoitteet vahvistettu:</u> Päivähoitopaikkojen lisääminen 30 %:lla vuoteen 2003 mennessä.
Luxemburg	<u>Päivähoitopaikat (2001):</u> 1 975	-	17 % 0–3-vuotiaista + 3 000 paikkaa kouluihin vuoteen 2004 mennessä
Alankomaat	<u>Hoidossa olevat lapset (2001):</u> 0–3-vuotiaat: 25 % 4–12-vuotiaat (koulun jälkeen): 8 %	-	+ 33 000 päivähoitopaikkaa vuoden 2002 loppuun mennessä.
Portugali	-	-	<u>Vuoden 2001 tiedot vahvistettu:</u> Esikoulu kaikille alle 5-vuotiaille vuoteen 2006 mennessä. 75 % kaikista 3–4-vuotiaista (1 800 uutta luokkaa). 100 000 alle 3-vuotiaista saa päivähoitopaikan.
Espanja	<u>Hoidossa olevat lapset (2000/2001):</u> 0–2-vuotiaat: 8,6 % 3–5-vuotiaat: 92,4 %	<u>Yli 65-vuotiaat, jotka saavat kotiapua (1999):</u> 112 797 <u>Vanhainkotipaikat:</u> 208 513	15 % kaikista 0–2-vuotiaista ja 94 % 3-vuotiaista.
Ruotsi	<u>Hoidossa olevat lapset (2001):</u> 1–5-vuotiaat: 77 % 6–9-vuotiaat (koulun jälkeen): 68 % 10–12-vuotiaat (koulun jälkeen): 8 %	<u>Yli 65-vuotiaat, jotka saavat hoitoa ja apua (2001):</u> 18 % - kotona: 9,4 % - laitoksessa: 8,6 %	-
Yhdistynyt kuningaskunta	-	-	<u>Vuoden 2001 tavoitteet vahvistettu:</u> + 1,6 miljoonalle lapselle hoitopaikka vuoteen 2004 mennessä = + 900 lähipäiväkotiä heikommassa asemassa olevilla alueilla vuoteen 2004 mennessä. <u>Uudet tavoitteet:</u> Hoitopaikka kaikille työhön meneville yksinhuoltajille ja enintään 100 "Early Excellence Centre" -keskusta vuoteen 2004 mennessä. + 100 000 uutta kokopäiväistä hoitopaikkaa koulussa oleville 3–4-vuotiaille.

Lähde: Kansalliset lähteet. Tiedot eivät ole vertailukelpoisia maiden välillä.

tarjolla kokopäiväinen lastenhoitopaikka. Lisäksi hallitus ilmoitti aikovansa käyttää 4 miljardia euroa kokopäiväisten koulujen kehittämiseen seuraavina vuosina.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen paranee

Työn ja perhe-elämän parempi yhteensovittaminen edistää työn laatua ja nostaa työllisyysastetta. Tähän liittyviä toimia on raportoitu paljon. Belgiassa, Irlannissa, Kreikassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on käynnistetty tai laajennettu toimia, jotka koskevat hoitovapaata, perhesyistä lyhennettyä työaika ja sapattivapaita; samalla on kuitenkin suojeltu työntekijöiden oikeuksia. Itävallassa, Ruotsissa ja Suomessa työmarkkinaosapuolet ovat edistäneet aktiivisesti työehtosopimuksissa tasa-arvonäkökohtia sekä työ- ja perhe-elämän parempaa yhteensovittamista. Alankomaissa kehitetään edelleen erittäin kattavaa lähestymistapaa (merkittäviä säädöksiä ovat työtä ja hoitoa koskeva laki sekä työaikalaki).

Monissa jäsenvaltioissa (Tanskassa, Ranskassa, Suomessa, Espanjassa, Ruotsissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Irlannissa, Itävallassa ja Alankomaissa) on laajennettu lomajärjestelyitä. Tämä on tietenkin positiivista, mutta kun otetaan huomioon, että hoivavelvoitteet ovat edelleen enimmäkseen naisten kontolla, on vaarana, että pitkät lomakaudet vaikuttavat kielteisesti naisten osallistumisasteeseen, laajentavat sukupuolten palkkaeroja ja lisäävät sukupuolittaista eriytymistä. *Vain muutamassa maassa* (Suomessa, Ranskassa, Ruotsissa, Tanskassa ja Luxemburgissa) *on käynnistetty aloitteita, joilla kannustetaan miehiä hyödyntämään mahdollisuutta vanhempainlomaan.* Sekin on positiivista kehitystä, että useammassa maassa (Belgiassa, Luxemburgissa, Saksassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Espanjassa, Portugalissa ja Itävallassa) on pyritty *kannustamaan miehiä ottamaan enemmän vastuuta perhevelvoitteiden hoitamisesta.*

3. VUODEN 2002 TYÖLLISYYDEN SUUNTAVIIVOJEN JA SUOSITUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO: TULOSTEN JA TOIMIEN ARVIOINTI JÄSENVALTIOITTAIN

BELGIA

Tilanteen kehittyminen 2001: Talouden hiipuminen vuonna 2001 vaikutti viiveellä työmarkkinoitten kehitykseen: vaikka työllisyyskasvu oli edelleen 1,2 prosenttia ja työttömyysaste hieman aiempaa alempi eli 6,6 prosenttia, työllisyysasteen vuodesta 1997 jatkunut myönteinen kehitys katkesi. Pitkäaikaistyöttömyys väheni edelleen, mutta Belgian työmarkkinoita leimaavat edelleen pitkäaikaistyöttömyyteen ajautuvien suuri määrä, erityisesti naisten ja ikääntyneiden heikko työvoimaosuus, merkittävät alue-erot sekä edelleen raskas työhön kohdistuva vero- ja muu taakka.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Belgian kansallinen toimintasuunnitelma 2002 on jatkoa edelliselle suunnitelmalle. Se antaa hyvän ja johdonmukaisen kuvan politiikasta, jota Belgian eri viranomaiset Euroopan työllisyysstrategian mukaisesti toteuttavat. Maassa on pyritty yhdenmukaistamaan runsaslukuisia liittovaltion tason aktivointitoimenpiteitä, mutta liittovaltion ja aluetason työmarkkinapolitiikkaa on yhdennettävä edelleen. Toimintasuunnitelmassa ei aseteta valtakunnallista tavoitetta mutta kylläkin alueelliset työllisyysastetavoitteet, joissa otetaan huomioon erilaiset lähtökohdat. Yleinen työllisyysstrategia nojaa pääasiassa työvoimakulujen vähentämiseen ja aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan, joihin kuuluu mm. kohdennettuja toimenpiteitä iäkkäitten työntekijöitten työllisyysasteen nostamiseksi. Työn laatu on erityisen huomion kohteena, ja sitä tarkastellaan monesta näkökulmasta. Työaika on pyritty lyhentämään, ja alueellisten elinikäisen oppimisen strategioiden kehittämisessä on edistytty. Tasa-arvonäkökohtien valtavirtaistamista tavoittelevilla toimenpiteillä puututaan sukupuolten palkkaerojen taustatekijöihin. Useilla toimenpiteillä pyritään varmistamaan, ettei joustavuutta tavoitella työn laadun ja turvattuuden kustannuksella. Alueellisia eroja korjaavat toimenpiteet ovat edelleen varsin suppeita. Työmarkkinaosapuolet osallistuvat merkittäväällä tavalla Belgian työllisyyspolitiikan muotoiluun ja toteuttamiseen, ja ne ovat olleet aktiivisesti mukana kansallisen toimintasuunnitelman laatimisessa. Vaikka politiikka onkin luonteeltaan osallistavaa siinä, että heikossa asemassa työmarkkinoilla olevat on otettu hyvin huomioon, toimintasuunnitelmassa ei ole yhteyksiä osallisuuden edistämiseen.

Vastaus suosituksiin: Poliitiikan ennalta ehkäisevää lähestymistapaa on vahvistettu, mutta edelleenkin ei ole kattavaa ja järjestelmällistä tapaa toimia työttömien aikuisten hyväksi. Toimintasuunnitelmassa asetetaan aktiivinen ikääntyminen keskeisten painotusten joukkoon, ja positiivisilla erityistoimilla on pyritty vahvistamaan iäkkäitten mahdollisuuksia pysytellä työssä ja edistämään heidän paluutaan työmarkkinoille. Jää kuitenkin vielä nähtäväksi, riittävätkö nämä toimenpiteet nostamaan iäkkäitten työllisyysastetta merkittävästi taloudellisen laskusuhdanteen aikana. Kattava verouudistus, josta päätettiin jo aiemmin, pannaan asteittain täytäntöön vuosina 2002–2005, ja yhdessä sosiaaliturvamaksujen leikkaamisen kanssa sen pitäisi vähentää työn kokonaisverorasitusta. Myönteisiä vaikutuksia saattaa kuitenkin vaarantaa se, että reaaliset yksikkötyökustannukset kasvoivat huomattavasti vuonna 2001. Elinikäisestä oppimisesta ollaan pääsemässä yhteiseen näkemykseen kaikkien viranomaisten keskuudessa. Aluetasolla laadituista toimintasuunnitelmista olisi kehitettävä johdonmukaiset ja kattavat alueelliset elinikäisen oppimisen strategiat. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa ei esitetä uusia aloitteita, joilla työmarkkinoiden joustavuutta lisättäisiin. Vaikka alueelliset erot ovat itsepintaisia, työvoiman liikkuvuutta lisäävät toimet

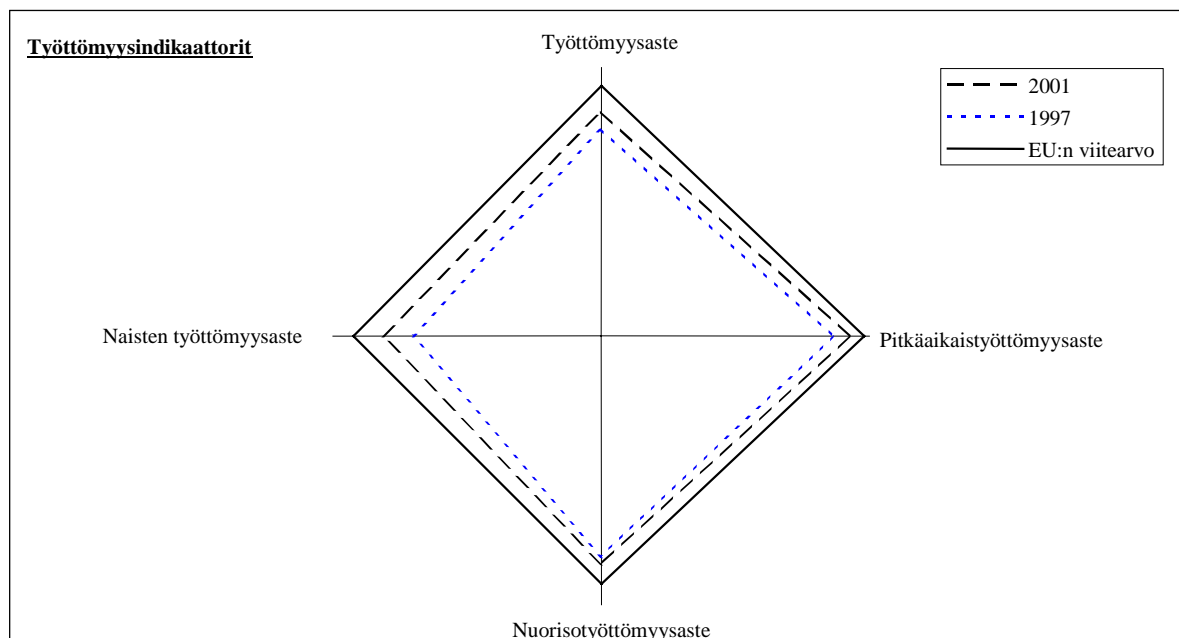
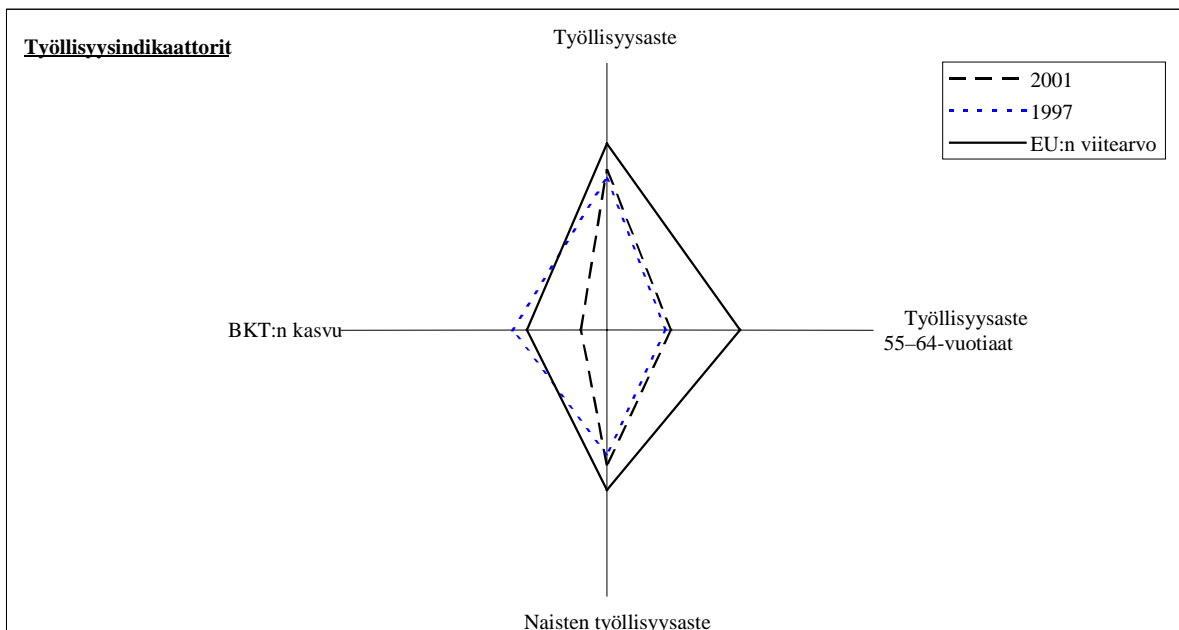
ovat alaltaan suppeita, ja eri alueiden työmarkkinapolitiikan koordinoinnissa olisi siinäkin parantamisen varaa.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Verouudistuksen toteuttaminen ja maltilliset palkkaratkaisut tavoitteena kokonaistyöllisyysasteen nostaminen, työhönmenoa haittaavien tekijöiden poistamiseen tähtäävien viimeaikaisten toimenpiteiden vaikutusten seuranta sekä tehokkaiden strategioiden kehittäminen naisten ja iäkkäiden työntekijöiden työvoimaosuuden nostamiseen ovat Belgialle edelleen keskeisiä tehtäviä. Iäkkäiden työntekijöiden kohdalla vaikuttaisi tarvittavan lisää toimia, joilla vähennetään varhaista poistumista työmarkkinoilta. Belgia voisi tehostaa toimiaan, joilla estetään aikuisten työnhakijoiden ajautuminen pitkäaikaistyöttömyyteen. Tarpeellisilta vaikuttaisivat toimet, joilla lisättäisiin työmarkkinoiden joustavuutta vaarantamatta työn turvattuutta. Koska työmarkkinoiden toimivuudessa on huomattavia aluetason ja sitä paikallisemman tason eroja, olisi paikallaan koordinoida paremmin alueellisten julkisten työnvälityspalvelujen toimintaa ja lisätä niiden yhteistyötä. Liittovaltion ja aluetason toimintalinjat olisi nivottava paremmin toisiinsa. Kattavan elinikäistä oppimista koskevan strategian laatimiseksi saatetaan tarvita lisäponnistuksia.

BELGIA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	59,9	56,9	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	24,1	22,1	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	50,5	46,5	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,0	3,6	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	6,6	9,2	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	3,0	5,5	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	6,1	7,2	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	7,4	11,9	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

TANSKA

Tilanteen kehittyminen 2001: Talouden hiipuminen vuonna 2001 merkitsi sitä, että BKT:n kasvu jäi ennustettua 1,5 prosentin tasoa vieläkin alemmaksi eli 1 prosenttiin, kun se vielä vuonna 2000 oli 3 prosenttia. Makrotaloudellinen tilanne on kuitenkin edelleen positiivinen, ja työllisyysasteet ylittävät Tanskassa selvästi EU:n tavoitteet (kokonaistyöllisyys 76,2 %, naisten 72 % ja 55–64-vuotiaiden 58 %). Työllisyyskasvu oli sekin hidasta eli vain 0,2 prosenttia, kun taas iäkkäiden työntekijöiden työllisyysaste kasvoi 2,3 prosenttia. Työttömyysaste on pysynyt vakaana ja suhteellisen alhaisena: se on 4,3 prosenttia.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Poliitikassa keskityttiin edelleen Tanskan yhteiskunnan kohtaamiin pitkäaikaisiin haasteisiin: väestön ikääntymiseen, työvoimapulan mahdolliseen esiintymiseen, etnisten vähemmistöjen hankalaan työmarkkinatilanteeseen, tulonsiirtojen varassa elävien määrään, suhteellisen tiukkaan verotukseen sekä tarpeeseen saattaa ammattipätevyudet kansainvälisten muutosten edellyttämälle tasolle. Uudet poliittiset toimet kuuluvat lähinnä työllistävyyden yhteyteen – mm. työvoiman lisääminen ja verotuksen kiristymisen jäädyttäminen –, mutta hallitus on esittänyt myös kilpailukyypaketin, jolla halutaan parantaa yritysten toimintaedellytyksiä. Työvoimatarpeen tyydyttämiseksi on asetettu tavoitteeksi lisätä työvoimaa 67 000 hengellä vuoteen 2010 mennessä. Pääkeinoina ovat maahanmuuttajien kotouttamisen lisääminen ja nuorten saaminen aikaisemmin työmarkkinoille. Tavoite, jonka mukaan kaikille työttömille tarjotaan uusi mahdollisuus kuuden tai kahdentoista kuukauden työttömyyden jälkeen, on Tanskalta vielä saavuttamatta. Osallisuutta edistävien työmarkkinoiden hyväksi niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla toteutettavia toimenpiteitä luonnostellaan jatkuvasti kehittämällä työmarkkinaosapuolten kesken jo tehtyjä sopimuksia ja solmimalla uusia. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa ei ole mainintaa yhteisön sosiaalista osallisuutta edistävästä toiminnasta. Tanskan hallitus jatkaa tiivistä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa strategian kaikkien pilarien osalta varmistaakseen työn laadun. Indikaattoreiden suhteen on epäilyksiä, eikä niitä mainita ainuttakaan. Jotkin julkisten työvälistyksen palvelujen kautta käynnistetyt toimet työmarkkinoiden sukupuoliperusteisen eriytyneisyyden vähentämiseksi alkavat antaa tuloksia.

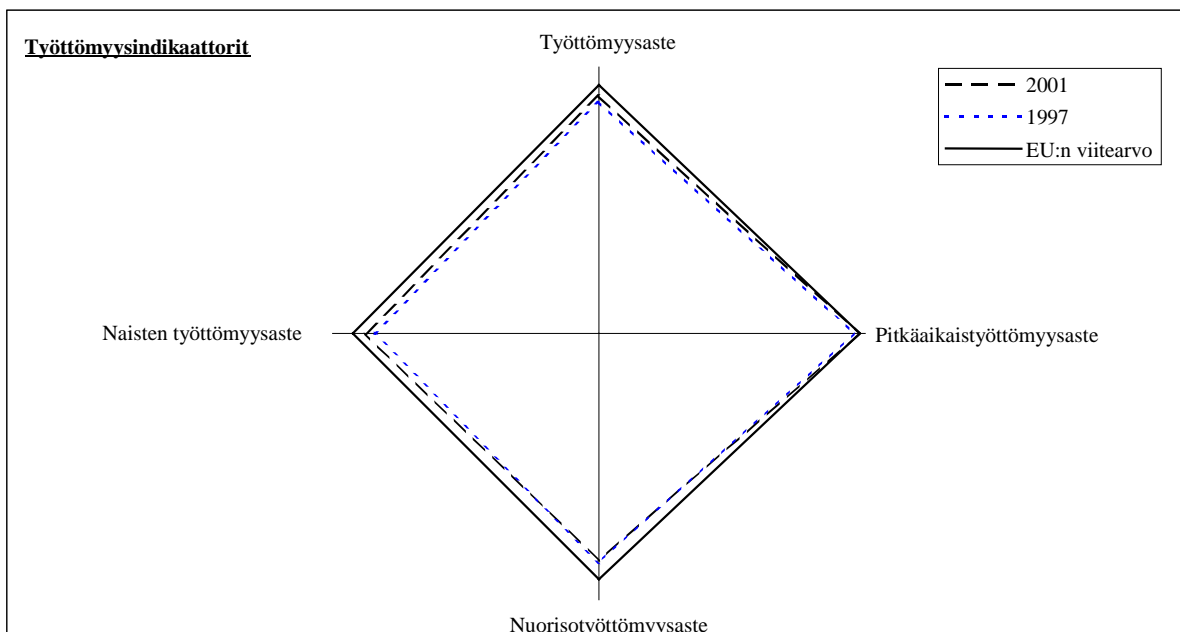
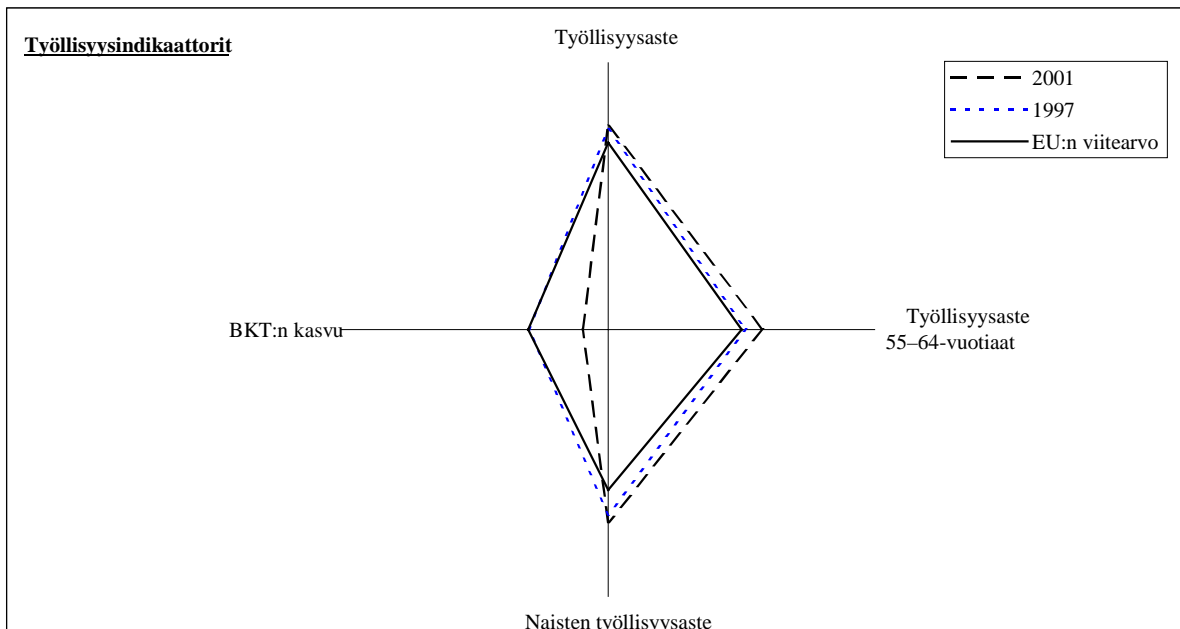
Vastaus suosituksiin: Tanskalle osoitetut kaksi suositusta liittyvät läheisesti kansallisen työllisyyspolitiikan kahteen pääkohtaan. Vuoden 1999 verouudistuksen viimeiset osatekijät toteutetaan vuonna 2002, jolloin mm. laajennetaan verokantaa ja alennetaan marginaaliveroastetta. Uuden hallituksen käyttöön ottama verojen jäädytys merkinnee sitä, ettei viimeisimpien veronalennusten vaikutuksia osittain kumota kunnallisverojen korotuksilla edellisvuosien tapaan. Tarkoituksena on alentaa tuloverotusta vuodesta 2004, jos muut toimet, erityisesti työssäkävien määrän nostaminen, osoittautuvat tehokkaiksi. Varhaiseläkejärjestelmiin tehdyt uudistukset kantavat hedelmää jatkossakin, mutta se ei riitä. Uusilla uudistuksilla pyritään lisäämään työssäkävien maahanmuuttajien määrää ja rohkaisemaan alle 30-vuotiaita siirtymään työelämään entistä varhemmin. Työmarkkinaosapuolten kanssa on sovittu maahanmuuttajien paremmasta kotouttamisesta pääasiassa työpaikan kautta, ja lisäksi on pohdittu keinoja lyhentää korkea-asteen opiskeluaikojen. Työnteon kannustimien ja etuuksien suhteeseen liittyvää ongelmaa on lähestytty valikoivasti: käyttöön on otettu uusille maahanmuuttajille suunnattu uusi ”starttiraha”, jonka taso on huomattavasti alempi kuin nykyisen sosiaaliavustuksen. Hallitus aikoo laajentaa nuorisolle suunnatun järjestelmän 25–29-vuotiaisiin. Etuuksien yleistä tasoa ei muuteta, sillä sen katsotaan tarjoavan tarvittavan turvan vastapainoksi Tanskan työmarkkinoiden varsin huomattavalle joustavuudelle.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Tanskan työvoima ikääntyy, minkä vuoksi maa saattaa joutua varmistamaan työvoiman riittävyyden, jotta se voi turvata kasvumahdollisuudet ja vuosikymmenten kuluessa rakennetun hyvinvointiyhteiskunnan. Meneillään olevien uudistusten ja erityisesti verouudistuksen vaikutukset edellyttänevät jatkuvaa seurantaa. Maahanmuuttajien integrointia työmarkkinoille vahvistavien uusien aloitteiden toimivuutta olisi seurattava tarkasti, ja vähentyneiden etuuksien vaikutukset tulotasoihin olisi selvitettävä, jotta voidaan varmistaa, että saavutetaan oikea tasapaino taloudellisten kannustinten lisäämisen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemisen välille. Vaarana on, että pitkällä aikavälillä syntyy alakohtaisia pullonkauloja erityisesti terveydenhoito-, koulutus- ja sosiaalialalle, joilla yli 50-vuotiaat työntekijät ovat yliedustettuina. Työttömistä kerättävät tilastotiedot eivät ole täydellisiä ilman tietoja niistä, jotka eivät kuulu työttömyysvakuutuksen piiriin.

TANSKA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkea työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	76,2	74,9	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	58,0	51,7	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	72,0	69,1	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,0	3,0	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU Benchmark
Työttömyysaste	4,3	5,2	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	0,9	1,7	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	5,9	5,6	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	4,9	6,2	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

SAKSA

Tilanteen kehittyminen 2001: Talouden maailmanlaajuinen taantuminen vuonna 2001 hidasti BKT:n reaalisuuskasvun lukemaan 0,6 prosenttia eli alimpaan arvoonsa sitten vuoden 1993. Myös työllisyyskasvu oli hidasta (0,2 %). Työttömyysaste (7,9 %) on jäänyt paikoilleen eikä pienene ennen vuotta 2003. Työpaikkojen määrä väheni Saksan itäosissa, jossa työttömyys on edelleen yleistä. Pitkäaikaistyöttömyys (3,9 %) on vähitellen vähenemässä mutta ylittää yhä EU:n keskiarvon. Kokonaistyöllisyysaste on noussut kahdella prosenttiyksiköllä vuodesta 1997, ja naisten työllisyysaste on kasvanut vieläkin nopeammin (3,5 prosenttiyksiköllä) eli ylittää EU:n keskipitkän aikavälin tavoitteen (vuodelle 2005). Iäkkäitten (55–64-vuotiaitten) työllisyysaste on lähellä EU:n keskiarvoa mutta edelleen pienempi kuin vuoden 1997 erittäin heikko lähtötilanne.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Yleinen kokonaistyöllisyysaste lähenee EU:n tavoitetta vuodelle 2005. Iäkkäitten työntekijöiden työllisyysaste on edelleen huolestuttava. Liittohallitus yhdistää talousstrategiassaan inflaatiota torjuvan, kasvuun ja työllisyyteen tähtäävän makrotalouspolitiikan mikrotaloudellisiin rakenneuudistuksiin, joilla pyritään poistamaan markkinoiden jäykkyyttä ja lisäämään sopeutumiskykyä. Työmarkkinaosapuolten kolmikantainen liitto työllisyyden hyväksi menetti vuonna 2002 puhtiaan, ja tämä yhteistyö on käynnistettävä uudelleen. Työllistyvyyspilariin liittyviä toimia on vahvistettu, mutta niiden kohdentamista, yhtenäisyyttä ja tehokkuutta on parannettava. Lisää toimia tarvitaan itäisten osavaltioiden rakenneongelmiin puuttumiseksi samoin kuin työllisyyspolitiikan ja osallisuutta edistävien toimintalinjojen johdonmukaistamiseksi. Työn laatua lisäävässä strategiassa keskityttiin työterveyteen ja -turvallisuuteen sekä osa-aikatyöntekijöiden turvan parantamiseen. Aluenäkökohtien korostaminen, ennalta ehkäisevän toimintamallin tukeminen ja tasa-arvonäkökohtien huomioon ottaminen ovat tuoneet lisää merkitystä ja lisäarvoa Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamaan toimintaan.

Vastaus suosituksiin: Uudella Job-AQTIV-lailla pyritään vahvistamaan ennalta ehkäisevää toimintamallia ja vähentämään työttömyyden muuttumista pitkäaikaistyöttömyydeksi. Lain vaikutuksia nuoriin ja aikuisiin – erityisesti itäisissä osavaltioissa – sekä maahanmuuttajiin (myös toisen ja kolmannen polven siirtolaisiin) seurataan tarkasti, ja vaikuttavuutta arvioidaan. Meneillään oleva julkisten työnvälityspalvelujen uudistaminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa palvelujen neuvonta- ja sijoittamistoimintaa ja keskittyä enemmän alueellisiin tarpeisiin. ESR:n toiminta on merkittävällä tavalla auttanut tuomaan aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan luonteeltaan entistä vahvemmin ennalta ehkäisevän toimintamallin.

Eläkkeelle siirtymisen ikäraja on nostettu tai ollaan nostamassa naisten ja eräiden muiden ryhmien kohdalla. Iäkkäitten työntekijöitten työllistyvyden parantamiseksi on tehostettava yksilöllistä lähestymistapaa.

Täydennyskoulutuksessa ja elinikäisessä oppimisessä on saatu aikaan näkyviä parannuksia, joita olisi vietävä eteenpäin. Poliittikkaa on pantava määrätietoisesti täytäntöön yhteistyössä, johon osallistuvat liittohallitus, osavaltiot, kaikki koulutusalan toimijat sekä työmarkkinaosapuolet. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että luodaan kattavat järjestelmät muodollisen koulutusjärjestelmän ja sen ulkopuolella tapahtuneen oppimisen tunnustamiseen ja että koulutuksen tarjoajiin sovelletaan yhteisiä laatustandardeja. Samoin olisi paneuduttava siihen, miten lisätään alhaisen koulutustason hankkineiden ja pk-yritysten työntekijöiden osallistumista täydennyskoulutukseen.

Nk. Mainzin mallilla pyritään parantamaan työllistämismahdollisuuksia palkka-asteikon alapäässä. Tämän verotusta ja palkan sivukuluja vähentävän toimenpiteen tehokkuus ja vaikutukset on analysoitava perinpohjaisesti.

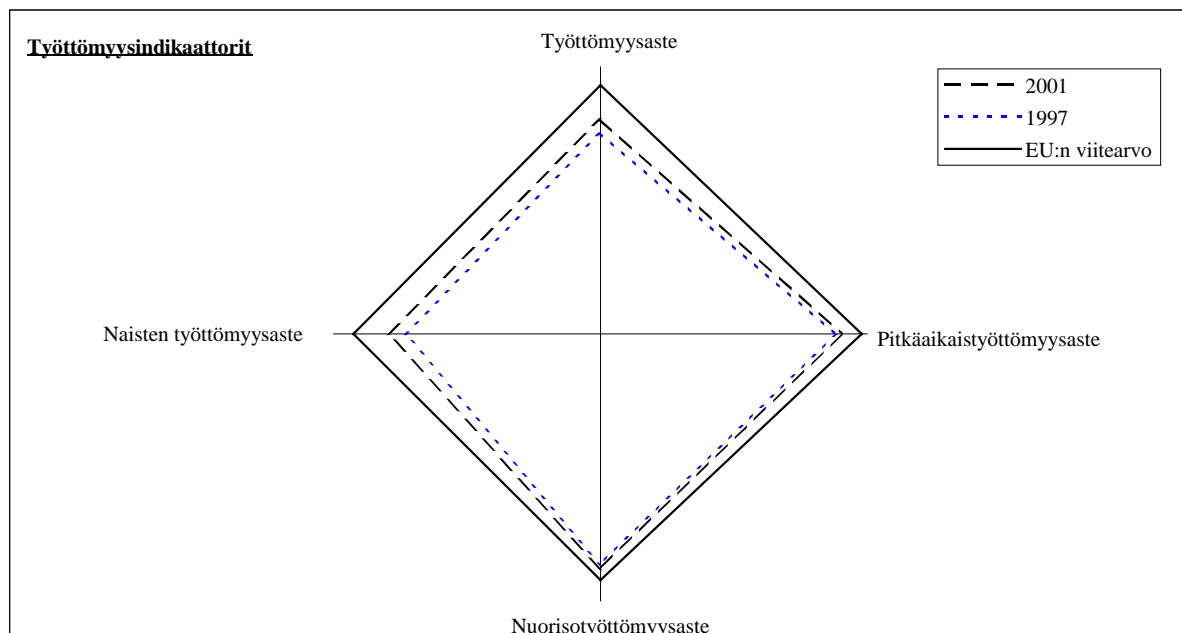
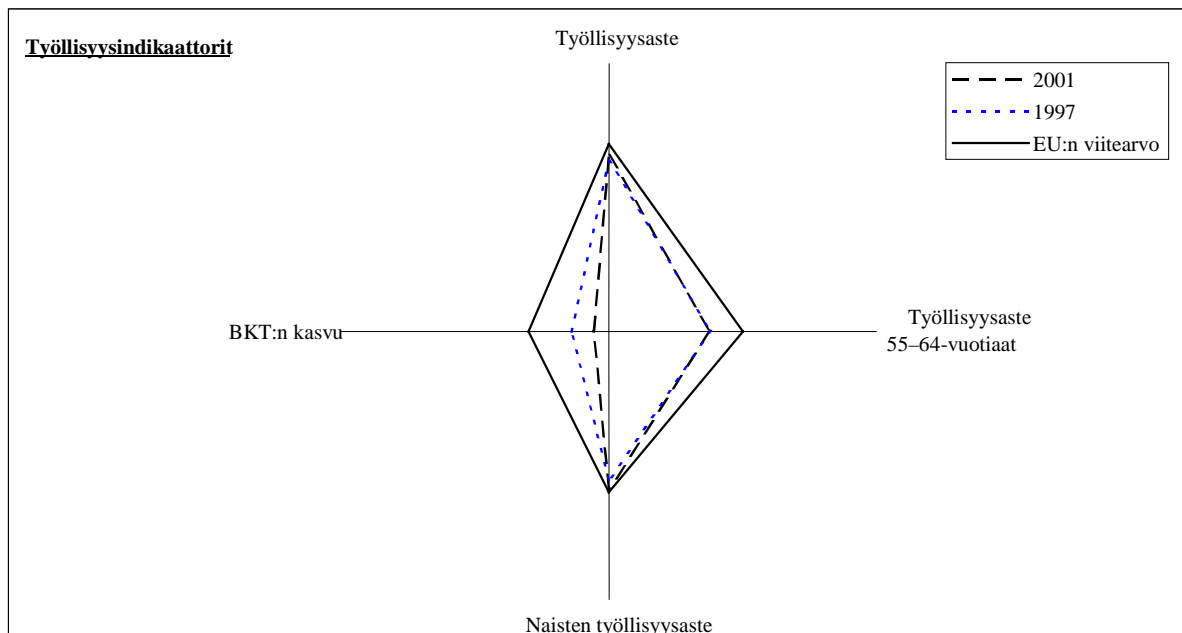
Saksa on sitoutunut nostamaan kokopäiväisten lastenhoitopaikkojen osuutta läntisissä osavaltioissa vuoteen 2010 mennessä siten, että kokopäiväinen hoitopaikka tarjotaan 30 prosentille lapsista. Naisten ja miesten ammatillisesta tilanteesta ja tuloista on julkaistu raportti, jonka päätelmät on muutettava käytännön toimiksi. Siihen tarvitaan yksityissektorin työmarkkinaosapuolten aktiivista panosta.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Työpaikoista on runsaasti pulaa erityisesti itäisissä osavaltioissa, ja alueelliset työmarkkinoihin liittyvät erot voivat kasvaa entisestään. Itäisissä osavaltioissa tarvittaisiin kattavaa toimintamallia, jolla pystytään alue-, työmarkkina- ja rakennepolitiikan toimenpiteitä yhdistämällä tukemaan työpaikkojen luomista ja vähentämään työttömyyden muuttumista pitkäaikaistyöttömyydeksi. Julkisten työnvälityspalvelujen uudistaminen tarjoaa mahdollisuuden tehostaa aktiivisen työmarkkinapolitiikan vaikutuksia erityisesti parantamalla sen seuranta ja arviointia. Ennalta ehkäisevää toimintamallia sovellettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota syrjäytymisvaarassa oleviin. Matalapalkkaisten työllistämismahdollisuuksien parantaminen voisi auttaa tekemään työmarkkinoista osallisuutta edistävät, mutta vero- ja etuusjärjestelmien on tarjottava riittävät kannustimet työhönmenolle. Saksan olisi asetettava asianmukaiset laadulliset ja määrälliset tavoitteet elinikäiselle oppimiselle; niitä tarvitaan erityisesti vähäisen ammattitaidon hankkineiden ja pk-yritysten työntekijöiden osallistumiselle. Lastenhoitopaikkojen ja kokopäiväkoulujen puute haittaa edelleen naisten osallistumista työelämään erityisesti läntisessä Saksassa. Tilanteen parantamisen kannalta on edelleen tärkeää tehtäviä tarjota lisää kohtuuhintaisia (lasten)hoitopaikkoja ja lisätä kokopäiväkouluja, vähentää verotukseen ja palkan sivukuluihin liittyviä työhönmenoa jarruttavia tekijöitä sekä poistaa sukupuolten palkkaerot.

SAKSA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkea työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	65,8	63,7	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	37,7	38,1	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	58,8	55,3	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	0,6	1,4	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	7,9	9,9	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	3,9	4,9	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	4,8	5,4	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	8,1	10,7	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

KREIKKA

Tilanteen kehittyminen 2001: Vaikka maailmantalous hidastuikin vuoden 2001 jälkipuoliskolla, Kreikan talous kasvoi 4,1 prosenttia, ja työn tuottavuuskin parani. Kokonaistyöllisyys putosi kuitenkin 0,3 prosenttiyksikköä. Kreikan työmarkkinoiden keskeiset rakenteelliset ongelmat ovat edelleen olemassa. 55,4 prosentin työllisyysaste on huomattavasti alle EU:n keskiarvon, joka on 63,9 prosenttia. Vaikka työttömyysaste putosikin vuoden 1999 huipusta 11,9 prosentista 10,5 prosenttiin vuonna 2001, se ylittää edelleen EU:n keskiarvon, joka on 7,4 prosenttia. Naisten työttömyysaste on 15,6 prosenttia eli yli kaksinkertainen miesten lukuun verrattuna. Sukupuolierot ovat edelleen suuret niin työllisyyskuin työttömyysasteessakin. Pitkäaikaistyöttömyys väheni 5,4 prosenttiin mutta ylittää edelleen EU:n keskiarvon, joka on 3,3 prosenttia.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Kreikka jää selvästi Lissabonissa ja Tukholmassa asetetuista määrällisistä tavoitteista, sillä työllisyyskasvu takeltelee maassa edelleen. Viimeaikaisella työmarkkinapolitiikalla pyritään lisäämään työllisyyttä, vähentämään työttömyyttä ja poistamaan työmarkkinoiden jäykkyyttä. Toimien toteutusta on nopeutettava ja seurattava, jotta voitaisiin päästä konkreettisiin ja merkittäviin tuloksiin. Eläkejärjestelmää uudistetaan parhaillaan, ja alalla on annettu uutta lainsäädäntöä. Toimilla järjeistetään säännöksiä ja pyritään varmistamaan järjestelmän taloudellinen elinkelpoisuus. Työllistyvyys on rahoituksen kannalta edelleen tärkein pilari, ja ESR:n varojen pääkohde on aktiivisen työmarkkinapolitiikan täytäntöönpano. Ennalta ehkäisevän ja yksilöllisen toimintamallin käyttö on aloitettu, mutta julkisten työnvälityspalvelujen uudistusprosessia on nopeutettava lisätoimin. Monet yrittäjyyttä kohentavat toimenpiteet ovat oikean suuntaisia, mm. verokannustimet, hallinnon yksinkertaistaminen ja yritysten perustamisen sekä naisyrittäjien tukeminen. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa tuodaan esiin työn laatu, ja toimiin on selvästikin ryhdytty. Niiden tehokkuudessa on kuitenkin edelleen runsaasti parantamisen varaa. Työmarkkinaosapuolet ovat olleet mukana politiikan muotoilussa ja täytäntöönpanossa, minkä tuloksena koulutusjärjestelmää saatetaan muokata vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita. Kreikka toteuttaa monia yhteisön tukikehykseen liittyviä toimenpiteitä elinikäisen oppimisen, osaamis- ja tietoyhteiskunnan, yrittäjyyden sekä yhtäläisten mahdollisuuksien alalla. Vuoden 2002 työllisyyden kansallisessa toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon vuoden 2001 sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelma, ja synergiaedut ovat ilmeisiä.

Vastaus suosituksiin: Kreikka on edistynyt selvästi tavoitellessaan entistä kattavampaa ja strategisempaa menettelyä politiikan muotoilussa, ja ehdotetut toimenpiteet keskittyvät aiempaa paremmin työllisyysuuntaviivoihin. Poliitikalle on kuitenkin vielä luotava toimiva seurantajärjestelmä.

Julkisten työnvälityspalvelujen uudistaminen on aloitettu, mutta sitä on ajettava tarmokkaammin, jotta voidaan selviytyä eräistä esteistä (hallinnollisista, teknisistä ja kulttuurisista) ja varmistaa, että ennalta ehkäisevää ja yksilöllistä toimintamallia toteutetaan täysimääräisesti. Ensisijaisen tärkeää on parantaa tilastointia, jotta saadaan aikaan kattava ja toimintakykyinen tilastoseurantajärjestelmä.

Työmarkkinoille osallistumista edistävät verouudistukset ovat oikeansuuntaisia, mutta uusien säännösten ei odoteta vaikuttavan merkittävästi työllisyyden tasoon.

Kreikka on ilmoittanut koulutus- ja työllistämisyjärjestelmiensä koordinoitua koskevista toimenpiteistä. Maassa on jo aloitettu kattavan ja johdonmukaisen elinikäistä oppimista koskevan strategian laatiminen. Suunta on oikea, mutta vielä on tehtävä paljon, jotta järjestelmä vastaisi paremmin työmarkkinoiden tarpeisiin.

Yhteistyömalli on parantunut, kun työmarkkinaosapuolet on otettu mukaan politiikan muotoilemiseen, voimassa olevan lainsäädännön tarkasteluun sekä pienyritysten henkilöstölle suunnattujen koulutusohjelmien rahoittamiseen. Työmarkkinaosapuolten osallistumisen myötä pystyttäneen myös nykyaikaistamaan työn organisointia ja vähentämään työmarkkinoiden rakenteellista epätasapainoa.

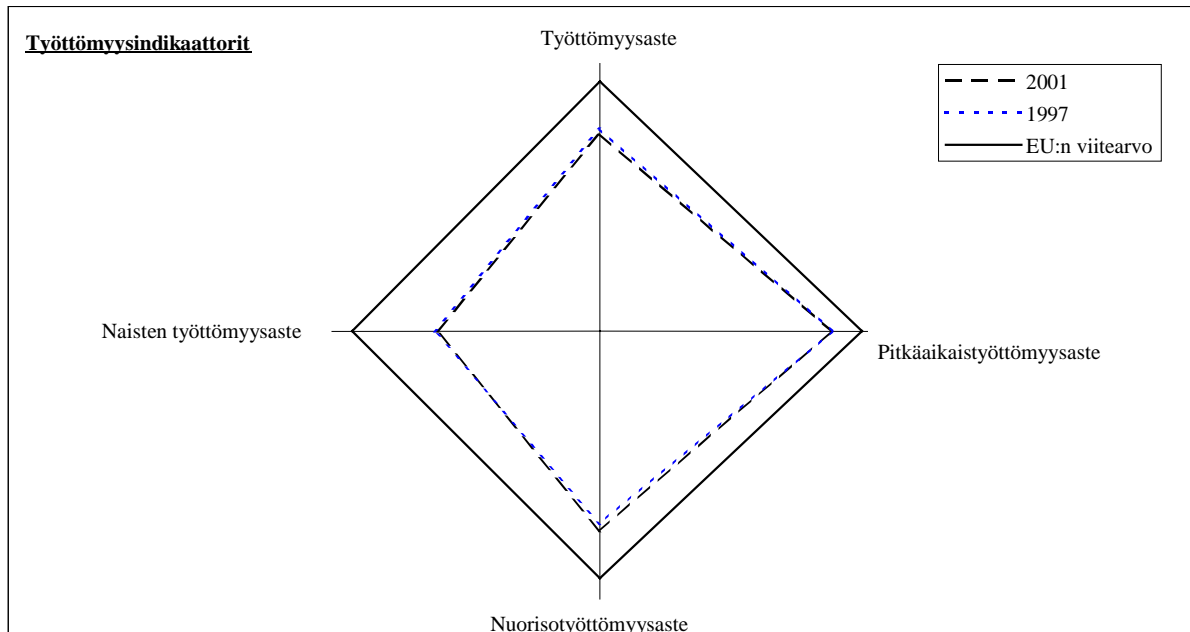
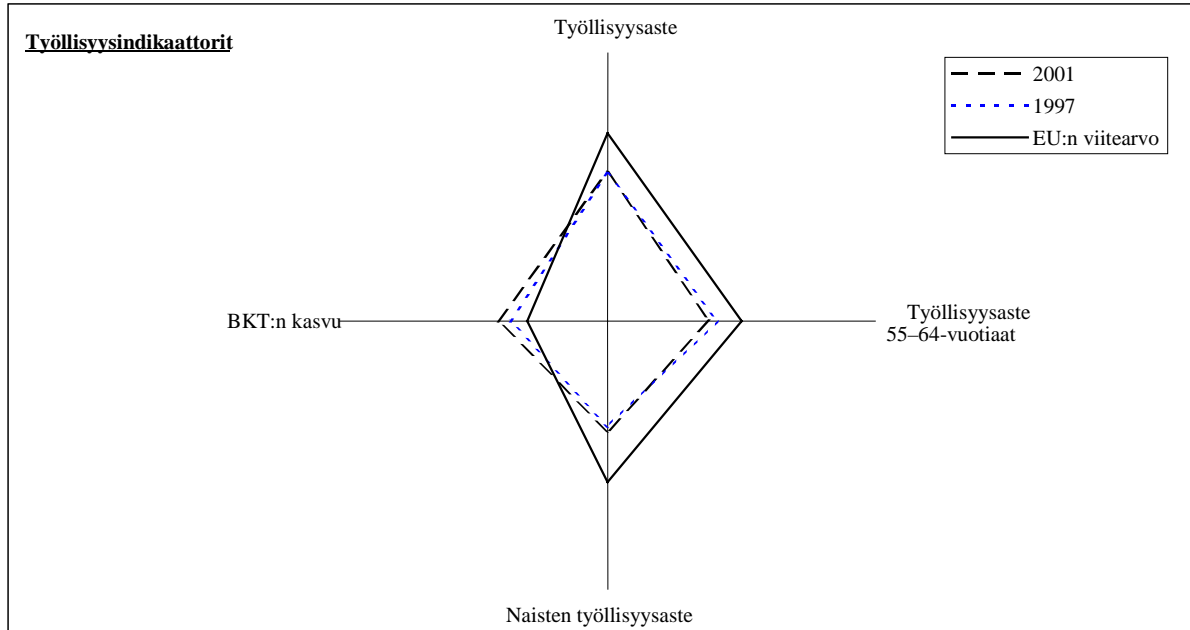
Eri instituutiot ovat omaksumassa tasa-arvokysymykset valtavirtaistavaa toimintamallia, mutta nk. tasa-arvovajeen supistamisessa on edistytty hitaasti. Naisten työvoimaosuutta on pyritty lisäämään ehdottamalla osa-aikatyömahdollisuuksien tarjoamista ja kannustimia työelämään siirtymiselle. Hoitopalvelujen tarjoamisessa niin lapsille kuin muillekin huollettaville on edistytty selvästi.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: *Vaikka politiikan muotoilussa ja lainsäädännön parantamisessa on edistytty, Kreikan pääongelmana on edelleen työllisyysasteen nostaminen. Maan olisi vähennettävä palkan sivukuluja (erityisesti pienipalkkaisten osalta), lisättävä kannustimia osa-aikatyöhön ja saatettava päätökseen julkisten työnvälityspalvelujen uudistaminen. Työllisyysastetta voitaisiin nostaa erityisesti naisten ja nuorten kohdalla nopeuttamalla ennalta ehkäisevien ja yksilöllisten toimintamallien käyttöönottoa ja vahvistamalla aktiivisia työmarkkinatoimia. Iäkkäiden osalta tähän voitaisiin pyrkiä aktiivista ikääntymistä edistävillä toimilla. Tilastoseurantajärjestelmän jatkuva kehittäminen on ensiarvoisen tärkeä tehtävä. Työnteon kannustinten parantamiseen tarvittaisiin lisätoimia. Yleissivistävän ja ammattikoulutuksen taloudellista merkitystä voitaisiin parantaa vahvistamalla sen yhteyttä työmarkkinoiden tarpeisiin. Kattavaa elinikäisen oppimisen strategiaa, joka sisältää aktiivisen ikääntymisen, on kehitettävä edelleen, ja se on pantava täytäntöön. Työmarkkinauudistuspaketti olisi toteutettava täysimääräisesti ja sen vaikutuksia olisi seurattava, jotta työn organisointia voidaan nykyaikaistaa siten, että tavoitteena on asianmukainen tasapaino joustavuuden ja turvallisuuden välillä. Naisten työllisyyttä olisi merkittävästi parannettava niin määrällisesti kuin laadullisestikin, jotta sukupuolten työllisyyseroa voitaisiin kaventaa. Erityisesti tämä koskee työmarkkinoiden sukupuolista eriytyneisyyttä ja sukupuolten palkkaeroja.*

KREIKKA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkea työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU Benchmark
Työllisyysaste	55,4	55,1	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	38,0	40,9	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	40,9	39,3	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	4,1	3,6	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU Benchmark
Työttömyysaste	10,5	9,8	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	5,4	5,3	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	10,2	11,2	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	15,6	15,2	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

ESPANJA

Tilanteen kehittyminen 2001: Talouskasvun maailmanlaajuinen hidastuminen on vaikuttanut myös Espanjan talouteen, joskaan ei niin vahvasti kuin muiden EU-maiden. Kasvu hidastui 2,8 prosenttiin vuonna 2001, kun se vuonna 2000 oli vielä 4,1 prosenttia. Työn tuottavuus kasvoi vain 0,3 prosenttia. Työllisyyskasvu hidastui 2,5 prosenttiin oltuaan 3,1 prosenttia vuonna 2000; se on kuitenkin yli kaksinkertainen EU:n keskiarvoon nähden. Työllisyysaste nousi 1,5 prosenttiyksiköllä 56,3 prosenttiin, ja työttömyysaste laski 10,6 prosenttiin. Työttömyys väheni enemmän naisten ja pitkäaikaistyöttömien keskuudessa. Määräaikaistyön suuri osuus ja selvästi alle EU:n keskiarvon oleva osa-aikatyön osuus ovat edelleen huolenaiheita Espanjan työmarkkinoilla. Työttömyysluvut vaihtelevat alueittain huomattavasti, kun joillakin aloilla ja joissakin tehtävissä taas on pulaa työntekijöistä.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Espanjan hallitus on selkeästi sitoutunut tavoittelemaan täystyöllisyyttä, mutta maan toimintasuunnitelmassa ei aseteta minkäänlaista välitavoitetta, joka tukisi EU:n yleistä tavoitetta. Omaksuttua ennalta ehkäisevää toimintamallia on toteutettu eri vuosien toimintasuunnitelmissa vahvistaen työttömien työllistämiseen tähtäviä toimia ennen työttömyyden muuttumista pitkäaikaiseksi. Työn laadun ylläpitämiseen ja parantamiseen on pyritty neljästä päänäkökulmasta: koulutuksen kannalta (viime vuoden toimintasuunnitelmassa ilmoitettu ammattikoulutuslaki annettiin kesäkuussa 2002), työn pysyvyyden kannalta (edellisvuosina toteutetut toimenpiteet ovat vain hieman vähentäneet määräaikaisten työsuhteiden osuutta), työterveyden ja -turvallisuuden kannalta (toimintasuunnitelmassa vielä keskeneräinen) sekä yhtäläisten mahdollisuuksien kannalta (toimia on vahvistettu vuoden 2002 toimintasuunnitelmassa verrattuna aikaisempiin vuosiin). Valtion ja työmarkkinaosapuolten suhteet ovat olleet viime vuosina erittäin hyvät. Vaikka niitä onkin huonontanut valtion ja ammattiliittojen erimielisyys vastikään hyväksytystä työmarkkinauudistuksesta, suhteet ovat alkaneet jälleen parantua. Toteutettu politiikka: Espanjan työllisyysstrategiassa on vuodesta 1997 keskitytty pilareihin I ja II eli työllistyvyyden ja pysyvien työsuhteiden edistämiseen ja yrityksen perustamisen helpottamiseen. Hallitus ja työmarkkinaosapuolet ovat selvästi ryhtyneet kiinnittämään huomiota IV pilariin: maassa on ryhdytty toimiin naisten ja sosiaalisesti syrjäytyneiden työllistämisen hyväksi. Kansallinen toimintasuunnitelma sisältää joukon toimenpiteitä, jotka täydentävät vuoden 2001 sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmaa.

Vastaus suosituksiin: Vuoden 2001 kansallisessa toimintasuunnitelmassa ei ole selvästi esitetty määrällisiä välitavoitteita, vaikka päämääräksi onkin asetettu täystyöllisyys. Julkisten työnvälityspalvelujen nykyaikaistamisen alalla Espanja ilmoittaa saaneensa valmiiksi SISPE-tietojärjestelmän ja jatkavansa vastuun hajauttamista aktiivisten työmarkkinatoimien toteuttamisessa.

Sukupuolieroja on ryhdytty vähentämään toimenpiteillä, jotka keskittyvät työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseen (integroitu perhetukisuunnitelma 2001–2004). Samapalkkaisuudesta on laadittu entistä selkeämpi määritelmä, joka on sisällytetty työntekijöitä koskevaan lakiin (Estatuto de Los Trabajadores).

Vastikään on annettu jo aiemmin ilmoitettu ammattikoulutusta koskeva laki, jossa koulutusalan kolme alajärjestelmää nivotaan yhteen. Pysyvät työsuhteet ovat lisääntyneet nopeammin kuin määräaikaiset. Jälkimmäisten osuus on edelleen korkea, noin 31 prosenttia, kun taas osa-aikatyö ei ole lisääntynyt merkittävästi.

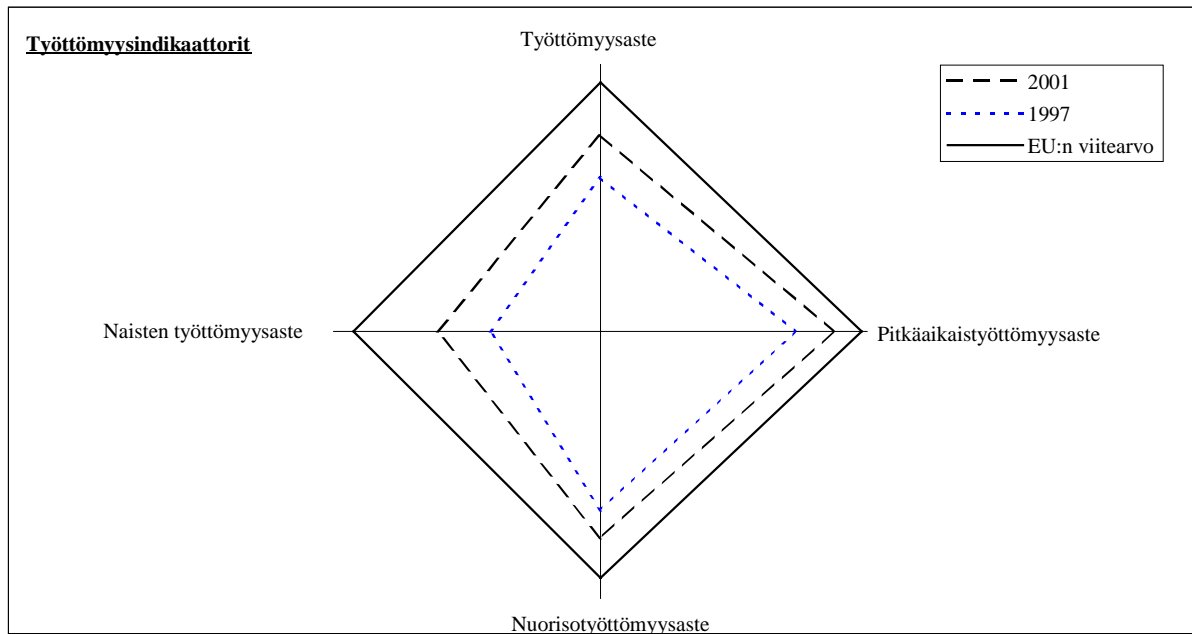
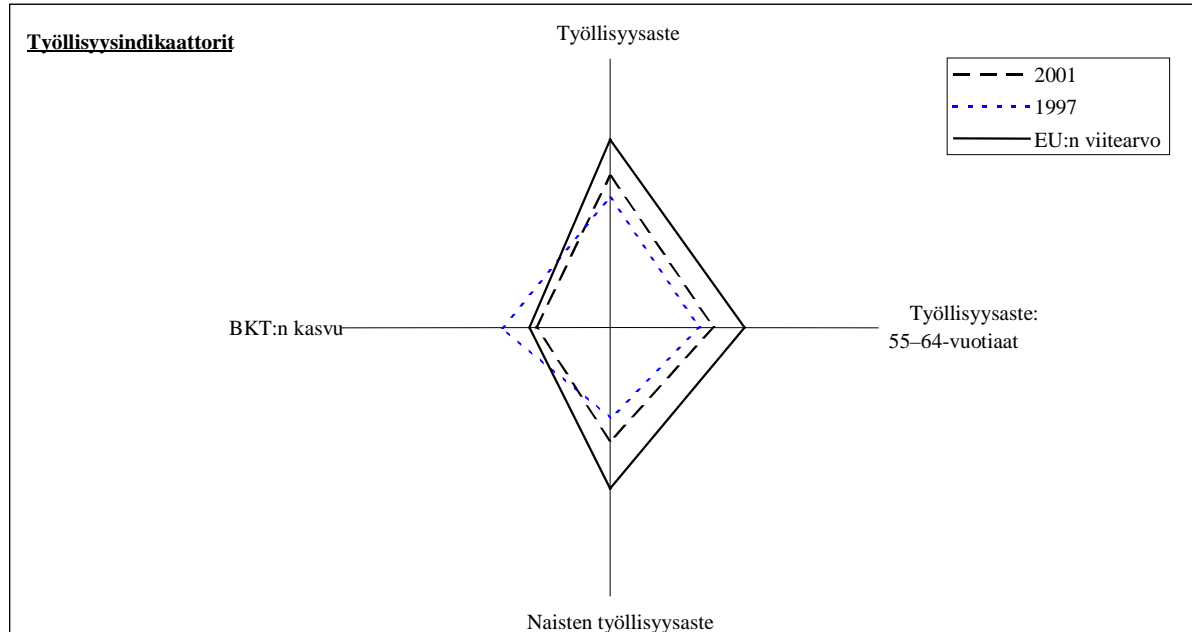
Työllisyyden ja työttömyyden alueellisten erojen tasoittamiseksi ei ole ryhdytty lisätoimiin. Vaikka tilanne onkin paranemassa, erot kuuluvat edelleen suurimpiin EU:ssa ja ovat niin suuret, että toimia tarvitaan lisää.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Työttömyysasteen alentamiseen ja työllisyysasteen nostamiseen tarvitaan lisää toimia. Viime vuosien vaikuttavista toimenpiteistä huolimatta luvut ovat edelleen paljon alempia kuin EU:n keskiarvo. Julkisten työnvälityspalvelujen nykyaikaistaminen on saatava valmiiksi, ja alueellisten työnvälityspalvelujen toiminnan koordinointia on lisättävä. Alueellisen kehityksen ja toisaalta ammatillisen ja maantieteellisen liikkuvuuden välille olisi luotava asianmukainen tasapaino. Naisten työttömyysastetta on alennettava – se on edelleen kaksinkertainen miesten lukuun verrattuna –, ja myös perhe- ja työelämän yhteensovittamisessa olisi edistytävä erityisesti tarjoamalla hoitoa lapsille ja muille huollettaville. Keskeisiä haasteita ovat tähänastisista toimista huolimatta edelleen määräraikaisten työsuhteiden vähentäminen ja osa-aikatyön lisääminen. Siksi näyttäisi olennaiselta antaa uutta pontta työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulle. Ammattikoulutuslain antaminen on osa yleistä elinikäisen oppimisen strategiaa, ja sen täytäntöönpanossa olisi hyvä pyrkiä tehostamaan johdonmukaisuutta suhteessa koulutuspolitiikkaan ja virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvaan oppimiseen kaikilla tasoilla.

ESPANJA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	56,3	48,2	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	38,9	33,5	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	41,9	33,6	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	2,8	4,0	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	10,6	17,0	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	5,1	10,8	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	9,1	13,2	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	15,5	23,4	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

RANSKA

Tilanteen kehittyminen 2001: Huolimatta talouskasvun hidastumisesta 1,8 prosenttiin työllisyys parani 1,9 prosenttiyksikköä ja työttömyysaste aleni 8,6 prosenttiin. Se saavutti kuitenkin uudelleen 9 prosentin tason vuoden lopussa. Sitten Luxemburgin prosessin käynnistämisen vuonna 1997 työllisyysaste on parantunut 59,5 prosentista 63,1 prosenttiin, mikä merkitsee kahta miljoonaa uutta työpaikkaa. Naisten työllisyysaste on kasvanut vieläkin enemmän: 52,4 prosentista 56,1 prosenttiin eli yli EU:n keskiarvon. Iäkkäitten työllisyysaste pysyttelee 30 prosentin tietämissä (31 % vuonna 2001). Vaikka työttömyys onkin vähentynyt huomattavasti viiden viime vuoden aikana (työttömiä on 900 000 vähemmän), työttömyysaste ylittää edelleen EU:n keskiarvon. Työn tuottavuus kääntyi laskuun (-0,4 %), ja työn yksikkökustannusten kasvu (1,3 %) ylittää EU:n keskiarvon (0,6 %).

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Luxemburgin prosessi toi työllisyyspolitiikkaan ja työttömyyden torjumiseen jäsenneilyn näkemyksen ja jonkinasteisen viitekehysten. Siirtymistä perinteisestä lähestymistavasta ennalta ehkäisevään toimintamalliin kuvastavat uusi mahdollisuus -toimenpiteen kohderyhmän laajentaminen (heinäkuussa 2001) sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun käytön lisääminen (993 sopimusta vuonna 2001) samoin kuin maksujen keventäminen sekä vähän koulutettujen ja nuorten työllistämistä tai uudelleentyöllistämistä edistävät lukuisat toimenpiteet. Yhteisten tavoitteitten ohella Ranska on tehnyt omia ratkaisujaan eli lyhentänyt lakisääteisesti viikkotyöajan 35 tuntiin. Yhteisistä haasteista mainittakoon, etteivät aktiiviseen ikääntymiseen ja alueellisen työttömyyden vähentämiseen liittyvät toimet ole vielä tuottaneet riittäviä tuloksia. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmien välille on luotu yhteyksiä erityisesti ennaltaehkäisyyn ja aktivoinnin alalla. Yhteisön tavoite lisätä työn laatua on merkittävässä asemassa työllisyyden toimintasuunnitelmassa. Sen toteuttaminen on ensi sijassa työmarkkinaosapuolten tehtävä.

Vastaus suosituksiin: Vuoden 2001 keskeisiä toimenpiteitä olivat uusi mahdollisuus -toimenpiteen kohderyhmän laajentamisen ohella räätälöidyt järjestelyt nuorille ja aikuisille työttömille sekä ennalta ehkäisevät toimet. Pienipalkkaisten työllistämiseen liittyvien kulujen keventäminen ja nuorten työllistämisen tukeminen ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että työpaikkojen määrä on kasvanut runsaasti, että vähän koulutettujen tai vähän työkokemusta hankkineiden työllistämisen kulut ovat laskeneet huomattavasti ja että ns. työttömyysloukkuja on pystytty vähentämään. Vaikka työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu onkin lisääntynyt erityisesti 35 tunnin työviikosta tehtyjen sopimusten ansiosta, sen säännönmukaisesta käytöstä ollaan vielä kaukana. Vuoropuhelusta olisi kuitenkin hyötyä tulopolitiikassa sekä työn laatua ja elinikäistä oppimista koskevissa kysymyksissä erityisesti pk-yrityksissä ja vähän koulutettujen ja iäkkäiden työntekijöiden kohdalla. Iäkkäiden työntekijöiden työllisyysaste on edelleen matala, ja eläkkeelle jäädytään keskimäärin 58-vuotiaana. Huolimatta tästä ilmiselvästä erosta suhteessa yhteisiin tavoitteisiin Ranskassa ei ole tehty paljoakaan varhaisen eläkkeelle jäämisen vähentämiseksi.

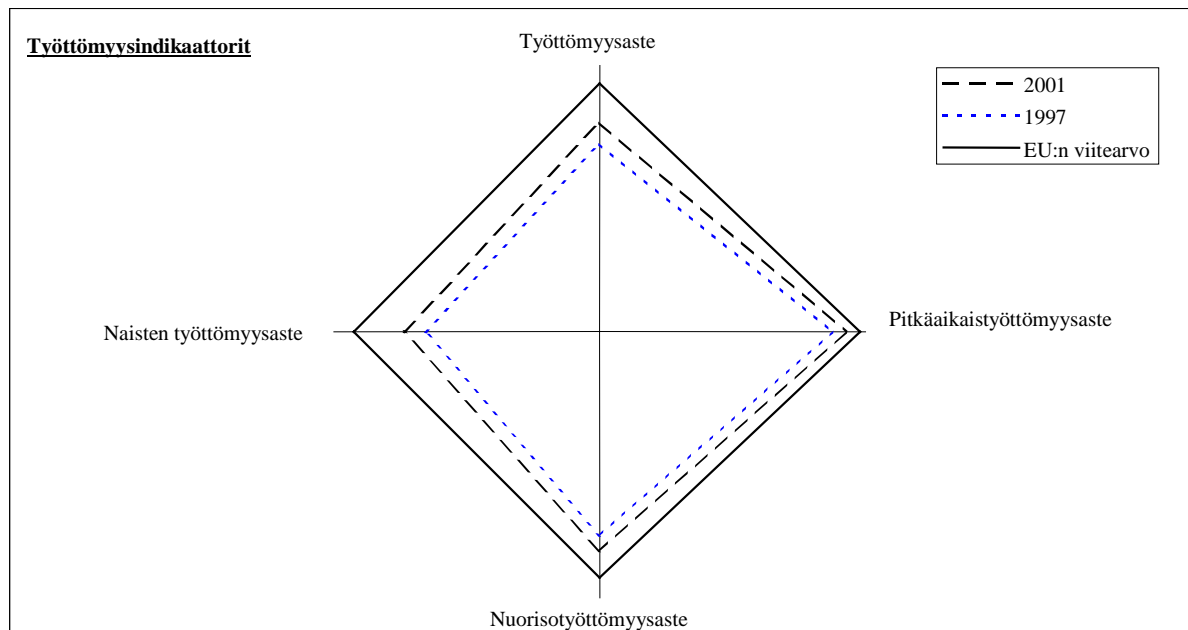
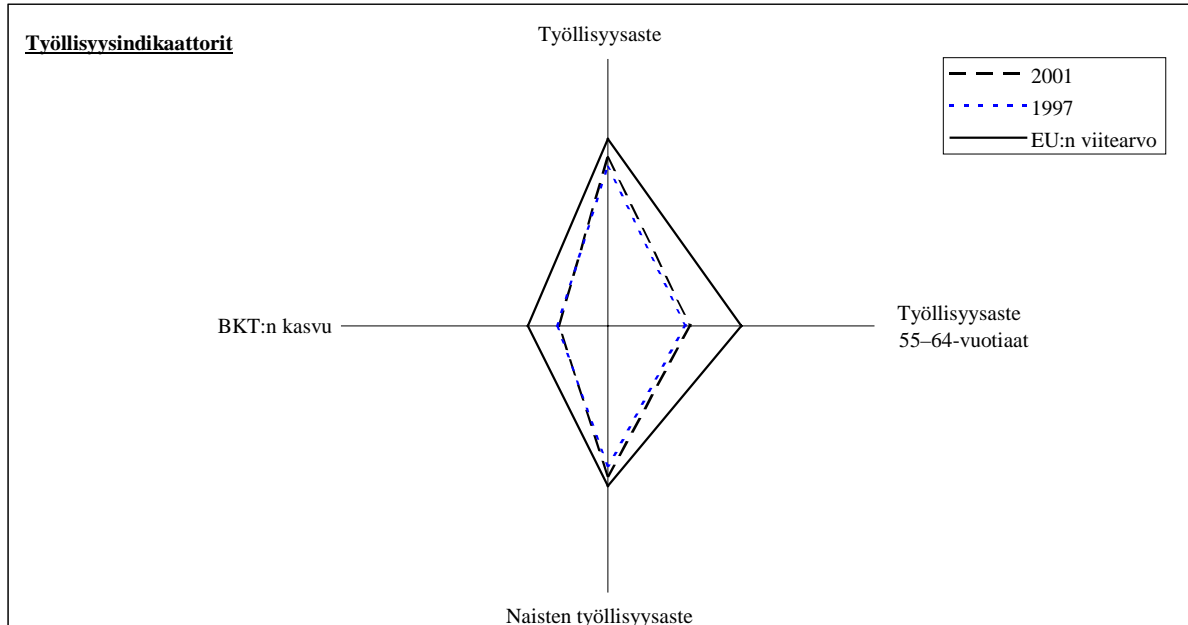
Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Kun työaika piakkoin lyhennetään 1,3 miljoonassa pienyrityksessä, saatetaan tarvita toimia, joilla pystytään turvaamaan tarvittava joustavuus. Ensi sijassa voitaisiin käyttää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, kun käsitellään työajan organisoimista, elinikäistä oppimista sekä työuran aloittamista ja lopettamista. Työhön liittyvien maksujen vähentämistä olisi jatkettava siten, että vältetään työmarkkinoiden vääristyminen eri työntekijäryhmien mukaan. Työntekijöiden saamisessa on edelleen suuriakin ongelmia tiettyjen tehtävien kohdalla. Toimia vaativia ongelmia ovat myös ilman

ammattipätevyyttä koulunsa päättävät nuoret sekä itsepintaisesti pahentuvan työttömyyden alueet. Lisäksi olisi päättäväisin toimin varmistettava iäkkäiden työntekijöiden suurempi osallistuminen taloudelliseen toimintaan. Myönteisistä tuloksista huolimatta Ranskan on vielä määriteltävä johdonmukainen elinikäistä oppimista koskeva strategia.

RANSKA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	63,1	59,5	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	31,0	29,1	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	56,1	52,4	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,8	1,9	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	8,6	11,8	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	2,9	5,0	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	7,1	9,4	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	10,5	13,7	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

IRLANTI

Tilanteen kehittyminen 2001: Irlannin talouskasvu hidastui jyrkästi vuoden 2001 jälkipuoliskolla. Hidastumisesta huolimatta Irlannin saavutukset työllisyyden alalla olivat huomattavia, pääosin vahvojen edellisvuosien ansiosta. Kokonaistyöllisyys (65,7 %) kasvoi 2,9 prosenttiyksikköä, työttömyys väheni vain 3,8 prosenttiin ja pitkäaikaistyöttömyys 1,3 prosenttiin. Työllisyys parani etenkin naisten ja iäkkäiden työntekijöiden keskuudessa, ja miesten työttömyys on nyt naisten työttömyyttä yleisempää kaikissa ryhmissä. Vaikka naisten tilanne paranikin, naisten ja miesten työllisyysasteessa on edelleen merkittävä ero (18 prosenttiyksikköä).

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Irlanti lähestyy vakaasti Lissabonissa asetettuja tavoitteita. Maa on nyt ensimmäistä kertaa asettanut selkeät tavoitteet pitkäaikaistyöttömyydelle ja muita heikommassa asemassa olevien ryhmien työllisyydelle. Yhteydet sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmaan ovat hyvät. Työmarkkinaosapuolten yhteistyö on Irlannissa vahva hyvään työllisyystilanteeseen vaikuttava tekijä, ja sitä voitaisiin vielä vahvistaa alue- ja paikallistasolla. Tuoreet osa-aikaisia työntekijöitä ja omaishoitajia koskevat lainsäädäntöehdotukset auttanevat naisia pysymään työmarkkinoilla tai siirtymään työelämään sekä parantanevat työ- ja perhe-elämän tasapainoa. Pääpaino työn laatua koskevissa toimissa annetaan palkkaukselle ja työajalle, mutta kansallisessa toimintasuunnitelmassa mainitaan myös uudet valtakunnalliset yhteistyöjärjestelyt, joilla pyritään parantamaan työ- ja perhe-elämän tasapainoa.

Vastaus suosituksiin: Irlannin onnistuminen työttömyyden torjumisessa merkitsee sitä, että työttömiksi jääneet ovat yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa. Uusi High Supports -menettely ja vammaisille suunnattujen ohjelmien valtavirtaistaminen tarjoavat lisää tukea kaikkein heikoimmassa asemassa oleville. Aktiivisesta työmarkkinapolitiikasta osana valtakunnallista kumppanuussopimusta tehtävä yleisanalyysi on varsin pitkällä. Verouudistuksen jatkaminen ja vähimmäispalkan korottaminen kannustavat työttömiä palaamaan työelämään ja pienpalkkaisia pysymään siellä. Sukupuolten palkkaerojen ja ammattien sukupuolisen eriytymisen tasoittamisessa ei ole edistytty havaittavasti. Hyvin on sen sijaan edistytty lastenhoitopaikkojen tarjoamisessa, mutta lastenhoidon hinta aiheuttaa edelleen merkittäviä ongelmia.

Elinikäistä oppimista koskevan strategian loppuun saattaminen on viivästynyt, mikä on pettymys, kun otetaan huomioon kysymyksen aiempi painottaminen. Tunnustusta kuitenkin ansaitsevat toimet, joilla puututaan luku- ja laskutaidon ongelmiin, joita on kansalaisista joka neljännellä. Lisäpuhtia kaivattaisiin myös yritysten itse tarjoamaan koulutukseen, varsinkin kun työllisyyden kehitys eri ammattiryhmissä näyttäisi suosivan parhaiten koulutettuja.

Kansallista aluestrategiaa ei voida arvioida kattavasti, koska sen valmistuminen on viivästynyt. Vaikka valituilla toimintalinjoilla onkin onnistuttu tasoittamaan alue-eroja, on valitettavasti todettava, että talouskasvun hidastumisesta ja sitä seuranneesta työttömyyden lisääntymisestä kärsii voimakkaimmin Irlannin köyhempi osa eli Border-, Midlands- ja West-alueet.

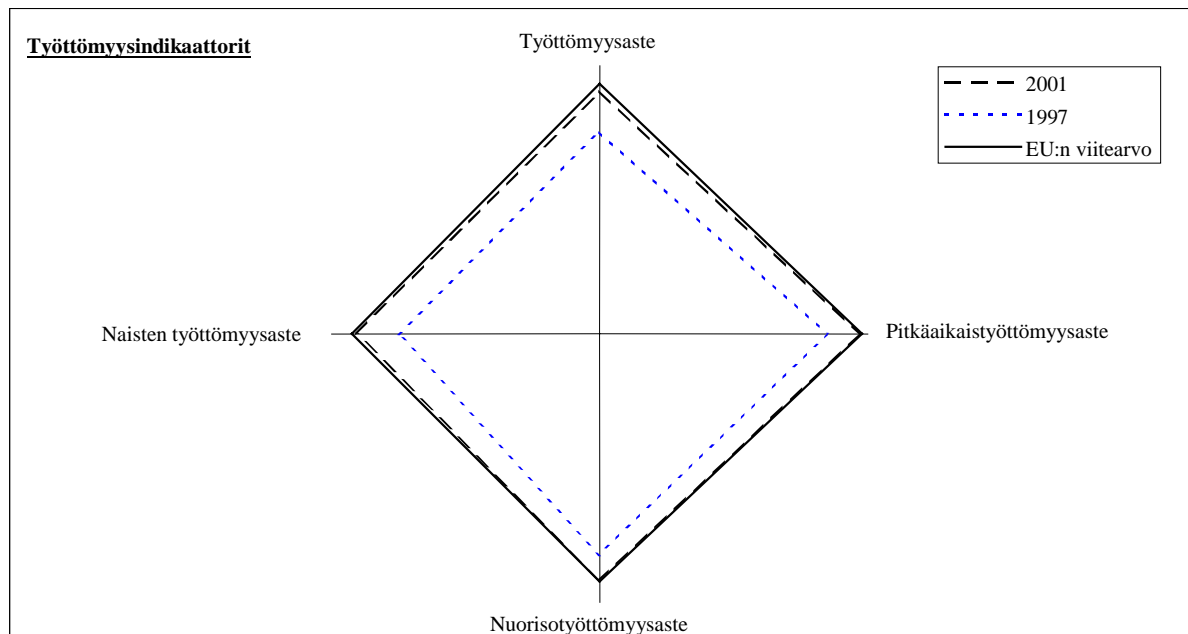
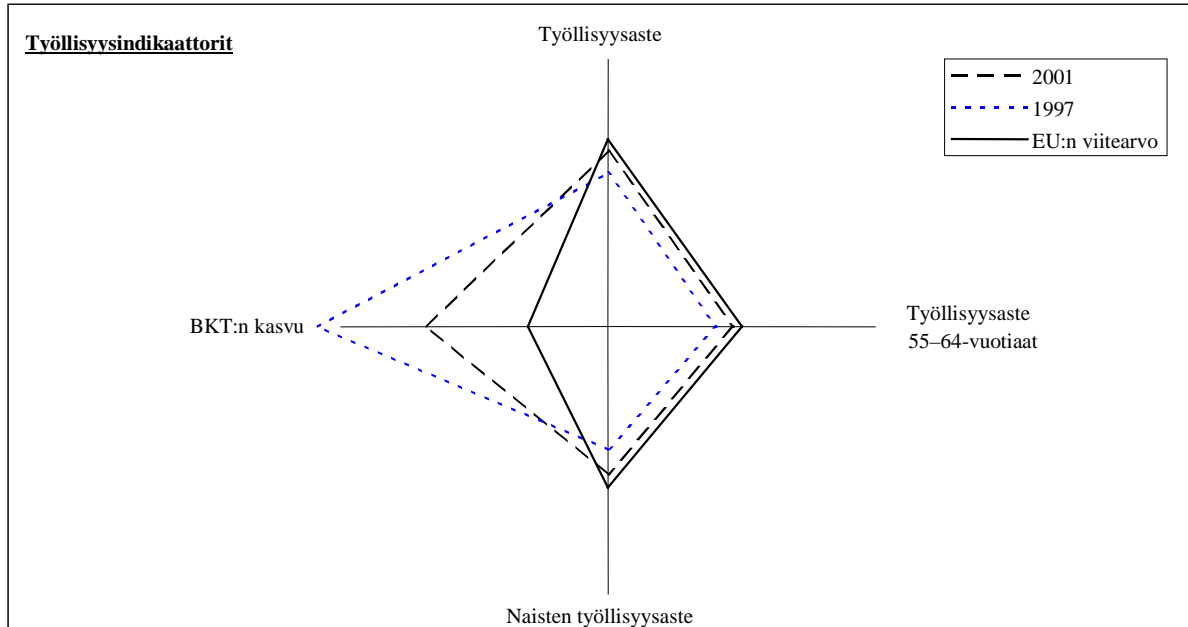
Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Nykyiset strategiat ovat osoittaneet tehonsa työvoiman tarjonnan lisäämisessä. Olisi kuitenkin tärkeää varmistaa, että ohjelmat on asianmukaisesti suunnattu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ja että painopiste on tulevassa työllistettävyydessä. Koulutus- ja ammattitaitotason parantamiseksi valtion ja työmarkkinaosapuolten olisi pantava vauhtia kauan odotetun elinikäisen oppimisen strategian kehittämiseen ja toteuttamiseen sekä vahvistettava toimia, joilla edistetään erityisesti iäkkäille

työntekijöille tarjottavaa yritysten järjestämää koulutusta. Sukupuolten palkkaerojen tasoittamiseksi tarvitaan nykyistä ennakoivampaa toimintaa, jonka tulokset ovat mitattavissa. Lastenhoitopalveluja tarvitaan lisää, ja niistä on tehtävä kohtuuhintaisia, koska kustannukset ovat äitien työssä käymiselle huomattava este. Pian valmistuvan kansallisen aluestrategian odotetaan sisältävän toimia alueellisen epätasapainon tasoittamiseksi.

IRLANTI

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaaviossa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	65,7	57,5	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	46,8	40,3	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	55,0	45,9	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	6,8	10,8	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	3,8	9,9	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	1,3	6,1	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	3,3	7,1	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	3,7	9,9	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

ITALIA

Tilanteen kehittyminen 2001: Maailmantalouden yleisen hidastumisen vuoksi BKT:n reaalkasvu oli Italiassa lähes 1 prosenttiyksikön vähemmän kuin vuonna 2000. Työllisyyskasvu (1,6 %) säilyi lähes ennallaan, kun pysyvien työpaikkojen määrä kasvoi ja naisten työllisyys parani. Iäkkäiden työllisyysaste puolestaan kasvoi vain 0,3 prosenttiyksikköä. Edellisen ansiosta työttömyysaste putosi 9,5 prosenttiin. Vaikka Italian työllisyystilanne on vuodesta 1997 parantunut, maa ei ole juurikaan kuronut umpeen suurta eroa muihin EU-maihin. Kokonaistyöllisyysaste on 54,8 prosenttia, naisten 41,1 prosenttia ja iäkkäiden 28 prosenttia; naisten ja nuorten työttömyysaste samoin kuin pitkäaikaistyöttömyysaste ovat edelleen korkeita. Suurin haaste ovat maantieteelliset erot: työttömyysaste on Etelä-Italiassa yli 19 prosenttia, kun se maan keski- ja pohjoisosissa jää 5 prosenttiin.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Kansallisessa toimintasuunnitelmassa hahmotellaan ehdotuksia työmarkkinoiden sääntelyn uudistamiseksi, kun taas jo toteutetut toimet jäävät vähemmälle huomiolle. Koska asiakirja koostuu suurelta osin vielä täsmentymättömistä ehdotelmista, kunnollista arviota ei voida tehdä, ennen kuin ehdotukset on muutettu konkreettisiksi toimiksi. Panoksensa antoivat nyt ensimmäistä kertaa myös alueet, jotka nimesivät ESR:n keskeiseksi rahoitusvälineeksi alueellisen aktiivisen politiikan toteuttamisessa. Toimintaohjelma on hyvin kuvattu, ja sen perustana ovat pimeän työn vastainen lainsäädäntö, koulutusjärjestelmien uudistaminen (oppivelvollisuuden laajentaminen, joustavuuden lisääminen, tietotekniikan ja kielten painottaminen, oppisopimuskoulutuksen lisääminen ja helpottaminen jne.) ja työmarkkinoiden joustavuus. Toimet keskittyvät työllistyvyyteen ja sopeutumiskykyyn, ja niiden odotetaan edesauttavan tasa-arvoa helpottamalla osa-aikatyön käytettävyyttä ja parantavan työn laatua vähentämällä pimeää työntekoa ja parantamalla suojatun ja joustavan työn suhdetta. Työn turvattuutta tai muita laatuäkökohtia ei kuitenkaan analysoida. Merkittäviä yrittäjäyyspilariin liittyviä innovaatioita ei esitetä. Toimintasuunnitelmassa ehdotetut toimet eivät yleisesti ottaen näyttäisi riittäviltä maan eteläosan ongelmien kannalta, vaikka toimintasuunnitelman jälkeen laadittu Patto per l'Italia -sopimus vaikuttaakin osittain täyttävän aukon erityisesti maan eteläosiin tehtäviä investointeja käsittelevän ensimmäisen lukunsa ansiosta. Nähtäväksi jää, pystytäänkö kaikki sopimuksessa ilmoitetut toimenpiteet toteuttamaan maan nykyisessä tiukassa budjettitilanteessa. Hallituksen päätavoitteena on nostaa työllisyysasteita Lissabonin strategian mukaisesti. Toimintasuunnitelmassa asetetaankin tavoitteeksi, että vuonna 2005 naisten työllisyysaste on 46 prosenttia ja iäkkäiden työllisyysaste 40 prosenttia. Lisäksi siinä esitetään suhteille työmarkkinaosapuoliin uudet toimintapuitteet, joilla pyritään siirtymään perinteisistä pitkäkestoisista kolmikantaisista tulosopimuksista yksittäissopimuksiin. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu helpotti eräiden direktiivien saattamista osaksi maan lainsäädäntöä. Hallituksen ehdotus työntekijöiden asemaa koskevan lain 18 pykälän muuttamiseksi johti työvoimapolitiikkaa koskevan kolmikantasopimuksen tekemiseen ammattiliittojen ja työnantajien valtaosan kanssa. Toimintasuunnitelmassa viitataan sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmaan ja korostetaan Equal-aloitteen merkitystä ja alueiden ja kuntien roolia (myös ESR:n kautta).

Vastaus vuoden 2001 suosituksiin: Kansallisessa toimintasuunnitelmassa hahmotellaan ehdotuksia, joilla pitäisi pystyttämään kohottamaan erityisesti naisten ja iäkkäiden työllisyysastetta. Suunnitellut toimet vaikuttavat kuitenkin epätasapainoisilta, ja onkin epävarmaa, parantavatko uudistukset työmarkkinoiden toimintaa maan eteläosassa ilman täydentäviä kysyntäpuolen toimia, vaikka näin *Patto per l'Italia* -sopimuksessa esitettiin. Hallitus esittää suunnitelmassa vuotta 2005 koskevat työllisyystavoitteet naisille ja iäkkäille. Viimeksi mainittu tavoite on vähintäänkin kunnianhimoinen: sen toteuttamisessa hallitus nojaa uuteen eläkejärjestelmän uudistamishdotukseen, jonka toteuttamisajankohta ei ole varma. Italia esittää myös pimeän talouden vastaisia toimia, joita ei kuitenkaan kuvata yksityiskohtaisesti, ja nk. 100 päivän laista saatujen tulosten valossa niiden vaikutukset ovat ristiriitaisia ja johtanevat uusiin neuvotteluihin hallituksen ja työmarkkinaosapuolten välillä.

Strategiassa keskitytään työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseen (joustavat – osa-aikaiset ja vuokratyöntekijöiden – sopimukset sekä eräitten yksittäisten irtisanomista koskevien sääntöjen väljentäminen). Joustavuuden ja turvallisuuden yhdistämiskeinoja ei täsmennetä, ja linjatut toimet saattavat johtaa muita heikommassa asemassa olevien ja maan eteläosassa asuvan väestön marginalisoitumiseen, mikä johtuu osaksi myös turvautumisesta veroetuuksiin, jotka eivät näytä toimivan etelän työttömien hyväksi. Hallitus ehdottaa etuusjärjestelmän uudistamista siten, että sen kattavuutta laajennettaisiin ja eri ryhmien erilainen kohtelu vältettäisiin. Jos *Patto per l'Italia* -sopimus pannaan täytäntöön, vuoden 2003 budjetissa olisi katettava työttömyysetuuksien määrän ja keston laajentaminen. Eläkejärjestelmään liittyvästi hallitus on esittänyt ehdotuksen, jolla ihmiset saataisiin pysymään työelämässä pitempään. *Patto per l'Italia* -sopimuksessa hallitus sitoutuu leikkaamaan pienituloisten verotusta 5 500 miljoonalla eurolla vuonna 2003.

Huolimatta edistymisestä pääosin ESR:n rahoittamien työllisyyskeskusten luomisessa vuoden 2002 tavoitteet saavutettaneen todennäköisesti vain maan keski- ja pohjoisosissa muttei etelässä. Uudella työnvälitysjärjestelmästä annetulla lailla pyritään poistamaan rekisteristä ne työntekijät, jotka eivät ota vastaan asiallista työ- tai koulutuspaikkatarjousta, ja Legge delega -lailla taas halutaan lisätä yksityisten ja julkisten työnvälityspalvelujen kilpailua ja antaa uudenlainen rooli työvoimaa vuokraaville yrityksille. Aiempien ja nykyisten uudistusten vuorovaikutusta ei kuitenkaan analysoida. Italia ei edelleenkään ole perustanut työvoimaa koskevaa tietojärjestelmää eikä pysty toimittamaan tietoja panos- ja tulosindikaattoreista. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa ei linjata uusia työttömyyteen liittyviä toimia vaan implisiittisesti tukeudutaan suunniteltuihin uudistuksiin kuitenkin täsmentämättä, miten ne voisivat vaikuttaa maan eteläosan itsepintaisen suureen nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyteen.

Osa-aikatyön käytön lisääminen nostaisi naisten työllisyysastetta. Kansallisella lastentarhasuunnitelmalla pyritään lisäämään lastenhoitopaikkoja, vaikkei siitä kansallisessa toimintasuunnitelmassa annetakaan kattavia tietoja, ja yksinhuoltajaperheille tarkoitettuun lastenhoitoon on varattu määrärahoja. Tavoitteita ei kuitenkaan ole asetettu, ja ehdotetut toimenpiteet jäänevät vaikutuksiltaan suppeiksi.

Kansallisessa toimintasuunnitelmassa kiinnitetään entistä enemmän huomiota elinikäiseen oppimiseen. Alueellisia ja valtakunnallisia koulutus- ja yliopistouudistuksia on toteutettu osittain ESR:n tuella, ja niiden perusteella koulutusjärjestelmä näyttäisi muuttuvan

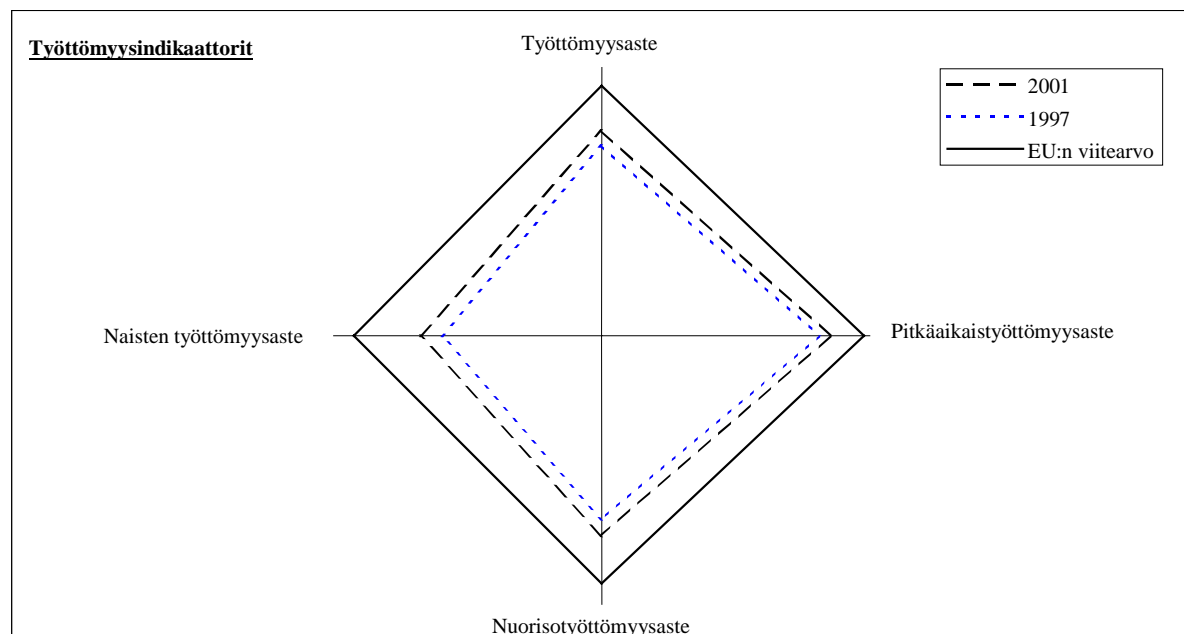
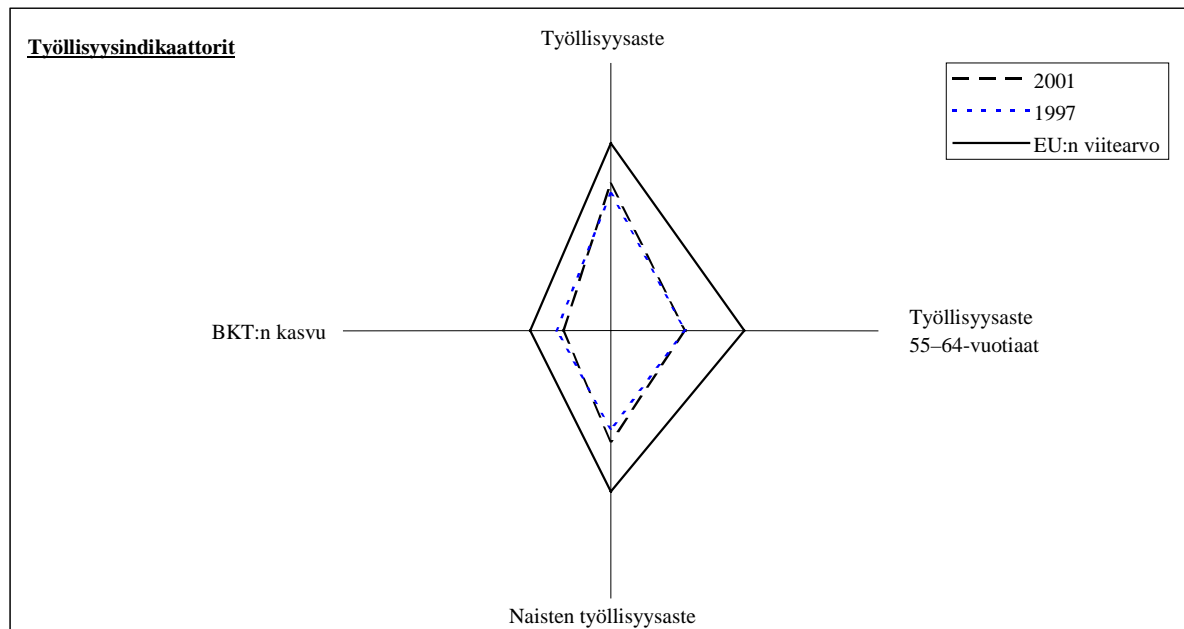
joustavammaksi ja avoimemmaksi. Työmarkkinaosapuolten koulutustarjonta ei kuitenkaan näytä juuri parantuneen. Tremonti bis -laissa on koulutuksen rahoitusta koskevia säännöksiä, mutta työmarkkinaosapuolet eivät yleensä osallistu koulutuksen tarjoamiseen yrityksissä, eivätkä täydennyskoulutusrahastot ole vielä toiminnassa.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Nostaakseen edelleen alhaisia työllisyysasteitaan Italia voisi hyödyntää paremmin iäkkäiden ja naisten työvoimapotentiaalia ja puuttua alueellisiin eroihin ja pimeään työhön. Naisten positiivista työllisyyskehitystä voitaisiin nopeuttaa lisäämällä lasten ja muiden huollettavien hoitopaikkoja. Iäkkäiden työntekijöiden osalta tarvittaisiin lisää pontevia toimia (mm. koulutusohjelmia), jotta todellista eläkeikää voitaisiin nostaa. Kun ehdotetut joustavuutta lisäävät toimenpiteet on toteutettu, olisi kiinnitettävä erityistä huomiota työn turva- ja laatunäkökohtiin, jotta vältettäisiin pitkäaikaistyöttömien ja naisten marginalisoituminen erityisesti maan eteläosissa. Keskeisiä kysymyksiä ovat edelleen työn verotuksen keventäminen erityisesti pienipalkkaisten osalta, julkisten työnvälityspalvelujen tehtävä aluetasolla aktiivisten ja ennalta ehkäisevien toimenpiteiden toteuttajana samoin kuin välttämätön tietojenkeruujärjestelmä. Italian olisi pantava kokonaisuudessaan täytäntöön elinikäisen oppimisen strategia niin valtakunnallisesti kuin aluetasollakin. Erityisesti tämä koskee työmarkkinaosapuolten tarjoamaa täydennyskoulutusta.

ITALIA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	54,8	51,2	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	28,0	27,9	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	41,1	36,4	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,8	2,0	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	9,4	11,6	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	5,9	7,5	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	10,2	12,6	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	12,9	16,1	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

LUXEMBURG

Tilanteen kehittyminen 2001: Talouskasvu hidastui laskusuhdanteen vuoksi vuoden 2000 tasolta eli 7,5 prosentista 3,5 prosenttiin. Se on kuitenkin korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin (1,6 %), ja niinpä kokonaistyöllisyys jatkoi kasvuaan, nyt 5,6 prosenttiyksiköllä. Uusista työpaikoista suuri osa (65 %) meni rajatyöntekijöille, joten maan oma työllisyysaste nousi vain vähän (0,2 prosenttiyksikköä) eikä tavoittanut EU:n keskiarvoa (Luxemburg 62,9 %, EU 63,9 %). Naisten työllisyysaste kasvaa vakaasti (keskimäärin 1,4 prosenttiyksikköä vuodessa vuodesta 1997). Entisestääänkin heikko yli 55-vuotiaiden työllisyysaste heikentyi lisää (24,4 %). Työttömyysaste (2,0 %) on edelleen EU:n pienin mutta kasvoi vuoden loppua lähestyttäessä.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Työllisyyspolitiikalle antaa puitteet Luxemburgin prosessi, ja sen pohjalta on luotu ministeriöiden yhteistyöhön perustuva toimintamalli ja otettu työmarkkinaosapuolet mukaan toimintaan. Kokonaistyöllisyysaste on noussut, kun naisten osallistuminen työelämään on lisääntynyt, ja maa on hyvää vauhtia saavuttamassa Tukholmassa asetetun vuoden 2005 tavoitteen. Pitkäaikaistyöttömyyteen ajautuminen on lisätoimista huolimatta yleistymässä erityisesti nuorten keskuudessa (yksi syy tähän näyttää kuitenkin olevan se, että koulutuksessa olevien mutta edelleen työttömiksi kirjattujen määrä on kasvanut). Luxemburgin toimenpiteet eivät ole riittäneet nostamaan iäkkäiden työllisyysastetta, eikä ole varmaa, että kansallisen toimintasuunnitelman toimenpiteet pystyisivät ehkäisemään varhaista työelämän jättämistä. Mitä tulee elinikäiseen oppimiseen, kaavaillun uudistuksen onnistuminen riippuu mm. siitä, pääsevätkö eri osapuolet asiasta yksimielisyyteen. Työllisyyden toimintasuunnitelmassa on selvät yhteydet sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmaan erityisesti ennaltaehkäisyyn ja aktivoiminnin osalta. Työn laadun kohentaminen on saanut merkittävän aseman toimintasuunnitelmassa. Tavoitteen toteuttaminen on ensi sijassa työmarkkinaosapuolten tehtävä.

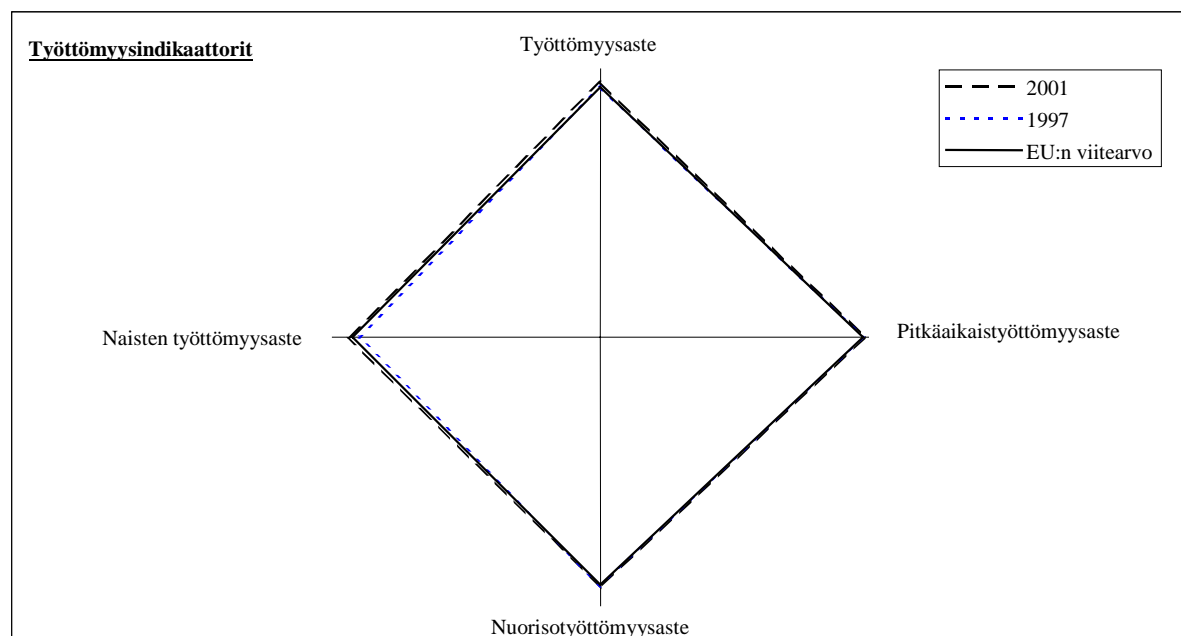
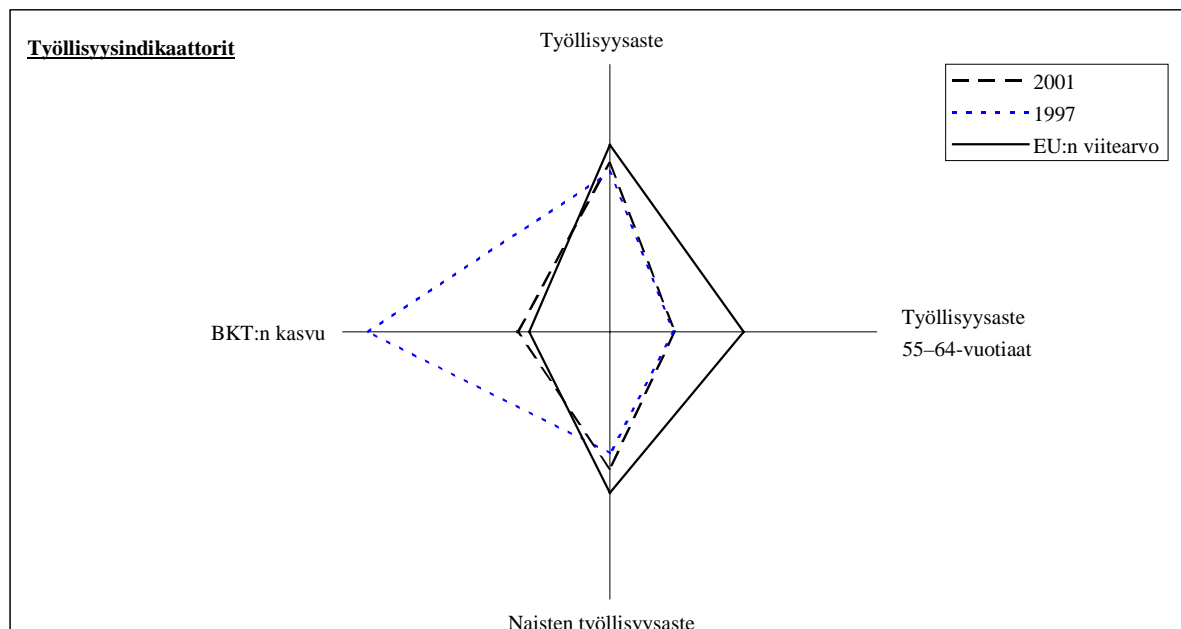
Vastaus suosituksiin: Iäkkäille työntekijöille suunnatut toimenpiteet kohdistuvat työnteon ja eläkkeen yhdistelmään, joko työkyvyttömiä aktivointiin tai työntekoa jatkavien eläkeoikeuksien uudelleentarkasteluun. Kesäkuussa 2002 äänestettiin kahdesta lakiesityksestä, joilla pyritään edistämään työelämän jatkamista ja työkyvyttömiä sijoittamista uudelleen työelämään. Tilannetta arvioidaan vuonna 2002 ennen uusista toimenpiteistä päättämistä. Naisten työhönmeno on helpotettu tuen ja työllistämistä parantavien toimenpiteiden, lastenhoitopalvelujen ja vanhempainloman avulla, mutta toimenpiteet jäivät vajavaisiksi. Luxemburg on edistynyt koulutuksen parantamisessa kaikilla kolmella suosituksissa mainitulla alalla: ammattillista täydennyskoulutusta koskevan puitelainsäädännön tehokkaassa täytäntöönpanossa (hakemusten määrä kasvoi 50 % ja valtio lisäsi rahoitustaan vuonna 2001), koulunkäynnin keskeyttämisen ehkäisemisessä erilaisten tukitoimien sekä ohjelmiin ja todistusjärjestelmiin liittyvien toimenpiteiden avulla samoin kuin koulutusjärjestelmän tarkistamisessa keinoina yleinen elinikäiseen oppimiseen perustuva tarkastelutapa, opitun validointi ja sertifiointi, ammatillisen peruskoulutuksen laajentaminen ja työelämään paluuta koskevat toimenpiteet. Tilastotietojen puuttuessa ei kuitenkaan voida arvioida keskeisten toteutettujen tai kaavailtujen päätösten vaikutuksia.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Luxemburgin olisi ryhdyttävä toimiin, joilla saataisiin selvästi kohotettua iäkkäiden työllisyysastetta. Naisten työllisyysasteen parantumiseen liittyy riski, että kehitys hidastuu vähemmän dynaamisilla työmarkkinoilla. Toinen haaste ovat nuoret, jotka jättävät koulun ilman ammattipätevyyttä. Nämä näkökohdat (nuorten, naisten ja iäkkäiden työllisyys) ja eräät muut seikat, kuten työn laatu ja sukupuolten palkkaerot, edellyttävät, että Luxemburg ottaa käyttöön asianmukaiset indikaattorit ja selvittää ensimmäisestä kansallisesta toimintasuunnitelmasta lähtien toteutettujen toimenpiteiden ja uudistusten vaikutukset.

LUXEMBURG

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	62,9	59,9	70 (vuoden 2010 tavoite Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	24,4	23,9	50 (vuoden 2010 tavoite Tukholma)
Naisten työllisyysaste	50,9	45,3	60 (vuoden 2010 tavoite Lissabon)
BKT:n kasvu	3,5	9,0	3 perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	2,0	2,7	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	0,5	0,9	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	2,7	2,9	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	2,4	3,9	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

ALANKOMAAT

Tilanteen kehittyminen 2001: Maailmantalouden hidastuminen vuonna 2001 näkyy Alankomaissa hitaana talouskasvuna (1,1 %) ja siinä, että työttömyys kasvoi vuoden 2002 ensimmäisellä neljänneksellä ensi kertaa vuosiin. Työn tuottavuus kääntyi vuonna 2001 negatiiviseksi (-0,9 %). Kokonaistyöllisyysaste on 74,1 prosenttia ja naisten työllisyysaste 65,2 prosenttia, joten luvut ovat edelleen hyvinkin Lissabonin tavoitteita suuremmat. Iäkkäiden työllisyysaste on parantunut vuodesta 1997 huomattavasti: vuonna 1997 (31,8 %) se oli selvästi alle, vuonna 2001 (39,6 %) hieman yli EU:n keskiarvon. Tiukalla työmarkkinapolitiikalla ja huomattavilla muilla toimilla saatiin etnisten vähemmistöjen työttömyysaste laskemaan merkittävästi. Se on kuitenkin kolminkertainen verrattuna alkuperältään hollantilaisten työttömyysasteeseen.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Vaikka työvoimaosuus kasvoi ja työvoimasta on edelleen paikoin pulaa, huomattava osa työikäisistä (vähäisen ammattitaidon hankkineet, vajaakuntoiset, iäkkäät ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvat) elävät edelleen sosiaaliturvaetuuksien – erityisesti työkyvyttömyysjärjestelmien – varassa. Maan omien arvioiden mukaan vain noin neljänneksellä työmarkkinoiden ulkopuolella olevista on todellinen mahdollisuus palata lähiaikoina työmarkkinoille. Tätä taustaa vasten on todettava, etteivät elinikäiseen oppimiseen liittyvät toimet riittävällä tavalla tasoita eroa työmarkkinoiden tarjonta- ja toisaalta kysyntäpuolella. Alankomaat ei todennäköisesti saavuta Lissabonin tavoitetta puolittaa koulunkäynnin keskeyttävien määrä vuoteen 2010 mennessä. Kattavan toimintatavan soveltaminen aikuisiin on ollut huolestuttavan heikkoa (noudattamatta jättämisen aste 66 %, pitkäaikaistyöttömyyteen ajautuneita 23 %). Aktiivisen ikääntymisen politiikassa pääpaino on rajoittavissa toimenpiteissä, joilla pyritään pitämään iäkkäät työntekijät työelämässä. Aktiivisiin työmarkkinatoimenpiteisiin käytetään vuonna 2002 noin 5 800 miljoonaa euroa eli 37 prosenttia enemmän kuin vuonna 1997. ESR rahoittaa lähinnä sellaisia projekteja, jotka auttavat Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisten suuntaviivojen noudattamisessa. Valtion viime vuosina toteuttamat toimet, joilla on pyritty vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa, eivät ole olleet riittäviä. Sukupuolten palkkaerot lukeutuvat EU:n suurimpiin. Laatua koskevat toimenpiteet, joita laadittaessa on tiiviisti kuultu työmarkkinaosapuolia, ovat yleisesti ottaen hyvin rakennettuja. Painopiste on tasapainon löytämisessä lainsäädännön, itsesääntelyn, verohelpotusten ja muiden työ- ja hoivatoimien yhdistämistä parantavien toimenpiteiden välille. Lastenhoitopaikkojen jonoja on onnistuttu jonkin verran lyhentämään, ja alalle saataneen rakenteellinen ratkaisu, kun vuonna 2004 siirrytään yksityisiin markkinoihin. Parhaillaan kehitellään elinkaariajatteluun pohjaavia toimintamalleja. Alankomaiden työllisyyspolitiikka ja sosiaalisen osallisuuden politiikka sopivat hyvin yhteen, joskin köyhyyshoukku on vielä huomiota vaativa ongelma.

Vastaus vuoden 2001 suosituksiin: Vaikka hiljattain tehtyä sopimusta työkyvyttömyysjärjestelmän uudistamisesta voidaan pitää tervetulleena, se on lähestymistavaltaan sangen yksipuolinen, koska siinä puututaan vain järjestelmän piiriin tuleviin ihmisiin. Järjestelmän piiriin ja siitä pois siirtymiseen vaikuttavat myös lääkärintarkastuskriteerien soveltaminen käytännössä ja uudelleenintegroitisuunnitelmien toteuttaminen. Suunnitelmien riittävyden ja tehokkuuden asettavat kyseenalaiseksi luvut,

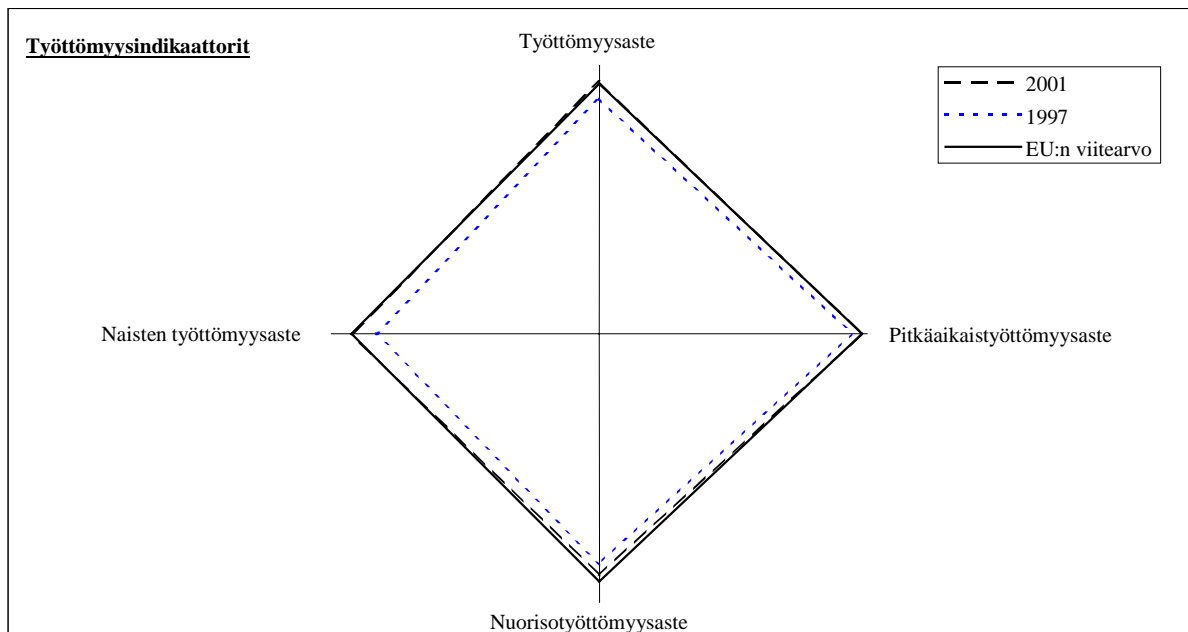
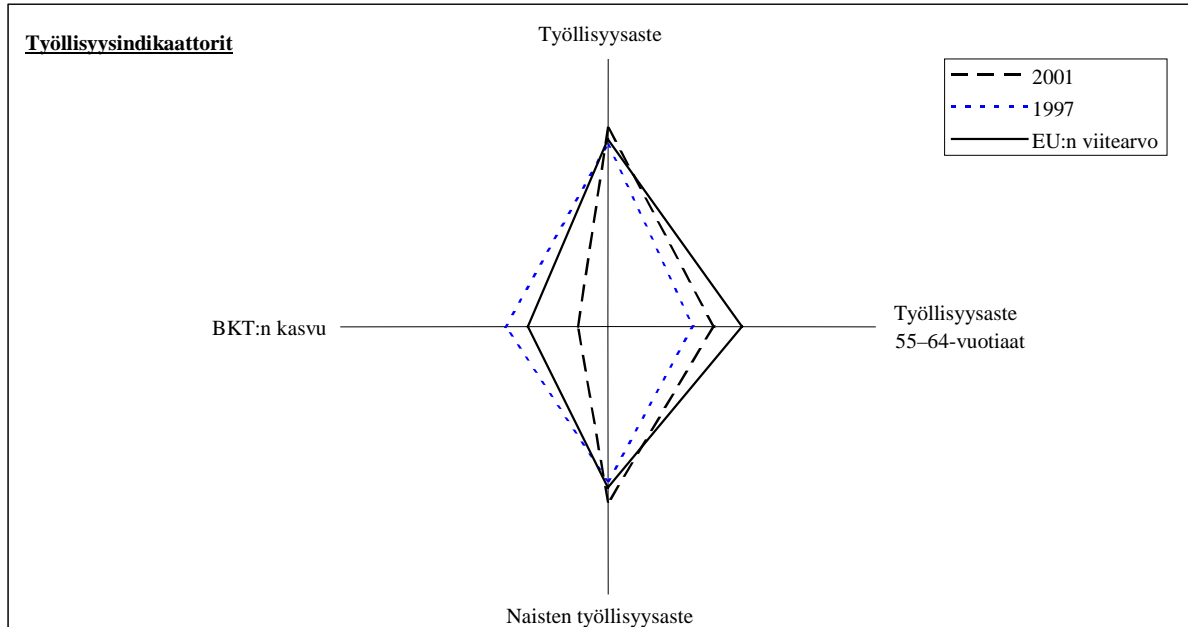
jotka kuvaavat työkyvyttömyysetuutta saavien osallistumista niihin. Lähempää huomiota olisi kiinnitettävä myös naisten, nuorten ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien suhteettomaan suureen osuuteen järjestelmissä. Köyhyysloukun poistamiseksi on tehty varsin paljon, mutta toimien todennäköiset tulokset vaihtelevat huomattavasti kotitalouden tyyppin mukaan. Selkeyden puute ja (mahdolliset) jarruttavat tekijät, joiden taustalla on eri hallinnon tasoilla myönnettyjen tulotukien yhteisvaikutus, haittaavat vielä työn tekemistä kannattavaksi kaikenlaisille kotitalouksille.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Työkyvyttömiä paluuta työmarkkinoille – kunkin jäljellä olevan työkyvyn mukaan – olisi lisättävä selvästi, sillä se auttaisi torjumaan työmarkkinoilla olevia pullonkauloja. Työkyvyttömyysjärjestelmän uudistamisen toteuttamista on seurattava huolellisesti. Työvoimapotentiaalista on merkittävä osa hyödyntämättä, mihin voitaisiin puuttua soveltamalla aikuisiin ennalta ehkäisevää (kattavaa) lähestymistapaa täysimääräisesti ja poistamalla vielä esiintyvät köyhyysloukut. Sukupuolten palkkaerot ovat edelleen liian suuret. Koulutuksen alalla taas voitaisiin vahvistaa elinikäisen oppimisen politiikassa yhteyksiä työvoiman tarjonnan ja kysynnän välillä yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Lisäksi tarvitaan toimia koulunkäynnin keskeyttämisen ehkäisemiseksi; tässä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota etnisiin vähemmistöihin.

ALANKOMAAT

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	74,1	68,0	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	39,6	31,8	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	65,2	57,4	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,1	3,8	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	2,4	4,9	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	0,8	2,3	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	4,1	5,8	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	3,0	6,6	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

ITÄVALTA

Tilanteen kehittyminen 2001: Talouskasvu hidastui vuonna 2001 yhteen prosenttiin, minkä vuoksi työllisyyskasvu oli vain 0,2 prosenttia eli työllisyysaste pysyi muuttumattomana 68,4 prosentissa. Naisten työllisyysaste kasvoi hieman yli 60 prosenttiin, mutta miesten työllisyysaste putosi 76,7 prosenttiin. Iäkkäitten heikko työllisyysaste heikkeni entisestään: nyt se on 28,6 prosenttia, joka on yhä EU:n heikoimpia. Työttömyysaste putosi edelleen 3,6 prosenttiin oltuaan vuonna 2000 vielä 3,7 prosenttia. Vuoden 2001 puolivälissä luku kääntyi kuitenkin kasvuun. Pitkäaikaistyöttömyysaste jatkoi putoamistaan, mutta nuorisotyöttömyys kasvoi vuoden 2000 luvusta 2,9 prosentista 3,2 prosenttiin vuonna 2001.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Vuoden 2002 hitaalla talouskasvulla odotetaan olevan kielteisiä vaikutuksia työmarkkinoihin, ja kokonaistyöllisyysasteen otaksutaankin putoavan 0,4 prosenttiyksikköä. Muun muassa epäsuotuisten taloudellisten olojen vuoksi Itävalta ei välttämättä saavuta vuodelle 2002 asettamaansa 3,5 prosentin työttömyysastetavoitetta eikä myöskään työllisyysastetavoitettaan. Työllisyysasteet lähentelevät jo nyt Lissabonin tavoitteita, eikä lisätoimiin ole ryhdytty. Työn laatu liittyy tiiviisti mahdollisuuksiin lisätä ja parantaa ammattipätevyyttä. Vaikka kattavaa strategiaa ei ole, erillisiä toimenpiteitä on lukuisia. Työmarkkinaosapuolten osallistuminen kansallisen toimintasuunnitelman laatimiseen on ollut aiempaa vähäisempää, mutta vuokratyöntekijöiden osalta päästiin kuitenkin pitkien neuvottelujen jälkeen työehtosopimukseen. Sovellettava toimintalinjojen yhdistelmä pysyy vuonna 2001 entisellään. Vaikka Itävalta on terävöittänyt työllistyvyyspilariin liittyviä aktiivisia työmarkkinatoimiaan, nuorten osalta niitä on vähennetty. Yrittäjyyspilariin liittyvästi on toteutettu onnistuneita toimenpiteitä – joista mainittakoon alueelliset työllisyys sopimukset –, jotka näyttäisivät olevan keino saada alueellinen kasvupotentiaali toteutumaan. Maa on edistynyt jonkin verran sopeutumiskyky pilariin liittyvässä politiikassaan, kuten joustavista työmalleista tehdyissä työehtosopimuksissa. Yhtäläisten mahdollisuuksien pilariin liittyvät toimet rajoittuvat joukkoon innovatiivisia projekteja. Sukupuolten palkkaerot eivät ole kaventuneet. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa esitetään laaja joukko yksittäisiä toimintastrategioita, mutta yleisstrategiaa on vaikea havaita. Sosiaalisen suojelun toimintasuunnitelmaan ei ole luotu yhteyksiä.

Vastaus suosituksiin: Aktiivisia työmarkkinatoimia samoin kuin toimenpiteitä osaamisvajeen vähentämiseksi on vuonna 2001 tehostettu mm. vammaisten osalta. Vero- ja etuusjärjestelmien uudistuksia on vielä laajennettava, jotta voidaan lisätä iäkkäiden, vähän koulutettujen ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien työvoimaosuutta. Iäkkäitten erittäin heikko työllisyysaste ei osoita paranemisen merkkejä. Nykyisillä toimilla, joihin kuuluu iäkkäitten työntekijöitten osa-aikaeläke, ei ilmeisesti päästä odotettuihin tuloksiin.

Yhtäläisiin mahdollisuuksiin ja tasa-arvonäkökohtien valtavirtaistamiseen liittyvät toimet jäävät lähinnä lastenhoitoavustuksen käyttöönottoon. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa ei esitetä lisätoimia, joita tarvitaan lastenhoitopaikkojen lisäämiseen. Uusi lastenhoitoavustus saattaa käytännössä vähentää naisten halua mennä työhön. Tässä vaiheessa on liian varhaista arvioida, jättääkö valittu toimintalinja riittävästi taloudellisia mahdollisuuksia muihin täydentäviin toimiin. Sukupuolten suuria palkkaeroja ei ole supistettu. Itävalta on

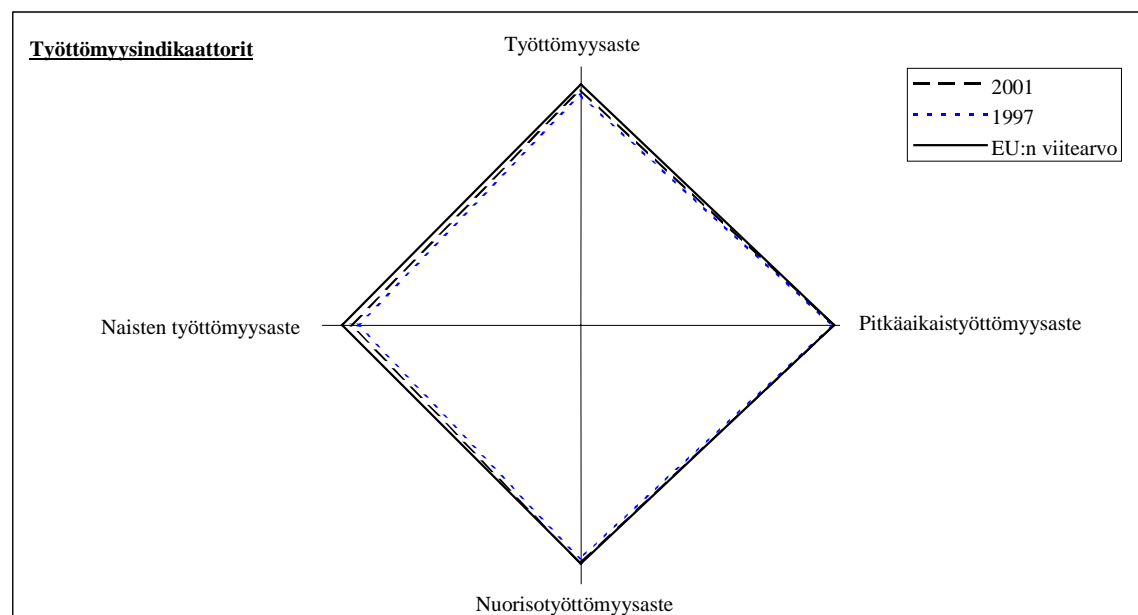
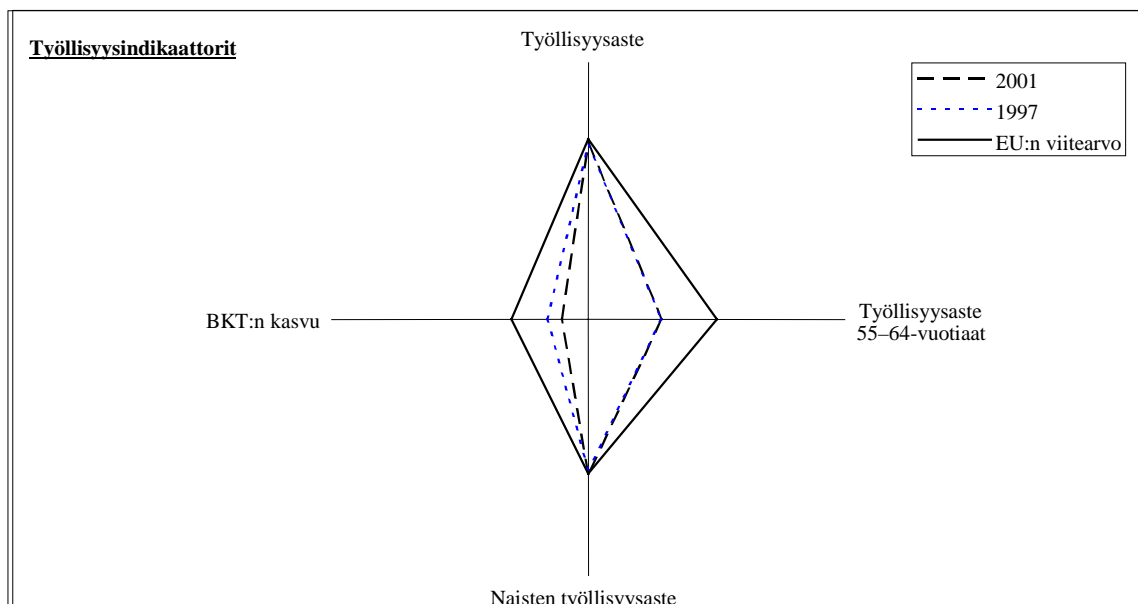
aloittanut kattavan ja johdonmukaisen elinikäistä oppimista koskevan strategian täytäntöönpanon, mutta vaadituista indikaattoreista ja rahoitusta ja osallistumista koskevista määrällisistä tavoitteista ei ole vielä päätetty.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Keskeisiä kysymyksiä politiikassa ovat selviytyminen työvoimapulasta tietyillä aloilla, tasa-arvonäkökohtien valtavirtaistamisen lisääminen sekä valtakunnallisten keskipitkän aikavälin työllisyystavoitteitten asettaminen. Itävalta vaikuttaa tarvitsevan keskipitkän aikavälin strategiaa, jolla nostettaisiin huomattavasti iäkkäitten työllisyysastetta ja vähän koulutettujen työvoimaosuutta. Työn laatuun voitaisiin paneutua nykyistä kattavammin ja asianmukaisten indikaattorien tukemana. Painavammin voitaisiin korostaa johdonmukaisen ja kattavan strategian laatimista ja toteuttamista sekä määrällisten ja laadullisten tavoitteitten asettamista elinikäiselle oppimiselle erityisesti aikuis- ja täydennyskoulutuksen osalta. Sukupuolten välisten erojen kaventamiseksi ja lastenhoitopaikkojen lisäämiseksi Barcelonan Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti tarvittaisiin nykyistä jäsennellympää strategiaa.

ITÄVALTA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	68,4	67,8	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	28,6	28,5	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	60,1	58,6	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,0	1,6	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	3,6	4,4	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	0,9	1,2	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	3,2	3,9	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	4,3	5,4	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

PORTUGALI

Tilanteen kehittyminen 2001: Vaikka yleiset talousindikaattorit heikkenivät vuonna 2001, Portugalin työllisyysaste jatkoi nousuaan. Työllisyysaste parani sekä miesten että erityisesti naisten keskuudessa. Työllisyysasteen parantuminen kattoi vuonna kaikki ikäryhmät 55–64-vuotiaita (–0,7 prosenttiyksikköä) lukuun ottamatta. Kokonaistyöttömyysaste kuului edelleen EU:n pienimpiin, mutta nuorisotyöttömyysaste kasvoi vuonna 2001 sekä naisten että miesten kohdalla 0,4 prosenttiyksikköä katkaisten vuodesta 1997 jatkuneen vastakkaisen kehityksen. Kehitykseltään positiivisena indikaattorina pysyi pitkäaikaistyöttömyys, joka väheni molempien sukupuolten kohdalla. 55–64-vuotiaiden ryhmässä pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on kuitenkin kasvanut välillä 1997–2001: se on nyt yli 63 prosenttia. Työn tuottavuus on Portugalissa alhaisimmalla tasolla EU:ssa, ja vuonna 2001 sen taso jäi paikoilleen, mikä suurentaa eroa EU:n keskiarvoon ja vaarantaa lähentymismahdollisuudet.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Portugali on päässyt erittäin hyvin eteenpäin matkallaan kohti Lissabonin ja Tukholman Eurooppa-neuvostojen asettamia tavoitteita. Saavuttamatta on vain vuoden 2010 kokonaistyöllisyystavoite 70 prosenttia (vuonna 2001 edelleen 68,1 %, siis yli vuoden 2005 tavoitteen 67 %). Hallitus yrittää parantaa työpaikkojen laatua tukemalla neuvotteluja työmarkkinaosapuolten kesken, pyrkimällä laadukkaampiin työpaikkoihin ja torjumalla pimeää työtä sen eri muodoissa. Kansallisessa toimintasuunnitelmassa on kartoitettu Portugalin työllistämisympäristön rakenteellisia heikkouksia. Niihin pyritään puuttamaan keskittymällä kolmeen strategiseen prioriteettiin: i) työllistämistason ylläpidettävyyteen kansallisen elinikäisen oppimisen strategian kautta, ii) sosiaalisesti syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien integrointiin työmarkkinoille sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelman kautta ja iii) työllisyyden laatuun erityisesti parantamalla koulutus- ja ammattitaitotasoa, työoloja ja työmarkkinasuhteita. Vuoden 2002 kansallisessa toimintasuunnitelmassa kaavaillun toiminnan rahoituksesta lähes 66 prosenttia tulee ESR:ltä ja EAKR:ltä.

Vastaus suosituksiin: Vuonna 2001 laadittiin kattava elinikäisen oppimisen strategia, jolta voidaan odottaa tuloksia vasta pitkällä aikajänteellä. Viime vuosikymmenen aikana on edistytty erityisesti kouluikäisten kohdalla. Portugalin työvoimassa on kuitenkin edelleen vakavia taitoihin liittyviä heikkouksia. Tietotekniikan koulutukseen ja taitojen sertifiointiin liittyvää toimintaa on seurattava tarkasti, jotta toteuttamisen viivästyminen aiheuttamista ongelmista päästään. Työmarkkinaosapuolten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja osapuolten sitoumusten tukemiseen perustuvan lähestymistavan toteuttamiseksi tehtiin vuonna 2001 kolme kolmikantasopimusta, joilta odotetaan ratkaisevaa panosta Portugalin rakenteellisten heikkouksien voittamiseen. Työmarkkinaosapuolet ovat asteittain ottaneet jotkin Euroopan työllisyysstrategian kysymykset mukaan työehtoneuvotteluihinsa. Meneillään olevia neuvotteluja palkkapolitiikkaan ja tuottavuuteen liittyvien sopimusten tekemiseksi samoin kuin työlainsäädännön uudistamista olisi kuitenkin jatkettava määrätietoisesti. Näillä strategisilla aloilla on merkitystä pyrittäessä parantamaan työllisyyden laatua, kilpailukykyä ja tuottavuutta, työsuhteen turvallisuutta ja yritysten sopeutumiskykyä. Vaikka työmarkkinaosapuolet onkin entistä paremmin saatu mukaan työllisyysprosessiin, kehitys nojaa edelleen voimakkaasti valtion keskeiseen rooliin. Edistääkseen työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista hallitus on asettanut etusijalle perheitä tukevien ja lastenhoitopalvelujen

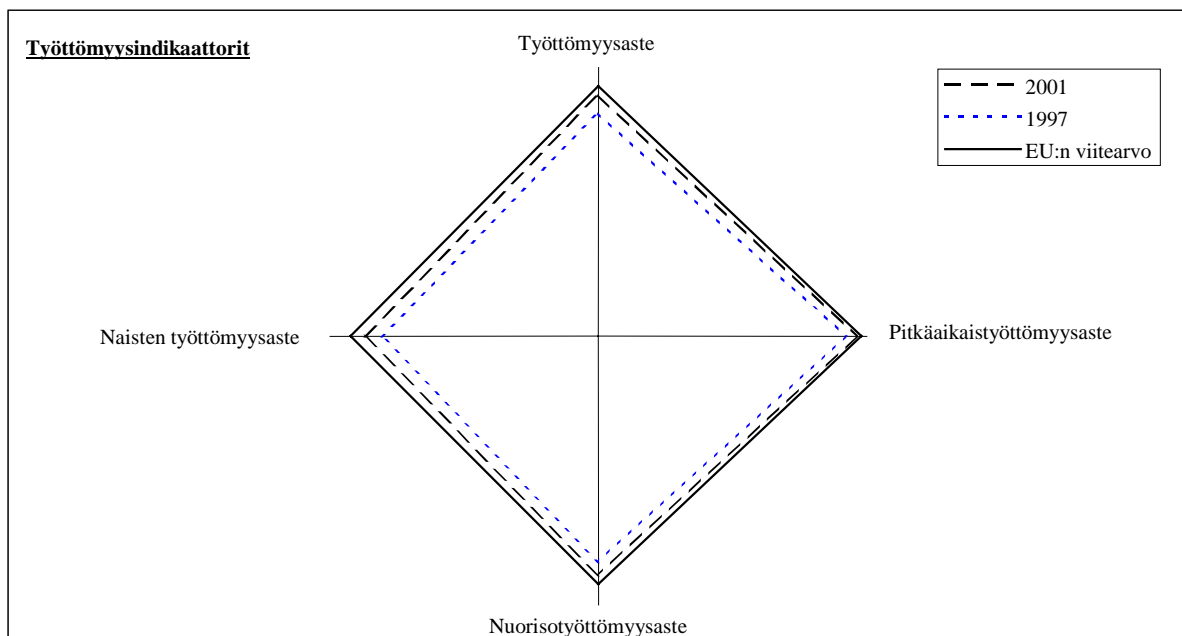
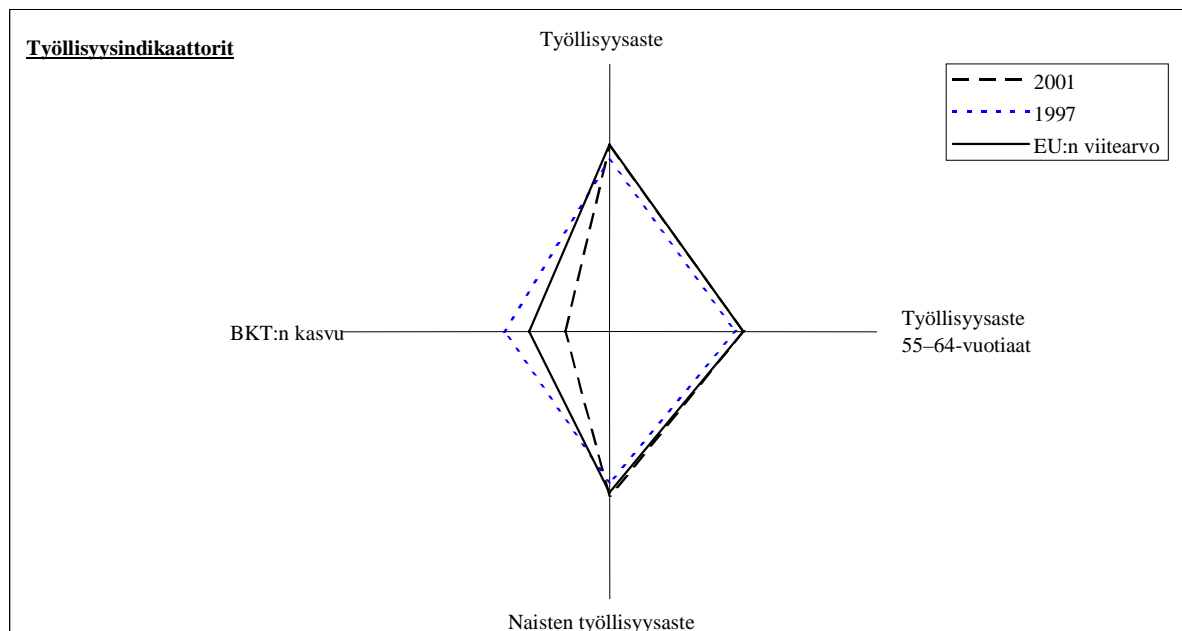
tarjonnan parantamisen. Siihen kuuluu pienten lasten hoitoverkoston laajentaminen sekä yleisen esikouluopetuksen asteittainen toteuttaminen. Valtio pyrkii pienentämään alakohtaisia sukupuolieroja keskittymällä koulutukseen, jolla halutaan muuttaa perinteisiä asenteita yhteiskunnassa. Näiden kulttuurisidonnaisten näkemysten muuttamispyrkimykset tuottavat kuitenkin tulosta vasta hyvin pitkän ajan kuluessa. Toimialojen sukupuolittainen eriytyminen on Portugalissa edelleen voimakkaampaa kuin EU:ssa keskimäärin. Vaikka sukupuolten palkkaerot ovat maassa EU:n pienimpiä (5,9 % vuonna 1998), naisten bruttoansiot ovat yksityissektorilla kansallisen toimintasuunnitelman mukaan keskimäärin hiukan alle 77 prosenttia miesten ansioista.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Vuonna 2001 hyväksytty elinikäisen oppimisen strategia on onnistuttava toteuttamaan, jotta Portugali voi parantaa alhaista koulutustasoa ja työvoiman ammattipätevyyksiä sekä vähentää koulun keskeyttävien suurta määrää. Valtion ja työmarkkinaosapuolten sopimukset edellyttävät kaikilta osapuolilta vakaata sitoutumista toiminnallisten toimenpiteiden toteuttamiseen ja seurantaan. Jatkuvia toimia vaikuttaisivat tarvitsevan työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, sukupuolten palkkaerot yksityisellä sektorilla ja alakohtainen sukupuolittainen eriytyminen. Jotta työllisyyden alueellisia eroja voitaisiin tasoittaa, julkisten työväilytyspalvelujen on jatkettava ponnistuksiaan asianmukaisten vastausten tarjoamiseksi. Tärkeä tehtävä on jatkossakin työn tuottavuuden ja laadun lisääminen. Tehtävä on haasteellinen taloudellisen laskusuhdanteen aikana, kun valtio pyrkii pitämään yllä talouskasvua ja säilyttämään matalan työttömyyden ja kun talouden ja julkishallinnon rakennetta samalla uudistetaan.

PORTUGALI

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	68,9	64,0	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	50,3	47,3	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	61,1	56,1	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,7	3,9	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	4,1	6,8	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	1,5	3,2	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	4,5	6,4	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	5,1	7,6	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

SUOMI

Tilanteen kehittyminen 2001: Maailmantalouden hidastuminen vuonna 2001 vaikutti rajusti Suomen talouteen. BKT:n kasvu putosi 0,7 prosenttiin oltuaan vuonna 2000 vielä 5,6 prosenttia. Työllisyysaste jatkoi kuitenkin parantumistaan ja oli nyt 68,1 prosenttia (miehet 70,9 % ja naiset 65,4 %). 55–64-vuotiaitten työllisyysaste ylsi 45,7 prosenttiin. Työttömyysaste puolestaan putosi 9,1 prosenttiin mutta ylittää edelleen EU:n keskiarvon. Työmarkkinoita leimaavat edelleen voimakas rakennetyöttömyys, työvoiman saamiseen liittyvät ongelmat ja suuret alueelliset erot.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Hallituksen talouspolitiikka on vuodesta 1998 muuttanut Suomen kansallisia toimintasuunnitelmia strategisempaan ja pitkäjänteisempää suunnittelua korostavaan suuntaan. Tavoitteena on vuoteen 2010 mennessä nostaa kokonaistyöllisyysaste 70 prosenttiin, naisten työllisyysaste 68 prosenttiin ja 55–64-vuotiaitten työllisyysaste 55 prosenttiin. Taloudellisen tilanteen heikennyttyä Suomi on realistisesti luopunut aiemmasta tavoitteestaan nostaa työllisyysaste 70 prosenttiin jo vuoteen 2005 mennessä. Kokonaistyöllisyysaste on ylittänyt välitavoitteen ja naisten työllisyysaste Lissabonin tavoitteen. Toimintasuunnitelmassa ovat hyvin edustettuina kaikki pilarit, ja siinä painotetaan niistä ensimmäistä. Pilari IV on vuosien mittaan saanut muihin nähden tasaveroisemman aseman, vaikka tasa-arvonäkökohtien valtavirtaistaminen onkin edelleen heikkoa. Suomi kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joihin väestön ikääntymisen vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin. Työvoiman saatavuuden varmistamista korostetaan kaikissa pilareissa työllisyystavoitteiden saavuttamisen edellytyksenä. Toimintamalliin kuuluu muita heikompien ryhmien työllistyvyyden parantaminen, mikä on haastava tehtävä, sillä kaikista työttömistä kaksi kolmannelta luetaan vaikeasti työllistettäviin. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmat ovat keskenään johdonmukaiset. Työn laatua kehitetään yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa etupäässä työelämän kehittämisohjelmien ja työläinsäädännön uudistamisen kautta yhdistäen toimintaan joustavuus- ja turvallisuusnäkökohdat. Suomi toteuttaa edelleen kattavaa elinikäisen oppimisen strategiaa, johon ei kuitenkaan kuulu valtakunnallisia tavoitteita henkilöresurssi-investoinneille. Maassa ollaan ottamassa käyttöön uusia lainsäädäntöön ja toimintaan liittyviä välineitä, joiden vaikutuksia on seurattava. Viime vuosina on käynnistetty lukuisia yrittäjyyttä tukevia toimia, mutta kynnys yrityksen perustamiseen näyttää edelleen sangen korkealta. Työmarkkinaosapuolilla on vakiintunut rooli työllisyyspolitiikan muotoilemisessa, ja eri osapuolten osallistuminen kansallisen toimintasuunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen näkyy vahvistuvan kaikilla tasoilla. Prosessin alueellinen ja paikallinen ulottuvuus olisi kuitenkin vahvistettava. Toimintasuunnitelmassa estetään useimmat yleisistä ja osa laatuindikaattoreista. Taloudelliset tiedot ovat vain osittaisia. ESR:n ohjelmat osallistuvat kaikkien pilarien täytäntöönpanoon.

Vastaus suosituksiin: Työhön kohdistuvan verotaakan osalta Suomi on ylittänyt istuvan hallituksen veronalennustavoitteet ja selvittää, olisiko seuraavan hallituksen syytä tehdä lisää muutoksia verotukseen. Pienipalkkaiseen työvoimaan liittyvät ongelmat ovat yhä olemassa ja vaativat toimenpiteiden kohdentamista tarkemmin. Etuusjärjestelmistä todettakoon, että laajasta eläkejärjestelmäuudistuksesta sovittiin kolmikantayhteistyössä vuonna 2001. Tavoitteena on lisätä sekä eläkeikään liittyvää joustavuutta että kannustimia työelämän

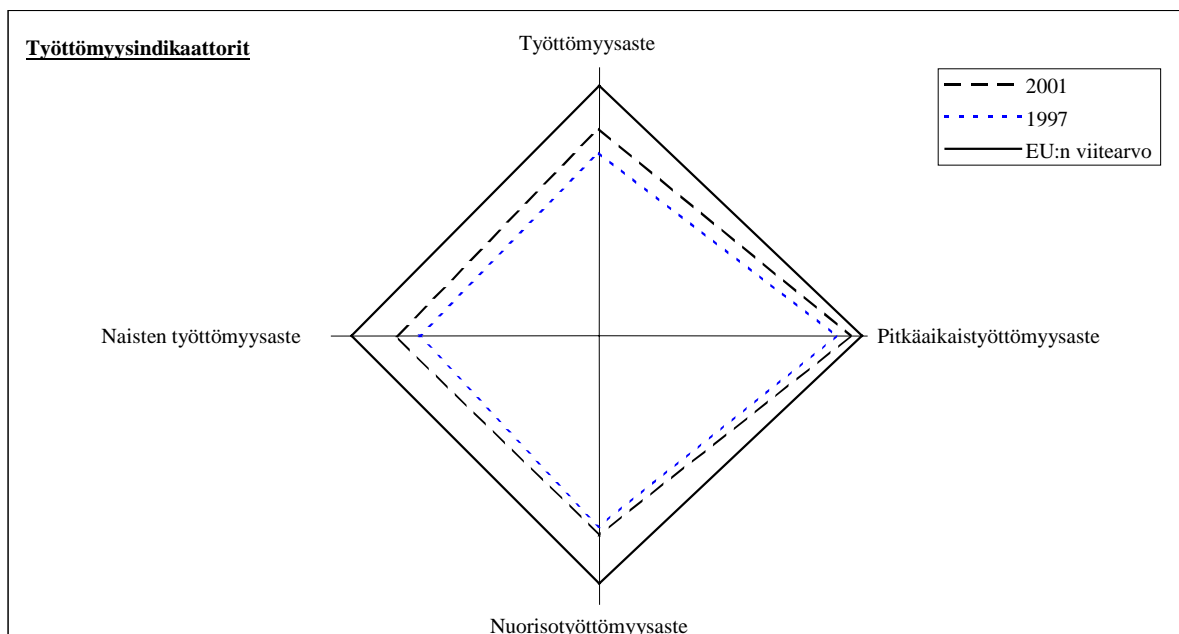
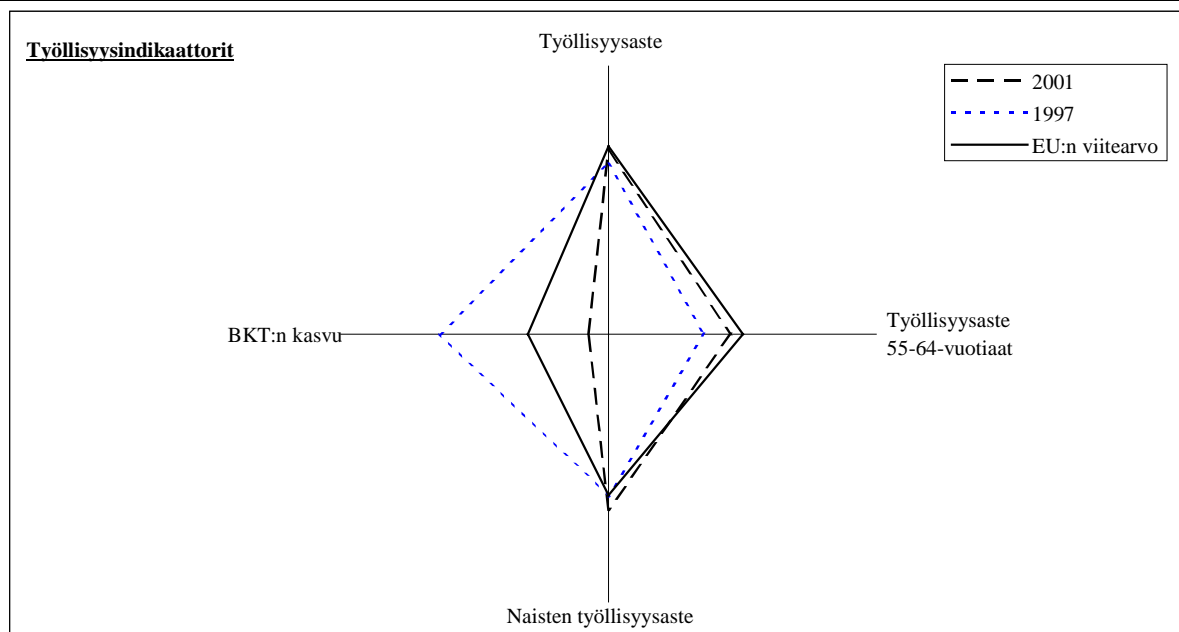
jatkamiseen. Nykyisen työttömyyseläkejärjestelmän vähittäinen lakkauttaminen kestää kuitenkin niin kauan (2007–2014), että se saattaa lykätä todellisen eläkeiän nostamista. Aktiivisten työmarkkinaohjelmien tehokkuutta on pyritty parantamaan useilla kokeiluilla ja toimenpiteillä, joilla halutaan tehostaa työllisyyspolitiikkaa. Tulokset eivät vielä näy. Työelämän sukupuolittaisessa eriytymisessä ja sukupuolten palkkaeroissa ei ole vielä nähtävissä positiivista kehitystä. Monia toimenpiteitä on käynnissä ja joitain uusiakin on käynnistetty. Sukupuolten palkkaerojen kaventamiseen tarvitaan strategisempaa toimintamallia.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: *Suomen on edelleen vähennettävä rakenteellista työttömyyttä ja lisättävä työvoiman tarjontaa. Työvoiman ikääntymisen vuoksi tämä koskee erityisesti iästä työvoimaa. Lisähuomiota voitaisiin kiinnittää myös määräaikaisten työsuhteiden suhteellisen suureen määrään. Suuret alueelliset erot samoin kuin sukupuolten palkka- ja muut erot vaativat lisätoimia. Myös vero- ja etuusjärjestelmiä on tarkasteltava etenkin pienipalkkaisten osalta.*

SUOMI

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työllisyysaste	68,1	63,3	70 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55-64-vuotiaat	45,7	35,7	50 (vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	65,4	60,3	60 (vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	0,7	6,3	3 (perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo
Työttömyysaste	9,1	12,7	2,7 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	2,5	4,7	0,8 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	10,3	11,6	3,1 (3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	9,7	13,0	3,0 (3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

RUOTSI

Tilanteen kehittyminen 2001: Ruotsin talous hidastui voimakkaasti vuonna 2001, ja BKT:n reaalikasvu putosi 1,2 prosenttiin edellisvuoden 3,6 prosentista. Tähän vaikuttivat voimakkaasti maailmantalouden hidastuminen ja erityisesti tieto- ja viestintätekniikka-alan romahtaminen. Työllisyyskasvu on ollut viime vuosina vankkaa: vuonna 2001 se oli vielä 1,9 prosenttia. Työllisyyden parantuminen on alentanut työttömyysastetta siten, että se oli viime vuonna 5,1 prosenttia. Talouden hidastuminen merkitsee kuitenkin sitä, että työttömyysaste kasvaa tänä vuonna jonkin verran. Sen odotetaan putoavan jälleen ensi vuonna, kun talous saa tuulta siipiensä alle.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Saadakseen aikaan lisää ja parempia työpaikkoja Ruotsin hallitus korostaa hyvin rakennettua ja toimivaa politiikkaa, jossa eri politiikanalat saavat vaikuttaa toisiinsa. Tavoitteen saavuttamiseen tarvitaan aktiivista työmarkkinapolitiikkaa, valtakunnallisia työllisyysasetavoitteita, parempia kannustimia työhönmenoon, uudistuksia, joiden ansiosta iäkkäät työntekijät voivat jatkaa työelämässä pitempään, samoin kuin työn laadun parantamiseen ja elinikäiseen oppimiseen tähtäviä toimenpiteitä. Työmarkkinaosapuolet ovat osallistuneet aktiivisesti tämänvuotisen kansallisen toimintasuunnitelman laatimiseen, ja niiden panos näkyy selvästi. Euroopan työllisyysstrategian arviointi osoittaa kuitenkin, etteivät työmarkkinaosapuolten poliittinen vaikutus ole lisääntynyt viiden viime vuoden aikana. Työllisyyden toimintasuunnitelmassa on kyllä toimia vammaisten ja maahanmuuttajien hyväksi, mutta siinä ei mitenkään viitata sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmaan. Ruotsi kiinnittää paljon huomiota tarpeeseen lisätä työvoimaosuutta ja yrittää erityisesti saada nuoret, iäkkäät, naiset ja maahanmuuttajat lisäämään osuuttaan. Koska Ruotsin työmarkkinoille tarvitaan kiireesti lisää työvoimaa, etusijalle olisi asetettava maahanmuuttajien, nuorten ja iäkkäiden työvoimaosuuden lisääminen. Pitkäaikaisten sairauslomien nopeaa lisääntymistä pyritään torjumaan uudella 11-kohtaisella ohjelmalla, jossa on kolme yleistä prioriteettia: työympäristön parantamiseen ja työnantajan vastuun selkeyttämiseen tähtäävät toimet, nopean työhönpaluun sairausloman jälkeen mahdollistavat toimet sekä tutkimus. Nähtäväksi jää, ovatko nämä toimet riittäviä.

Vastaus suosituksiin: Työhön kohdistuvan verotuksen keventämistä koskevaan suositukseen on vastattu eräin uusien toimenpitein, mutta kokonaisuutena tämä verotaakka on edelleen suuri. Kaksi vuotta sitten aloitetussa verouudistuksessa on siirrytty kolmanteen vaiheeseen, jossa lasketaan pieni- ja keskituloisten marginaaliveroa noin 1,5 prosenttiyksiköllä. Vero- ja etuusjärjestelmistä todettakoon, ettei osallistuminen aktiivisiin työmarkkinatoimiin anna oikeutta uuteen työttömyysvakuutusetuuskauteen ja että etuutta voi saada enintään 600 päivältä. Työmarkkinoiden sukupuolittaista eriytymistä koskevaan suositukseen on vastattu hyvin: Ruotsin hallitus on selvillä ongelmasta, ja se on päättänyt joukosta uusia toimenpiteitä, joilla epätasapainoa korjataan. Ruotsin työmarkkinalaitos (Arbetsmarknadsstyrelsen) sai erityisiä määrärahoja BRYT-projektiin, jolla pyritään poistamaan työmarkkinoiden sukupuolittaista eriytymistä. Ruotsi on vastannut hyvin kolmanteen suositukseen, jonka aiheena on aktiivisen työmarkkinapolitiikan tehokkuuden varmistaminen. Poliitiikkaa seuraa ja arvioi jatkuvasti työmarkkinapolitiikan arviointikeskus. Poliitiikan tehokkuutta varmistavat myös hallituksen asettamat määrälliset tavoitteet sekä se, että työmarkkinalaitoksen toimintaa

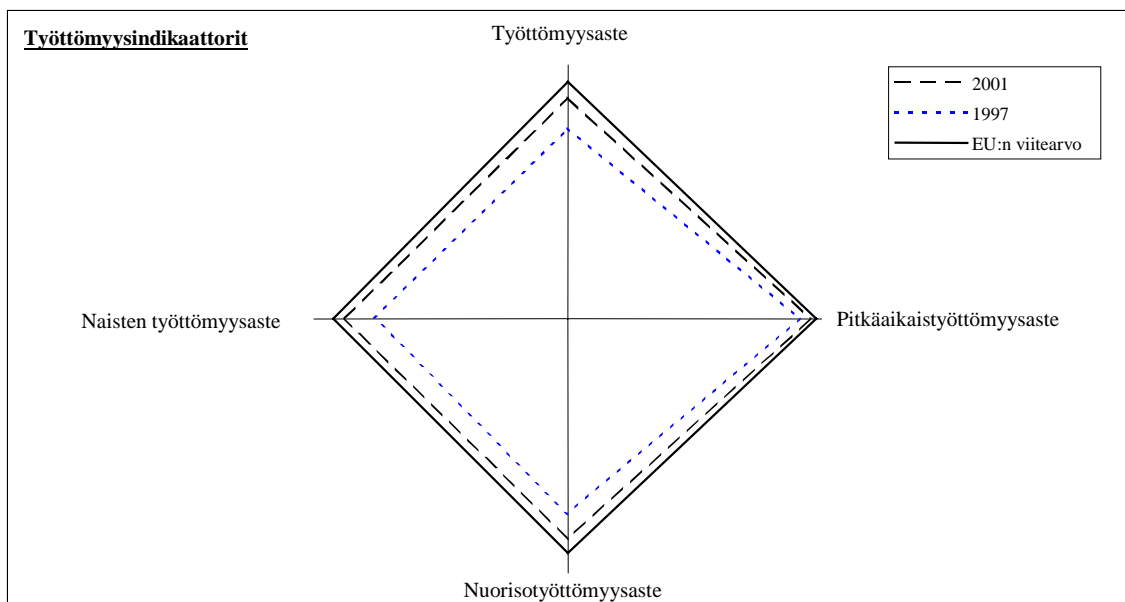
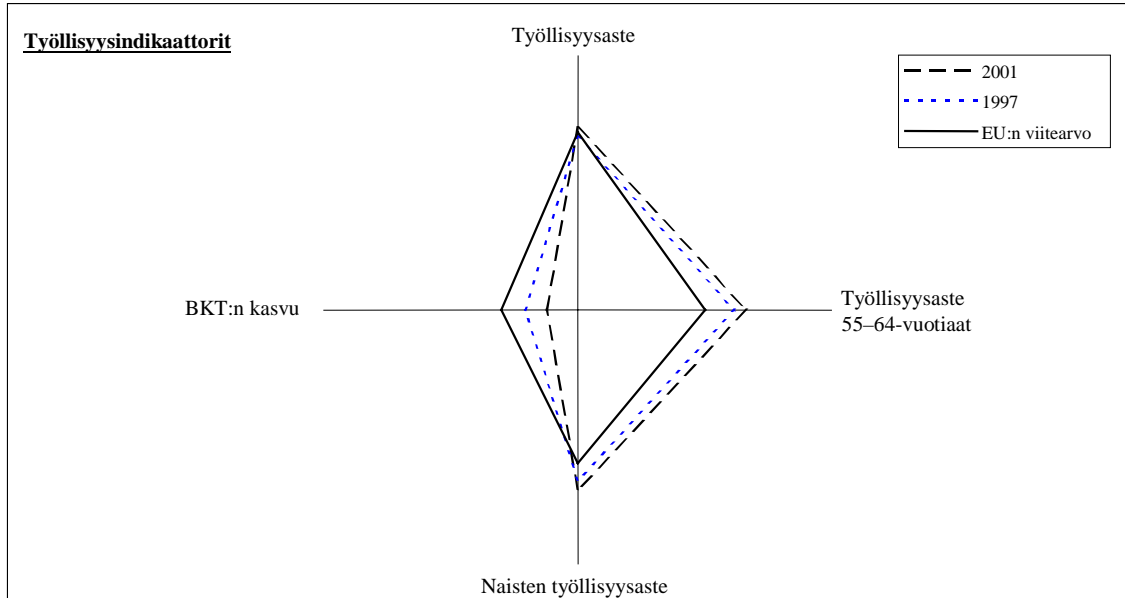
seurataan jatkuvasti. Laitoksen on lisättävä aktiivisen työmarkkinapolitiikan tehokkuutta koskevaa raportointiaan hallitukselle.

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: *Vero- ja etuusjärjestelmiä on muutettu siten, että marginaalivaikutukset ovat pienentyneet, mutta työhön kohdistuva verotaakka on edelleen raskas. Osa etuusjärjestelmistä on sangen anteliaita, mutta myöntämisperusteet ovat tiukat. Työvoiman lisäämisestä tulee yksi tärkeimmistä kysymyksistä, jonka Ruotsi joutuu ratkaisemaan. Yksi tärkeimmistä haasteista hallitukselle ja työmarkkinaosapuolille näyttäisikin olevan varmistaa, että sairauslomien ja erityisesti pitkäaikaisten sairauslomien nopea kasvu saadaan taittumaan. Tilannetta voisi auttaa myös maahanmuuttajien työvoimaosuuden lisääminen.*

RUOTSI

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta.

	2001	1997	EU:n viitearvo	
Työllisyysaste	71,7	68,1	70	(vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	66,5	61,8	50	(vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	70,4	66,6	60	(vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	1,2	2,1	3	(perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo	
Työttömyysaste	5,1	9,9	2,7	(3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	1,8	3,4	0,8	(3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK)
Nuorisotyöttömyysaste	5,2	9,3	3,1	(3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	4,9	9,5	3,0	(3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA

Tilanteen kehittyminen 2001:Maailmantalouden hidastuminen ei ole vielä vaikuttanut paljontaan Yhdistyneen kuningaskunnan työmarkkinoihin. Työllisyyskasvu jatkui viidettä perättäistä vuotta. Vuodesta 1997 lähtien on työelämään siirtynyt 1,5 miljoonaa uutta työntekijää. Kasvu oli laajapohjaista ja nosti kokonaistyöllisyysasteen 71,7 prosenttiin, siten että työllisyysaste on noussut miesten, naisten ja iäkkäiden keskuudessa. Rakenteellisia haasteita on kuitenkin edelleen jäljellä. Sairaus- ja työkyvyttömyysetuusia saavien määrä on kasvanut liki kolmeen miljoonaan, joista 2,5 miljoonaa on saanut etuuksia yli vuoden. Vaikka työttömyys on vähentynyt kaikilla alueilla, alueelliset erot ovat kasvamassa. Työelämän ulkopuolella olevia on edelleen etupäässä huono-osaisissa yhteisöissä, työttömissä perheissä ja tietyissä muuta heikommassa asemassa olevissa ryhmissä (yksinhuoltajat, eräät etniset vähemmistöt, iäkkäät miehet sekä vammaiset). Etuuksien varassa olevista 40 prosentilla on luku- ja laskutaitoon liittyviä ongelmia.

Yleisarvio työllisyyspolitiikasta: Yhdistynyt kuningaskunta ylittää Lissabonissa asetetut määrälliset tavoitteet. Poliittika on muuttunut kunnianhimoisemmaksi sitten Euroopan työllisyysstrategian käynnistämisen, ja tavoitteena on täystyöllisyys. Yrittäjyys- ja työllistyvyyspolitiikalla pyritään lisäämään sosiaalista osallisuutta, ja paikallisin toimin puututaan työpaikkojen luomisen maantieteellisiin eroihin. Työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden toimintasuunnitelmien keskinäisiä yhteyksiä ei ole tuotu hyvin esiin. Sopeutumiskykypolitiikassa keskitytään edistämään joustavia työnteon käytäntöjä, joihin yhdistetään minimitasoinen turvallisuus. Viimeaikainen politiikka parantane työ- ja perhe-elämän tasapainoa. Kansallinen toimintasuunnitelma osoittaa, että tasa-arvonäkökohdat otetaan entistä paremmin huomioon politiikan koko muotoiluprosessissa. Yhdistynyt kuningaskunta keskittyy työn laatua parantavassa strategiassaan laajentamaan avoimna oleviin työpaikkoihin liittyviä valinnanmahdollisuuksia. Toimintasuunnitelmassa todetaan olevan työnantajan kannalta hyödyllistä etsiä keinoja työn laadun parantamiseksi, sillä se voi lisätä tuottavuutta. Sen sijaan ei ole selvää, miten työnantajia tähän kannustettaisiin. Vuokratyöntekijöiden tulevaisuudennäkymät ovat parantuneet, mutta he ovat edelleen muita työntekijöitä epäsuotuisammassa asemassa.

Vastaus suosituksiin: Työmarkkinaosapuolet ovat vuodesta 1997 osallistuneet aiempaa tiiviimmin politiikan toteuttamiseen yrityksissä, paikallis- ja aluetasolla sekä valtakunnallisesti. Valtakunnallisella tasolla hallituksen linjana on edelleen, että työmarkkinaosapuolia kuullaan politiikan toteuttamisesta ”tarvittaessa”; yleistä toimintakehystä osapuolten osallistumiseen ei ole. Työmarkkinaosapuolet ovat yhteisellä tuottavuusraportillaan antaneet merkittävän panoksen työvoiman taitoja koskevaan toimintaan. Työn laatua saataneen parannettua työn organisointiin liittyvillä eri toimilla, joiden toteuttamiseen otetaan mukaan työmarkkinaosapuolet.

Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus myöntää, että sukupuolten palkkaerot ovat maassa kohtuuttoman suuret. Eri ministeriöt ovat saaneet tehtäväkseen laatia toimintasuunnitelmia erojen supistamiseksi. Muista toimista keskeisellä sijalla on tutkimustyö paremman kuvan saamiseksi asiasta. Osa-aikatyötä (usein pienellä palkalla) tekevien naisten määrä vaikuttaa voimakkaasti palkkaeroihin, ja edetäkseen työelämässä heidän on usein hankittava uusia

taitoja. Lastenhoidon saatavuuteen ja kohtuuhintaisuuteen liittyvät toimet ovat olleet tuloksekkaita. Tarjonnan ja kysynnän ero on kuitenkin siksi suuri, että ponnistuksia on jatkettava.

Suuntaviivaa 2 koskevan indikaattorin yhteisen määritelmän perusteella vuonna 2001 osallistui aktiivisiin toimiin 14,2 prosenttia työttömistä. Koulutukseen keskittyvän tavoitteen asettaminen ei kansallisen toimintasuunnitelman mukaan sovi Yhdistyneen kuningaskunnan aktiiviseen etuusjärjestelmään ja dynaamisiin työmarkkinoihin. Ajautuminen pitkäaikaistyöttömyyteen (9,1 %) väheni jälleen, mutta luku ylittää vieläkin parhaiten menestyneiden jäsenvaltioiden keskiarvon. Aktiivisen työnhaun korostamisen tasapainottamiseksi – ja koska New Deal -ohjelmaan osallistuvia on vaikeinta auttaa – ovat erittäin tärkeitä toimet, joilla kartoitetaan ja pyritään korjaamaan perustaitoihin liittyvät puutteet.

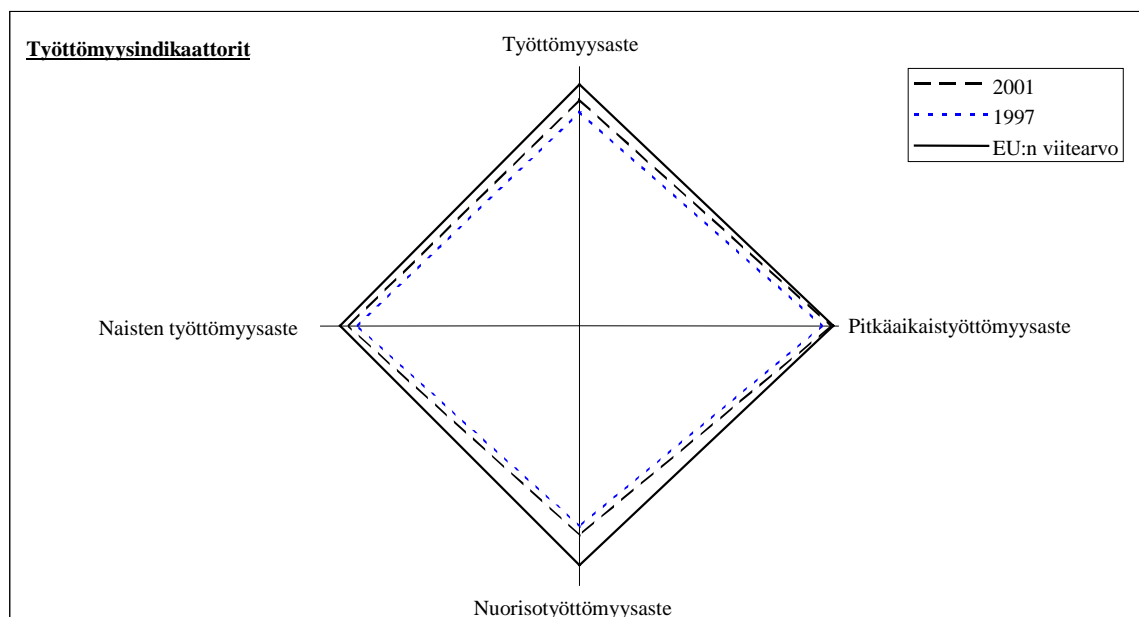
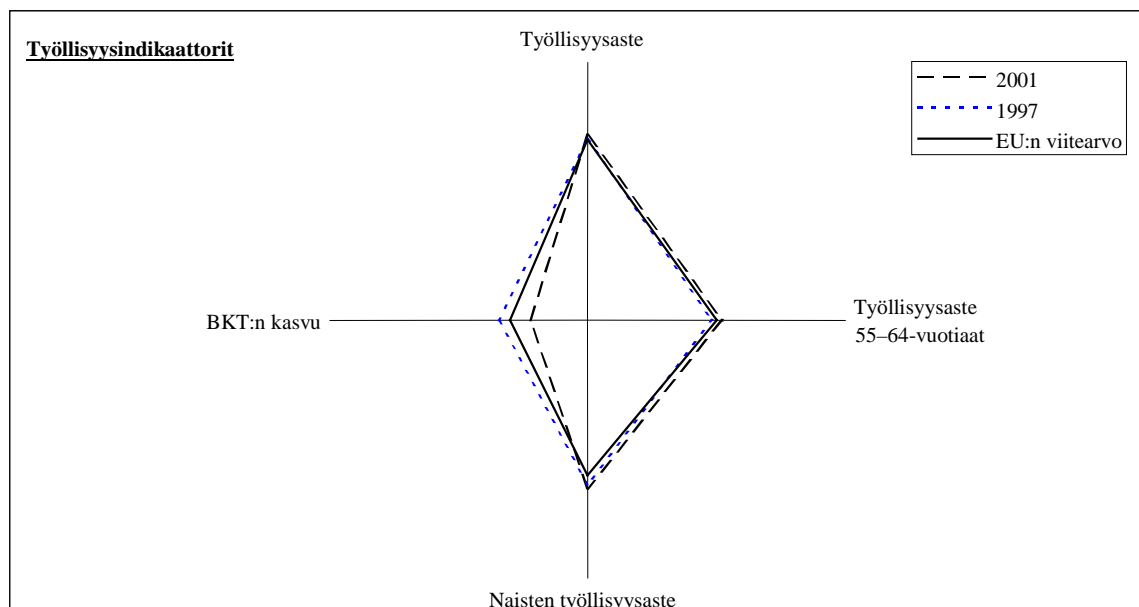
Englannin koulutusviranomaisilla (Learning and Skills Councils) ja vastaavilla Skotlannin, Walesin ja Pohjois-Irlannin alueviranomaisten elimillä on keskeinen asema työvoiman kehittämisessä. Keskeiset toimet toteutetaan paikallisesti. Nämä viranomaiset vastaavat uusista työnantajille suunnatuista Employer Training Pilot -hankkeista, joissa tarjotaan koulutusmahdollisuuksia vähän koulutetuille työntekijöille ja tukea työnantajille, joiden työntekijät osallistuvat koulutukseen työaikanaan. Hallituksen tutkimusten mukaan vuorottelukoulutukseen pääsevät vähiten todennäköisesti ammattitaidottomat, osa-aikaiset ja iäkkäät työntekijät. Nykyisiä toimia voitaisiin täydentää tarjoamalla uusia kannustimia niille työntekijöille, jotka tarvitsevat koulutusta eniten, ja niille työnantajille, joilla on koulutuksen tarjoamiseen vähiten varaa (pk-yrityksille).

Keskeisiä tulevaisuudenkysymyksiä: Työvoiman tarjonnan tulevalle lisäämiselle saattaa muodostaa esteen se, että sairaus- ja työkyvyttömyysetuuksia nostavien määrä kasvaa jatkuvasti. Muihin haasteisiin lukeutuvat työllisyyden alue-erojen kasvaminen sekä erot eräiden muista heikommassa asemassa olevien ryhmien työllisyysasteessa muuhun työvoimaan nähden. Aktiivista työnhakua korostavaa ennalta ehkäisevää toimintamallia täydentäisi se, että yhä useamman työttömän tilanteeseen puututtaisiin nykyistä aiemmin. Hankittujen ja vaadittavien taitojen välisten erojen ja heikon tuottavuuden vuoksi hallitus ja työmarkkinaosapuolet voisivat pyrkiä edistämään vuorottelukoulutusta (erityisesti pienissä yrityksissä). Kannustamalla työnantajia kouluttamaan pienipalkkaista osa-aikatyötä tekeviä naisia voitaisiin saada supistettua kohtuuttoman suuria sukupuolten palkkaeroja. Valtakunnan tasolla on tärkeää hyödyntää työmarkkinaosapuolten kasvavaa roolia politiikan toteuttamisessa ja pyrkiä erityisesti parantamaan työn laatua.

YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA

Huom: Mitä suurempi kuvion ala, sitä parempi tilanne. Kaavioissa korkeaa työllisyysastetta ja matalaa työttömyysastetta kuvaavat luvut sijaitsevat kauimpana keskustasta

	2001	1997	EU:n viitearvo	
Työllisyysaste	71,7	70,0	70	(vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
Työllisyysaste: 55–64-vuotiaat	52,3	48,3	50	(vuoden 2010 tavoite, Tukholma)
Naisten työllisyysaste	65,1	63,2	60	(vuoden 2010 tavoite, Lissabon)
BKT:n kasvu	2,2	3,4	3	(perusskenaario, Lissabon)

	2001	1997	EU:n viitearvo	
Työttömyysaste	5,0	6,9	2,7	(3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, AT)
Pitkäaikaistyöttömyysaste	1,3	2,6	0,8	(3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, DK/AT)
Nuorisotyöttömyysaste	7,7	9,1	3,1	(3:n parhaan keskiarvo: LU, AT, IE)
Naisten työttömyysaste	4,4	5,8	3,0	(3:n parhaan keskiarvo: LU, NL, IE)

4. TULEVAT TOIMET

Tässä raportissa esitetty katsaus jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan keskeisiin kehitysaskeliin ja onnistumiseen vuonna 2001 täydentää Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisten vuosien arvioinnista saatuja opetuksia ja pääosin vahvistaa ne. Käytettävissä on nyt vahva pohja, jolle voidaan rakentaa työllisyysstrategian seuraava vaihe vastauksena Eurooppa-neuvoston Barcelonassa esittämään kehoitukseen laatia vahvistettu työllisyysstrategia.

Työmarkkinoilla tarvitaan rakenneuudistuksia

Jäsenvaltioiden toimet työmarkkinoidensa toiminnan parantamiseksi ovat olleet tuloksekkaita, kuten arviointiraportissa osoitetaan. Koko EU:n suhteellisen heikko asema suhteessa työllisyystasoon ja työvoimaosuuksiin, työttömyyteen sekä työntekijäkohtaiseen tuottavuuteen osoittaa kuitenkin, että jäljellä on merkittäviä heikkouksia. Työmarkkinoilla on lisäksi edelleen suuria eroja, kun tarkastelukohteeksi otetaan sukupuoli, ikä, muita heikompi asema tai jäsenvaltioiden eri alueet. Jäsenvaltioiden välillä on yhä huomattavia eroja tuloksissa ja rakenneuudistusten nopeudessa.

Uudistusten merkitystä lisää tarve vahvistaa EU:n asemaa sen kohtaamien haasteiden edessä. Näitä ovat mm. työikäisen väestön ikääntyminen ja vähentyminen, työhön liittyvien laatu- ja työmarkkinoiden osallisuutta edistävään luonteeseen liittyvien seikkojen riittämätön käsittely, maailmantalouden globalisoituminen, talouden ja yhteiskunnan rakennemuutosten nopeus sekä pullonkaulat tietyillä aloilla ja alueilla. Piakkoin unioniin liittyvissä ehdokasmaissa on vielä meneillään suuria taloudellisia rakennemuutoksia, ja mailla on selvitettävänä välittömiä toimia vaativia työllisyyden ja työmarkkinoiden toimivuuteen liittyviä ongelmia.

Talouden nyt hiipussa jäsenvaltioiden pitäisi tehostaa rakenneuudistuksiaan – myös työmarkkinoihin liittyviä – siten, että tuetaan työntekijöiden ja yritysten kykyä sopeutua muutokseen. Onnistuminen Euroopan työllisyysstrategian toteuttamisessa auttaa vakauttamaan odotuksia ja rajoittaa työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvua. Samalla se valmentaa työvoimaa seuraavaa nousukautta varten. Työmarkkinoilla toteutettavien uudistusten ohella tarvitaan muitakin rakenneuudistuksia erityisesti hyödyke-, pääoma- ja palvelumarkkinoilla, sillä ne ovat pitkälle riippuvaisia toisistaan.

Laaja yksimielisyys tehokkaan uuden työllisyysstrategian keskeisistä rakenneosista

Komissio hahmottelee tiedonannossaan ”Katsaus Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisiin viiteen toteutusvuoteen”³⁸ keskeisiä kysymyksiä strategian tulevaisuudesta käytävää keskustelua varten. Yhdessä sitä täydentävän, talous- ja työllisyyspolitiikan koordinaatioprosessin selkeyttämistä käsittelevän tiedonannon³⁹ kanssa katsaus tarjosi perustan aktiiviselle mielipiteenvaihdolle kaikilla tasoilla. Euroopan parlamentti antoi

³⁸ KOM(2002) 416 lopullinen, 17. heinäkuuta 2002.

³⁹ KOM(2002) 487 lopullinen, 3. syyskuuta 2002.

katsauksesta päätöslauselman⁴⁰ syyskuussa, ja neuvosto käsitteli sitä ensimmäisen kerran lokakuussa. Näiden ja muiden seikkojen perusteella on päästy laajaan yksimielisyyteen eräistä vahvistetun työllisyysstrategian päätekeijöistä.

- Euroopan työllisyysstrategiassa olisi kiinnitettävä päähuomio siihen, miten toteutetaan Lissabonissa asetetut tavoitteet uusien ja parempien työpaikkojen luomisesta ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisäämisestä osana tietoon perustuvaan talouteen siirtymistä ja kestäväen kehityksen tavoittelua. Tavoitteet täydentävät toisiaan, ja niillä on tiiviit keskinäiset yhteydet.
- Euroopan työllisyysstrategiasta olisi tehtävä keskipitkän aikavälin strategia, jossa tavoitevuosi on 2010 ja josta tehdään väliarvio vuonna 2006. Työllisyyden suuntaviivoihin ei pitäisi tehdä muutoksia väli vuosina.
- Työllisyyden suuntaviivojen pitäisi kattaa laaja työllisyyspoliittinen ohjelma integroidulla tavalla keskittyen keskeisiin prioriteetteihin, joita tukevat asianmukaiset tavoitteet, sekä painottaen entistä enemmän tuloksia.
- Edistymistä sovittujen tavoitteiden saavuttamisessa olisi jatkossakin arvioitava vuosittain kansallisten työllisyyden toimintasuunnitelmien pohjalta ja tehokkaisten indikaattorien tukemana.
- Lissabonin toimintasuunnitelman toteuttamiseen liittyvät eri prosessit olisi yhdenmukaistettava. Tämä edellyttää erityisesti työllisyyspolitiikan koordinoimista ja talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen synkronointia ja niiden keskinäisen täydentävyyden ja yhdenmukaisuuden parantamista tunnustaen kuitenkin näiden kahden välineen omat tehtävät.
- Euroopan työllisyysstrategian tueksi olisi parannettava hallintotapaa.

Ensisijaiset tavoitteet

Lissabonin strategian yleisten tavoitteitten – kestäväen talouskasvun, täystyöllisyyden, kilpailukyvyen ja paremman sosiaalisen yhteenkuuluvuuden – saavuttamisen kannalta on keskeistä, että onnistutaan toteuttamaan edellä esitetyn mukaista työllisyyspolitiikkaa.

Euroopan työllisyysstrategialla on tähän mennessä pystytty parantamaan työllisyyteen vaikuttavien eri poliittisten toimien vuorovaikutusta ja lähentämään eri maiden työllisyyspolitiikkaa työllisyyden suuntaviivoissa esitettyihin sitoumuksiin (ks. komission tiedonanto ”Katsaus Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisiin viiteen toteutusvuoteen”). Tuleva työllisyysstrategia on rakennettava hankitun kokemuksen pohjalle, ja sen on pidettävä rakenneuudistukset vauhdissa. Näin strategia säilyy välineenä, jolla edistetään ja hallitaan

⁴⁰ Katsaus Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisiin viiteen toteutusvuoteen, PE 316.370, 25. syyskuuta 2002.

muutosta siten, että helpotetaan ja tuetaan talouden ja yhteiskunnan syvälle käyviä muutoksia uusissa ja nykyisissäkin jäsenvaltioissa.

Vahvistetulla työllisyysstrategialla olisi siis kolme toisiaan tukevaa tavoitetta: työllisyysasteen ja työvoimaosuuden nostaminen, työn laadun ja tuottavuuden parantaminen sekä osallisuutta edistävien työmarkkinoiden tavoittelemine. Strategian täytäntöönpanomenettelyihin on lisäksi kiinnitettävä enemmän huomiota, jotta hallintotapaa voidaan parantaa.

Henkilöresursseihin tehtävät investoinnit, ammattitaidon kehittäminen ja elinikäinen oppiminen ovat ratkaisevia tekijöitä näihin haasteisiin vastaamisessa. Olennainen kysymys on myös tasa-arvonäkökohtien ottaminen huomioon sekä valtavirtaistamisen kautta että tarvittaessa erityisin toimin.

Vahvistettua työllisyysstrategiaa tukevilla toimilla on oltava perustanaan jäsenvaltioiden vahva sitoutuminen, joka ilmenee niin hallinnollisina kuin taloudellisinakin resursseina. Se edellyttää joissain tapauksissa julkisten menojen suuntaamista uudelleen.

Työllisyysasteen ja työvoimaosuuden nostaminen

Eurooppa-neuvoston Lissabonissa ja Tukholmassa asettamien työllisyystavoitteiden saavuttaminen on ratkaisevaa EU:n talouskasvun ja sosiaalisen suojelun järjestelmien kestävyuden kannalta.

Onnistuminen riippuu useista eri toimintalinjoista, joita hahmoteltiin komission ja neuvoston Barcelonan Eurooppa-neuvostolle esittämässä raportissa⁴¹ työvoimaosuuden nostamisesta. Makrotalouspolitiikalla ja asianmukaisella palkkakehityksellä olisi edelleen tuettava investointeja, kasvua ja työllisyyttä, ja yritysten toimintaympäristön olisi helpotettava yrittäjyyttä ja työpaikkojen luomista. Naisten työllisyyden kasvua on tärkeä pitää yllä – ja joissain maissa sitä olisi nopeutettava. Iäkkäiden matala työllisyysaste edellyttää kattavia ja päättäväisiä poliittisia toimia. Jäsenvaltioiden olisi pantava toimeen tehokasta aktiivista ja ennalta ehkäisevää politiikkaa työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien hyväksi. Vero- ja etuusjärjestelmiä olisi uudistettava lisää niin, että työnteosta tulee kannattavaa ja sosiaalinen suojelu säilyy asianmukaisella tasolla. Pimeän työn vastaisia toimia olisi tehostettava, jotta pimeästä työstä päästäisiin sääntöjen mukaiseen työhön. Työvoiman saantia uhkaavien pullonkaulojen vuoksi olisi helpotettava liikkuvuutta, ja yhtenä keinona lisätä työvoimaa voitaisiin pitää myös hallittua maahanmuuttoa yhteisön ulkopuolisista maista. Toimia vaativat myös itsepintaiset alueelliset erot työllisyydessä ja työttömyydessä.

Työn tuottavuuden ja työelämän laadun synergia toiminnan pohjana

Työn laatu on monitahoinen käsite, kuten Laekenissa joulukuussa 2001 kokoontunut Eurooppa-neuvosto totesi. Neuvosto sopi indikaattoreista, joilla seurataan jäsenvaltioiden edistymistä tässä suhteessa. Tähänastisen perusteella on käynyt ilmi, että jäsenvaltiot ovat

⁴¹ Työvoimaosuuden nostaminen ja aktiivisen ikääntymisen edistäminen, KOM(2002) 9 lopullinen, 24.1.2002, neuvoston asiakirja nro 6707, 8.3.2002.

aloittaneet laatu- ja työolosuhteiden parantamisen työllisyyspolitiikkaansa mutta että nämä toimet ovat edelleen pääosin vain osittaisia. Asiassa on edistyttävä lisää, sillä työn laadun parantaminen on edellytys työllisyyden kestäväälle parantamiselle ja työn tuottavuuden lisäämiselle entisestään.

Erityisesti olisi edelleen kannustettava erilaisten työsuhteiden ja innovatiivisten työn organisointitapojen käyttöä sekä yritysten että työntekijöiden hyväksi. Tässä yhteydessä on tärkeää korjata ja välttää työmarkkinoiden jakautumista sekä luoda hyvä tasapaino joustavuuden ja turvallisuuden välille varmistamalla, että erilaisten työsopimusten ja työaikajärjestelyjen puitteissa työskentelevillä työntekijöillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet turvallisuuteen, urakehitykseen ja koulutukseen. Henkilöresursseihin suunnattavien investointien lisääminen on ensiarvoinen tavoite, ja elinikäisen oppimisen strategioiden täytäntöönpanoon on tarjottava asianmukaiset kannustimet. Jotta useimmat pysyisivät työelämässä pitempään, on varmistettava, että laatu- ja työolosuhteet ovat työpaikoilla kunnossa, muiden muassa työterveyttä ja työturvallisuutta parantamalla. Työn laatua kohentavat toimenpiteet ovat nekin erittäin tärkeitä pyrittäessä lisäämään naisten ja iäkkäitten työvoimaosuutta.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä seikkoihin, joilla helpotettaisiin nuorten pääsyä työmarkkinoille ja heidän urakehitystään laadukkaiden työpaikkojen avulla. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun yleinen laatu ja neuvotellut työehtosopimukset ovat avainasemassa pyrittäessä parantamaan työn laatu- ja työolosuhteita näistä eri näkökulmista.

Osallisuutta edistävien työmarkkinoiden tavoittelu

Työllisyys vaikuttaa merkittävästi yhteiskunnalliseen yhteenkuuluvuuteen ja sosiaaliseen osallisuuteen. Euroopan työllisyysstrategialla on näin ollen keskeinen tehtävä pyrittäessä Lissabonissa asetettuun osallisuutta edistävän yhteiskunnan tavoitteeseen. Erityisesti olisi pyrittävä pienentämään työmarkkinoilla lujassa istuvia laajoja eroja naisten ja miesten, täyskuntoisten ja vammaisten sekä maan omien kansalaisten ja muiden välillä. Nämä erot näkyvät sekä pitkäaikaistyöttömyydessä – pitkäaikaistyöttömät ovat suuressa vaarassa joutua kokonaan työmarkkinoiden ulkopuolelle tai syrjäytyä – että työvoiman ulkopuolella olemisessa. Ongelmia pahentaa usein se, että ne keskittyvät voimakkaasti tietyille alueille ja tiettyihin kaupunkien ja maaseutupaikkakuntien osiin.

Kokemus osoittaa, että onnistuminen muita heikommassa asemassa olevien integroimisessa työmarkkinoille edellyttää kattavaa toimintamallia, joka perustuu tarpeiden ennakointiin ja ennalta ehkäisemiseen. Toimintamallissa yhdistyvät seuraavat näkökohdat:

- hyvin kohdennetut aktiiviset ja ennalta ehkäisevät työmarkkinatoimenpiteet, joilla parannetaan kohderyhmiin kuuluvien työllistyvyyttä ihmisten yksilölliset ominaisuudet huomioon ottaen
- asianmukaisten työtilaisuuksien luomista edistävät toimenpiteet sekä tiedottaminen, työnantajille suunnatut työllistämiskannustimet samoin kuin syrjinnän vastainen lainsäädäntö ja politiikka – tässä yhteydessä olisi hyödynnettävä lisää tilaisuuksia työpaikkojen luomiseen osuus- ja yhteisötalouteen sekä uusiin tarpeisiin vastaaville aloille

- tuki laajemmilta liitännäistoimenpiteiltä, jotka tekevät työnteosta kohderyhmään kuuluville todellisen vaihtoehdon – erityisen tärkeä seikka on lapsille ja muille huollettaville tarkoitettujen hoitopalvelujen saatavuus.

Parempi hallintotapa

Komission tiedonannossa ja Euroopan työllisyysstrategian arvioinnissa nostettiin strategian parempi hallinto keskeiseksi tulevaisuudenkysymykseksi. Erityisesti tuotiin esiin tarve vahvistaa työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaan liittyvien tahojen osallisuutta sekä luoda strategialle alueellinen ulottuvuus. Niin ikään korostettiin hallinnon yksiköiden yhteistyötä jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla.

Euroopan työllisyysstrategian tulevaisuudesta 25. syyskuuta 2002 antamassaan päätöslauselmassa⁴² Euroopan parlamentti tähdensi voimakkaasti tarvetta ottaa työllisyysstrategia paremmin osaksi politiikan muotoilua jäsenvaltioissa. Komissio pitää erityisen myönteisenä parlamentin kehotusta lisätä jäsenvaltioiden parlamenttien osallistumista kansallisten työllisyystoimintasuunnitelmien muotoilemiseen. Muutamissa jäsenvaltioissa näin jo tehdäänkin, ja se epäilemättä toisi työllisyysstrategialle enemmän lisäarvoa ja vahvistaisi sen vaikutuksia. Lisäksi olisi varmistettava työllisyysstrategialle parempi näkyvyys sidosryhmien ja yleensäkin kansalaisten silmissä.

Työmarkkinaosapuolet olisi saatava tiiviimmin mukaan Euroopan työllisyysstrategiaan, ja niiden panokselle olisi annettava näkyvämpi asema. Perustana olisi työmarkkinaosapuolten yhteinen julkilausuma Laekenin huippukokoukselle ja niiden yhteinen EU:n tason työohjelma. Barcelonassa kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle toimittamissaan ammattitaidon ja pätevyyksien kehittämisen toimintapuiteissa työmarkkinaosapuolet jo sitoutuivat säännöllisesti seuraamaan kehitystä kaikilla tasoilla ja tekemään asiasta arvioinnin vuonna 2006. Tiedonannossaan⁴³ ”Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – uudistuksen ja muutoksen taustavoima” komissio korostaa työmarkkinaosapuolten panosta Lissabonin strategian onnistumisessa. Työmarkkinaosapuolten yhteistä toimintaa vahvistetaan neuvoston päätöksellä kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta. Kokous on määrä pitää ennen Eurooppa-neuvoston kevätkokousta.

Hyötyä olisi myös siitä, että alue- ja paikallistason toimijat sekä kansalaisyhteiskunnan edustajat otettaisiin tiiviisti mukaan strategian kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Näiden toimijoiden osallistuminen lisäisi sosiaalista pääomaa, ts. laitosten, palvelujen ja epävirallisten verkostojen antamaa tukea työpaikan haluaville työttömille.

Jatkotoimet

Tulevat kuukaudet tarjoavat tilaisuuden jatkaa keskustelua Euroopan työllisyysstrategian tulevaisuutta käsittelevistä ehdotuksista. Tammikuussa 2003 komissio esittää tiedonannon, jossa ehdotellaan runkoa tarkistetulle strategialle ja asetetaan konkreettiset tavoitteet. Eurooppa-neuvoston kevätkokouksen jälkeen komissio esittää huhtikuussa 2003 työllisyyden

⁴² Katsaus Euroopan työllisyysstrategian ensimmäisiin viiteen toteutusvuoteen, PE 316.370, 25. syyskuuta 2002.

⁴³ KOM(2002) 341.

suuntaviivoja ja suosituksia koskevan muodollisen ehdotuksen, jonka neuvosto voisi hyväksyä vuoden 2003 kesäkuussa.

LIITE 1: KATSAUS VUOTTA 2001 KOSKEVIIN TULOS- JA MUIHIN TÄRKEIMPIIN INDIKAATTOREIHIN⁴⁴

	BE	DK	DE	GR	ES	FR	IRL	IT	LUX	NL	A	PT	FIN	S	UK	EU15
Työllisyysindikaattorit																
Kokonaistyöllisyysaste	59,9	76,2	65,8	55,4	56,3	63,1	65,7	54,8	62,9	74,1	68,4	68,9	68,1	71,7	71,7	63,9
<i>Miehet</i>	69,1	80,2	72,6	70,8	70,9	70,3	76,4	68,5	74,8	82,8	76,7	76,9	70,9	73,0	78,3	73,0
<i>Naiset</i>	50,5	72,0	58,8	40,9	41,9	56,1	55,0	41,1	50,9	65,2	60,1	61,1	65,4	70,4	65,1	54,9
15–24	32,7	62,3	46,5	26,0	33,1	29,5	49,6	26,3	32,4	70,4	51,2	43,8	41,7	36,6	56,9	40,7
25–54	75,9	84,4	79,3	70,1	68,8	79,9	76,4	69,2	78,7	82,8	82,7	82,4	81,6	83,1	80,6	77,1
55–64	24,1	58,0	37,7	38,0	38,9	31,0	46,8	28,0	24,4	39,6	28,6	50,3	45,7	66,5	52,3	38,5
Työllisyysaste kokoaikaiseksi muutettuna ⁴⁵	55,7	69,8	58,6	55,1	53,8	59,9	60,7	52,7	60,0	58,1	63,4	67,4	65,7	65,1	62,1	58,5
<i>Miehet</i>	68,6	76,9	70,9	71,2	70,3	70,3	75,6	67,6	74,9	75,0	76,0	77,5	69,8	70,0	74,8	71,3
<i>Naiset</i>	43,0	63,0	46,5	40,0	37,8	50,0	45,7	38,1	45,1	41,6	50,9	57,7	61,8	60,2	50,2	46,0
Työttömyysindikaattorit																
Kokonaistyöttömyysaste	6,6	4,3	7,9	10,5	10,6	8,6	3,8	9,4	2,0	2,4	3,6	4,1	9,1	5,1	5,0	7,4
<i>Miehet</i>	6,0	3,8	7,7	7,0	7,5	7,1	3,9	7,3	1,7	1,9	3,0	3,2	8,6	5,2	5,5	6,4
<i>Naiset</i>	7,4	4,9	8,1	15,6	15,5	10,5	3,7	12,9	2,4	3,0	4,3	5,1	9,7	4,9	4,4	8,7
Nuorisotyöttömyysaste	6,1	5,9	4,8	10,2	9,1	7,1	3,3	10,2	2,7	4,1	3,2	4,5	10,3	5,2	7,7	7,1
<i>Miehet</i>	6,3	5,5	5,6	8,4	7,8	7,0	3,8	10,1	3,2	3,5	3,0	3,9	10,3	5,2	9,1	7,2
<i>Naiset</i>	5,9	6,3	4,0	11,9	10,3	7,1	2,8	10,4	2,1	4,6	3,4	5,1	10,2	5,2	6,3	7,0
Pitkäaikaistyöttömyysaste	3,0	0,9	3,9	5,4	5,1	2,9	1,3	5,9	0,5	0,8	0,9	1,5	2,5	1,8	1,3	3,3
<i>Miehet</i>	2,8	0,8	3,7	3,2	3,1	2,4	1,6	4,5	0,5	0,7	0,9	1,2	2,7	2,1	1,7	2,8
<i>Naiset</i>	3,4	1,0	4,1	8,7	8,1	3,5	0,8	8,0	0,5	1,0	1,0	1,9	2,3	1,5	0,8	3,9
Taloudelliset indikaattorit																
Työllisyyden kokonaiskasvu	1,2	0,2	0,2	-0,1	2,5	1,9	2,9	1,6	5,6	2,1	0,2	1,6	1,2	1,9	0,8	1,2
BKT:n reaalkasvu	1,0	1,0	0,6	4,1	2,8	1,8	6,8	1,8	3,5	1,1	1,0	1,7	0,7	1,2	2,2	1,6
Työn tuottavuuden kasvu (per henkilö)	-0,2	0,8	0,4	4,2	0,3	-0,4	3,7	0,2	-2,0	-0,9	0,8	0,0	-0,5	-0,6	1,4	0,4
Työn tuottavuuden kasvu (per tunti)	-0,2	1,0	0,4	4,2	0,3	0,1	3,7	0,2	-2,1	-0,9	0,8	0,0	-0,5	-0,6	1,2	0,3
Reaaliset yksikkötyökustannukset	1,3	0,9	-0,1	-1,2	0,0	1,3	0,3	-0,1	7,1	1,0	0,1	0,8	2,8	2,3	1,3	0,6

⁴⁴ Lisätietoja indikaattoreista on liitteessä 3.

⁴⁵ Espanjan vuotta 2001 koskevat tiedot eivät ole vielä lopullisia.

Muut keskeiset indikaattorit

Osallistuminen koulutukseen	7,3	17,8	5,2	1,4	4,7	2,7	5,2	5,1	5,3	16,3	7,8	3,3	19,3	17,5	21,7	8,4
<i>Miehet</i>	7,7	16,4	5,7	1,5	4,1	2,5	5,2	4,9	5,9	17,0	9,0	3,0	17,1	15,4	18,0	7,8
<i>Naiset</i>	6,9	19,1	4,8	1,2	5,2	3,0	5,3	5,2	4,7	15,5	6,7	3,7	21,4	19,7	25,6	8,9
Koulutusinvestoinnit				3,5	4,4	5,7		4,5		4,9				8,3		
Tietotekniikkataitoisten opettajien osuus																
<i>Tietokonekoulutus</i>	51	68	35	40	63	44	74	58	41	62	64	37	76	63	74	54
<i>Internet-koulutus</i>	34	59	22	24	47	29	49	33	21	35	43	21	56	52	56	36
Koulunkäynnin varhainen lopettaminen	13,6	16,8	12,5	16,5	28,3	13,5	18,9	26,4	18,1	15,3	10,2	45,2	10,3	7,7		17,6
<i>Miehet</i>	15,0	16,9	12,2	20,4	34,7	15,0	22,6	30,2	19,0	16,5	9,7	52,3	13,0	9,2		19,7
<i>Naiset</i>	12,3	16,7	12,8	13,0	21,8	12,0	15,1	22,6	17,2	14,1	10,7	38,0	7,7	6,2		15,4
Internet-yhteydet kouluissa	91	98	94	45	94	84	98	89	92	93	72	62	99	100	95	89
<i>Perusaste</i>	90	98	90	22	91	63	96	87	86	91	53	56	99	100	93	84
<i>Toinen aste</i>	96	99	98	58	95	97	99	98	100	100	95	91	99	100	98	96
<i>Korkea-aste</i>	94	100	97	85	98	98	100	97	100	100	96	100	97	100		97
Itsenäisen ammatinharjoittamisen aste	13,2	8,0	9,9	31,6	18,4	9,8	17,0	23,7	6,7	10,8	10,8	25,0	12,3	10,6	11,3	14,0
<i>Miehet</i>	16,3	12,2	12,8	37,9	21,3	13,0	24,3	28,6	8,0	12,7	12,8	27,4	16,0	15,2	15,1	17,8
<i>Naiset</i>	9,1	3,2	6,4	21,3	13,6	5,9	6,5	15,4	4,7	8,4	8,4	22,1	8,3	5,6	6,5	9
Työllisyysaste palvelualalla		56,4		33,0	35,9		42,1	36,0		56,9	42,4	40,3	45,3	52,5	52,9	44,4
<i>Miehet</i>		50,5		38,0	37,3		38,5	40,2		55,6	39,6	38,7	37,1	44,2	48,7	43,0
<i>Naiset</i>		62,3		28,3	34,3		45,8	31,8		58,2	45,0	41,6	53,6	61,1	57,2	45,6
Työllisen työvoiman mukautettu laskennallinen veroaste	44,0	41,5	38,8	37,5	31,5	37,9	27,4	41,3	29,8	31,6	41,7	33,9	45,3	48,5	28,3	36,4
Pienipalkkaisten veroaste	49,1	41,1	45,4	34,3	33,3	38,4	17,3	42,9	28,8	36,8	39,9	29,6	40,9	47,0	24,8	37,8
Työtapaturmat (viitevuosi 1999)	4924	4908	3031	2740	7027	4991	1291	4067	4973	4223	3301	5048	3137	1425	1606	4088
Epätyyppilliset työsuhteet	13,0	18,1	7,7	11,5	24,6	14,9	15,6	9,3	7,7	33,4	6,5	14,7	20,8	23,6	9,2	13,4
<i>Osa-aikaiset</i>	20,2	20,8	20,8	3,5	8,4	17,1	17,7	9,6	11,5	43,1	17,3	4,8	11,8	22,7	25,1	18,9
<i>Määräaikaiset</i>	8,8	9,4	12,4	12,9	31,5	14,9	3,7	9,5	4,4	14,3	8,1	20,3	17,9	14,7	6,7	13,2
Sukupuolittainen eriytyminen																
<i>Ammatit</i>	26,1	28,1	27,0	21,7	25,0	26,6	26,8	21,9	26,8	25,0	27,2	26,5	29,6	29,0	26,7	25,2
<i>Alat</i>	18,1	19,0	18,2	15,5	19,5	17,4	20,7	15,2	19,6	18,1	20,3	21,5	21,9	21,8	18,8	17,7
Sukupuolten väliset erot vanhemmuuden vaikutuksessa työllisyyteen (suhde)	1,15		1,53	1,29	1,40	1,34		1,30	1,26	1,23	1,18	1,08			1,47	1,36
Vanhemmuuden vaikutus työllisyyteen																
<i>Miehet</i>	-9,7		-7,6	-15,2	-14,1	-9,3		-13,9	-7,2	-4,3	-6,3	-9,6			-5,8	-9,5

<i>Naiset</i>	1,7		21,9	4,2	8,2	11,9		4,9	9,2	12,0	6,8	-2,0		21,6	12,2
Sukupuolten palkkaero (viitevuosi 1998)	7	10	19	13	14	11	20	9		21	21	6		24	16

LIITE 2: KATSAUS ENNALTAEHKÄISYÄ JA AKTIVOINTIA KOSKEVIIN YHTEISIIN INDIKAATTOREIHIN (VUODET 2000 JA 2001)⁴⁶

Taulukko A: Ennaltaehkäisyä koskevat yhteiset indikaattorit. Nuoret työttömät

	2000									2001								
	Toimenpide (C/A)			Noudattamatta jättäminen (D/B)			Tulos (B/A)			Toimenpide (C/A)			Noudattamatta jättäminen (D/B)			Tulos (B/A)		
	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset
BE	53,3	53,2	53,2	21,7	19,7	23,6	44,9	42,9	46,9	57,9	59,3	56,3	29,0	27,8	30,3	36,2	35,5	36,9
DK	1,0	1,0	1,0	81,0	83,0	80,0	6,0	6,0	7,0	1,0	1,0	1,0	83,0	84,0	82,0	6,0	6,0	6,0
DE	65,6	66,5	64,2	18,5	18,1	19,1	16,6	16,0	17,5	76,3	76,1	76,6	17,7	15,0	22,9	16,2	15,8	16,7
EL											10,6	10,1					39,5	44,7
ES	39,0	42,0	37,0	37,0	36,0	38,0	8,0	7,0	9,0	32,0	33,0	31,0	46,0	47,0	45,0	10,0	8,0	13,0
FR	5,9	5,2	6,7	59,9	59,4	60,3	14,8	12,8	16,8	6,4(a)	5,6 (a)	7,2 (a)	53,8 (a)	54,5 (a)	53,3 (a)	14,1	13,0	15,2
										55,9 (b)	54,0 (b)	57,9 (b)	79,0 (b)	80,0 (b)	78,1 (b)			
IRL	4,3			60,9			8,1			3,8			59,0			7,2		
IT																		
LUX	40,7			11,8			21,8			43,5			8,2			26,8		
NL	100			0			10,0			100			0			10,0		
A	58,4	56,2	61,3	15,2	18,5	12,8	2,8	2,2	3,6	60,7	58,5	63,6	13,9	15,8	12,3	2,5	2,0	3,2
PT	36,1	34	37,3	6,8	7,5	6,4	12,1	9,5	13,8	34,9	33,5	35,7	23,9	26,3	22,7	17,4	15,0	18,8

⁴⁶

Lisätietoja indikaattoreista on liitteessä 3.

FIN	99,0	98,8	99,2	10,9	11,0	10,7	9,1	10,8	7,8	99,5	99,4	99,5	8,7	10,1	7,5	8,6	10,0	7,4
S	98,7	98,4	98,9	9,6	10,3	8,5	1,3	1,6	1,1	97,9	97,5	98,3	1,1	1,2	0,9	2,1	2,5	1,7
UK	100	100	100	0	0	0	16	16	15	100	100	100	0	0	0	16	16	15

Taulukko B: Ennaltaehkäisyä koskevat yhteiset indikaattorit. Aikuiset työttömät

	2000									2001								
	Toimenpide (C/A)			Noudattamatta jättäminen (D/B)			Tulos (B/A)			Toimenpide (C/A)			Noudattamatta jättäminen (D/B)			Tulos (B/A)		
	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset	Yht.	Miehet	Naiset
BE	47,8	49,6	46,3	38,0	36,0	39,6	35,0	33,5	36,3									
DK	1,0	1,0	1,0	66,0	75,0	58,0	3,0	3,0	3,0	1,0	1,0	1,0	60,0	68,0	53,0	3,0	3,0	3,0
DE	67,2	68,2	65,8	23,6	21,0	26,3	17,3	15,0	20,4	74,3	69,7	70,9	22,4	22,0	22,9	20,7	19,2	23,8
EL																		
ES	30,0	29,0	30,0	62,0	66,0	59,0	8,0	7,0	9,0	23,0	21,0	25,0	62,0	66,0	58,0	9,0	8,0	11,0
FR	6,6	5,3	7,9	50,6	55	45,9	13,3	12,1	14,6	7,6 (a)	5,9 (a)	9,4 (a)	39,1 (a)		29,0 (a)	12,3	11,6	13,0
										53,4 (b)	52,6 (b)	54,1 (b)	75,3 (b)		74,9 (b)			
IRL										7,7			48,5			12,7		
IT																		
LUX	27,3			38,2			14,6			32,1			21,9			15,3		
NL	12,0			66,0			21,0			15,0			66,0			23,0		
A	54,6	49,5	67,0	16,9	18,7	15,3	0,9	0,6	1,7	56,3	50,9	70,0	14,8	15,8	13,7	0,6	0,5	0,9
PT	35,8	37,2	35,1	11,6	11,4	11,8	14,4	16,7	13,2	34,1	35,3	33,6	21,7	22,7	21,0	17,6	20,1	16,3
FIN	98,6	98,0	98,9	14,1	14,6	13,6	10,2	14,1	7,9	99,4	99,1	99,6	9,7	13,9	7,4	9,5	13,6	7,3
S	93,3	92,2	94,4	0,8	0,7	0,8	6,7	7,8	5,6	95,6	94,8	96,4	0,1	0,1	0,1	4,4	5,2	3,6
UK	100	100	100	0	0	0	10	11	7	100	100	100	0	0	0	9	10	7

Maakohtaisia huomautuksia liitteeseen 2

Belgia: Vuoden 2000 luvut kattavat jakson 07/99–06/00 nuorten osalta ja jakson 01/00–12/00 aikuisten osalta. Vuoden 2001 luvut taas kattavat jakson 07/00–06/2001 nuorten osalta. Aikuisia koskevia lukuja ei ole käytettävissä vuodelta 2001.

Tanska: Vain vakuutetut työttömät. Vuoden 2000 luvut kattavat jakson vuoden 1999 jälkipuoliskosta vuoden 2000 jälkipuoliskoon ja vuoden 2001 luvut jakson vuoden 2000 jälkipuoliskosta vuoden 2001 jälkipuoliskoon nuorten osalta.

Saksa: Aikuisten lukuihin sisältyvät kaikki työttömät.

Kreikka: Indikaattoreja ei käytettävissä.

Espanja: Vuoden 2001 luvut kattavat jakson 1.4.2001–31.3.2002.

Ranska: Uuden PAP/ND-ohjelman (henkilökohtaisen uuden mahdollisuuden toimintaohjelman) myötä tehtyjen metodologisten ja toteutusta koskevien muutosten vuoksi panosindikaattorit on 1.7.2001 alkaen jaoteltu kahteen jaksoon: a) vuoden 2001 alkupuolisko ja b) vuoden 2001 jälkipuolisko.

Alankomaat: Ennaltaehkäisyä koskevat indikaattorit perustuvat ainoastaan vastikään työttömiksi jääneiden tietoihin. Nuorten työttömien tiedot perustuvat tilanteeseen 12 kuukautta rekisteröinnin jälkeen.

Portugali: Vuonna 2001 tiedot koskevat ensi kertaa koko aluetta.

LIITE 3: INDIKAATTORIT: LÄHTEET JA MÄÄRITELMÄT

Raportissa käytetyt tiedot ovat pääosin peräisin Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolta Eurostatilta. Osa tiedoista on annettu kansallisissa työllisyyden toimintasuunnitelmissa. Tärkeimmät Eurostat-lähteet ovat seuraavat:

- Euroopan yhteisön työvoimatutkimus (LFS)
- Eurostatin neljännesvuosittaiset työvoimatiedot (QLFD)
- Harmonised unemployment series (yhdenmukaistetut työttömyysluvut)
- Euroopan yhteisön kotitaloustiedustelu (ECHP).

Euroopan yhteisön työvoimatutkimus (LFS) on EU:n harmonisoitu tutkimus työmarkkinoiden kehittymisestä. Jotkin jäsenvaltiot toimittavat neljännesvuosittaiset tulokset jatkuvasta työvoimatutkimuksesta, toiset taas tekevät vuosittain yhden tutkimuksen keväisin.

Eurostatin neljännesvuosittaiset työvoimatiedot (QLFD) on harmonisoitu neljännesvuosittaisten työllisyystilastojen sarja, joka perustuu työvoimatutkimukseen ja soveltuvin osin kansallisiin lähteisiin. QLFD koostuu kahdesta vuosineljännessarjasta: 1) väestö, työllisyys ja työttömyys sukupuolen ja iän mukaan eriteltyinä (perustuu pääosin yhteisön LFS-tuloksiin) ja 2) työllisyys taloudellisen toiminnan ja työmarkkina-aseman mukaan eriteltyinä (perustuu pääosin kansantalouden tilinpitoa koskevan EKT-1995-järjestelmän työllisyystietoihin) sekä sukupuolen ja joidenkin työn erityispiirteiden mukaan eriteltyinä.

Euroopan yhteisön kotitaloustiedustelu (ECHP) on vuosittainen pitkittäistutkimus, jossa käytetään kotitalouksista koottua edustavaa paneelia. Tutkimus käynnistettiin vuonna 1994, ja sen aihealueet ovat elinolot, työmarkkina-asema, terveys, koulutus ja tulot. Tämän raportin julkaisuhetkellä käytettävissä olivat tiedot tutkimuksen ensimmäisistä neljästä vaiheesta (1994–1998). Tutkimus perustuu Eurostatin yhdenmukaistettuun kyselylomakkeeseen, jonka kansalliset tilastovirastot mukauttavat.

Suoritusindikaattorit

EMP1/EMP2/EMPc2 Työttömyysaste ikäryhmittäin (15–64, 15–24, 25–54, 55–64) ja sukupuolen mukaan

Määritelmä: työllisten osuus samaa sukupuolta ja ikäryhmää edustavasta kokonaisväestöstä.

Lähde: Eurostat, QLFD

EMPc3 Kokoaikaiseksi muutettu työllisyysaste sukupuolen mukaan ikäryhmässä 15–64-vuotiaat

Määritelmä: kokoaikaiseksi muutettu työllisyys suhteessa samanikäiseen ja samaa sukupuolta olevaan kokonaisväestöön (kokoaikaiseksi muutettu työllisyysaste määritellään jakamalla tehtyjen työtuntien kokonaismäärä kokoaikaisissa työpaikoissa tehtyjen työtuntien vuosittaisella keskiarvolla).

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus

UNEMP1 Työttömyysaste sukupuolen mukaan eriteltyinä

Määritelmä: työttömien osuus samanikäisestä ja samaa sukupuolta olevasta kokonaisväestöstä.

Lähde: Eurostat Harmonised Unemployment Series

UNEMPc1 Nuorisotyöttömyysaste sukupuolen mukaan

Määritelmä: työttömien 15–24-vuotiaiden osuus samaan ikäryhmään kuuluvasta ja samaa sukupuolta olevasta kokonaisväestöstä.

Lähde: Eurostat Harmonised Unemployment Series

UNEMP2 Pitkäaikaistyöttömyysaste sukupuolen mukaan

Määritelmä: pitkäaikaistyöttömien (vähintään 12 kuukautta työttömänä olleiden) osuus samaa sukupuolta olevan työssäkäyvän väestön kokonaismäärästä.

Lähde: Eurostat, QLFD

EMPC1 Työllisyyskasvu

Määritelmä: kotimaan tuotantoyksiköissä työskentelevien määrän vuosittainen muutos.

Lähde: Eurostat, QLFD

ECON1, ECONc1, ECONc2 Muut taloudelliset työllisyysindikaattorit (BKT:n reaali kasvu, työn tuottavuuden kasvu ja reaaliset yksikkötyökustannukset) saadaan talouden ja rahoituksen pääosastosta (AMECO-tietokannasta). Ne perustuvat kansalliseen tilinpitoon (EKT-1995:n määritelmät) ja keväällä tehtyihin ennusteisiin. Indikaattorit kuvaavat keskimääräistä prosentuaalista muutosta edellisen vuoden lukuihin verrattuna.

Muut tärkeät indikaattorit

PREV1 Ennaltaehkäisy: toimenpideindikaattori

Määritelmä: kuussa X työttömäksi jääneiden ja ennen 6 (12) työttömyyskuukauden umpeutumista yksilöllisiin työllistämistoimiin osallistuneiden nuorten (aikuisten) osuus (sukupuolittain).

Lähde: Kansalliset toimintasuunnitelmat

PREV2 Ennaltaehkäisy: noudattamatta jättämisen aste

Määritelmä: niiden nuorten (aikuisten) osuus, jotka ovat jääneet työttömäksi kuussa X, ovat edelleen työttömänä kuussa X+6 (X+12) eivätkä ole osallistuneet yksilöllisiin työllistämistoimiin (sukupuolittain).

Lähde: Kansalliset toimintasuunnitelmat

PREV3 Ennaltaehkäisy: tulosindikaattori: pitkäaikaistyöttömyyteen ajautumisen aste

Määritelmä: kuukauden X+6 (X+12) lopussa edelleen yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden nuorten (aikuisten) osuus (sukupuolittain).

Lähde: Kansalliset toimintasuunnitelmat

ACT1 Aktivointi: aktivointiaste

Määritelmä: koulutukseen tai vastaaviin toimenpiteisiin osallistuvien, aikaisemmin työttömänä olleiden määrä suhteessa rekisteröityjen työttömien määrään (toimenpiteisiin osallistuvat mukaan lukien) (vuosittaiset keskiarvot). Toimenpidetyyppien ja sukupuolen mukaan eriteltynä.

Lähde: Kansalliset toimintasuunnitelmat

ACT2 (ACT3) Aktivoinnin tehokkuus: työmarkkinoille paluun (takaisin työttömäksi päättymisen) aste

Määritelmä: paluu työmarkkinoille (päätyminen takaisin työttömäksi) toimenpiteisiin osallistumisen jälkeen.

Lähde: Kansalliset toimintasuunnitelmat

LLL1 Koulutusinvestoinnit/BKT

Määritelmä: julkiset koulutusmenot yhteensä prosentteina BKT:stä.

Lähde: Unescon, OECD:n ja Eurostatin vuosittaiset tiedot

LLL2 Osallistuminen koulutukseen

Määritelmä: koulutukseen osallistuvien prosenttiosuus työikäisestä väestöstä.

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus

LLL3 Koulunkäynnin varhainen lopettaminen

Määritelmä: alemman toisen asteen (ISCED 2) tai sitä alemman tutkinnon suorittaneiden ja tarkasteluhetkellä yleissivistävään tai ammatilliseen koulutukseen osallistumattomien osuus 18–24-vuotiaasta väestöstä työskentelystatuksen mukaan eriteltynä.

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus

LLL4 Internet-yhteydet kouluissa

Määritelmä: Internet-yhteyksin varustettujen koulujen prosenttiosuus kouluasteen ja -tyypin mukaan (perusaste, keskiaste, ammatillinen/tekninen – INSED 1 ja 2–3).

Lähde: Flash-eurobarometrit 102 ja 119.

LLL5 Tietotekniikkataitoisten opettajien osuus

Määritelmä: digitaalisen lukutaidon (tietokoneen ja Internetin käyttökoulutuksen) hankkineiden tai tietokoneita käyttävien (offline tai online) opettajien osuus kouluasteen ja -tyypin mukaan (perusaste, keskiaste, ammatillinen/tekninen – INSED 1 ja 2–3).

Lähde: Flash-eurobarometrit 102 ja 119.

ENTR3 Itsenäisen ammatinharjoittamisen aste

Määritelmä: itsenäisten ammatinharjoittajien prosenttiosuus työllisistä.

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus

ENTR4 Työllisyysaste palvelualalla

Määritelmä: palvelualalla (päätyössä) työskentelevien 15–64-vuotiaiden prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä.

Lähde: Eurostat, QLFD

TAX1 Työllisen työvoiman mukautettu laskennallinen veroaste

Määritelmä: työllisen työvoiman verojen kokonaismäärä (tuloverot, työntekijöiden ja työnantajien sosiaaliturvamaksut ja ennakonpidätykset) jaettuna työntekijöiden kokonaispalkkakustannuksilla plus työnantajan suorittamat ennakonpidätykset.

Lähde: Eurostat, ”The structures of the taxation systems in the EU” komission yksiköiden päivittämänä – verotuksen ja tulliliiton pääosasto, 2002.

TAX2 Matalapalkkaisten veroaste

Määritelmä: tuloverot plus työntekijän ja työnantajan sosiaaliturvamaksut ennakonpidätyksen mukaan lukien miinus käteisetuudet jaettuna matalapalkkaisen naimattoman työntekijän työvoimakustannuksilla (naimaton lapseton työntekijä, jonka palkka on 67 % keskimääräisen tuotantotyöntekijän palkasta).

Lähde: OECD, ”Taxing wages – taxes on wages and salaries, social security contributions for employees and their employers, child benefits”, komission yksiköiden laskelmat, perustana on OECD:n tietokanta 1996–2001.

HSW1 Työtaturmat

Määritelmä: esiintyvyyden kehittyminen määriteltynä työtaturmien määränä 100 000:ta työllistä kohti.

Lähde: Euroopan työtaturmatilastot (ESAW)

NFW1 Uudet työmuodot (epätyypilliset työsuhteet)

Määritelmä: vapaaehtoista ja ei-vapaaehtoista osa-aikatyötä tekevien määrä prosentteina työllisten kokonaismäärästä sekä vapaaehtoisesti ja ei-vapaaehtoisesti määräaikaisessa työsuhteessa olevien määrä prosentteina työllisten kokonaismäärästä.

Lähde: työvoimatutkimus

EO1 Sukupuolten absoluuttinen työttömyysero

Määritelmä: naisten ja miesten työttömyysasteiden ero absoluuttisina lukuina (prosenttiyksikköinä).

Lähde: Eurostat Harmonised Unemployment Series

EO2 Sukupuolten absoluuttinen työllisyysero

Määritelmä: naisten ja miesten työllisyysasteiden ero absoluuttisina lukuina (prosenttiyksikköinä).

Lähde: Eurostat, QLFD

EO3 Ammattien eriytyminen sukupuolen mukaan

Määritelmä: Lasketaan naisten ja miesten osuus maan työllisyydestä, ja saatua keskiarvoa sovelletaan kuhunkin ammattiin. Kaikki erotukset lasketaan yhteen, jolloin saadaan sukupuolten välisen epätasapainon kokonaismäärä. Luku esitetään osuutena kokonaistyöllisyydestä.

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus

EO4 Alojen eriytyminen sukupuolen mukaan

Määritelmä: Lasketaan naisten ja miesten osuus maan työllisyydestä, ja saatua keskiarvoa sovelletaan kuhunkin alaan. Kaikki erotukset lasketaan yhteen, jolloin saadaan sukupuolten välisen epätasapainon kokonaismäärä. Luku esitetään osuutena kokonaistyöllisyydestä.

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus

EO5 Sukupuolten palkkaero

Määritelmä: naisten keskimääräinen nettotuntipalkka suhteessa miesten vastaavaan palkkaan yli 15 tuntia viikossa työskentelevien osalta yksityisen ja julkisen sektorin mukaan eriteltynä.

Lähde: Euroopan yhteisön kotitaloustiedustelu (ECHP)

EO6 Sukupuolten väliset erot vanhemmuuden vaikutuksessa työllisyyteen

Määritelmä: Miesten, joilla on lapsia, ja lapsettomien miesten työllisyysasteen sekä naisten, joilla on lapsia, ja lapsettomien naisten työllisyysasteen suhde 20–50-vuotiaitten ryhmässä. Mukaan luetaan 0–6-vuotiaat lapset. (ML/MeiL)/(NL/NeiL), jossa ML = miehet, joilla on lapsia, NL = naiset, joilla on lapsia, MeiL = lapsettomat miehet ja NeiL = lapsettomat naiset. Mitä lähempänä suhteen arvo on lukua 1, sitä samankaltaisempi on vanhemmuuden vaikutus miesten ja naisten työllisyyteen. Luvun 1 ylittävät arvot viittaavat siihen, että vanhemmuus vaikuttaa voimakkaammin naisten kuin miesten työllisyyteen.

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus.

EO7 Vanhemmuuden vaikutus työllisyyteen

Määritelmä: lapsettomien ja 0–6-vuotiaiden lasten vanhempien työllisyysasteiden absoluuttinen ero sukupuolen mukaan eriteltynä (20–50-vuotiaiden ikäryhmä).

Lähde: yhteisön työvoimatutkimus